

16380

16380

CALENDARUL

PARTIDULUI NAȚIONAL ROMAN
DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

PE ANUL VI.

1918.

ARAD, EDITURA ȘI TIPARUL TIPO-
GRAFIEI „CONCORDIA” SOC. PE ACȚII.

ALS. IORGA.

Prețul 1 Cor.

V. 1857

16380

CALENDARUL

PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA PE

1918

—
ANUL VI.
—

REDACTAT DE :
ION CLOPOTEL.

ARAD.

EDITURA ȘI TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”
SOCIETATE PE ACȚII.

ARAD MEGYEI KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁR

747 MŰV. MŰVELŐDÉSI
1918

Cronologia pe anul 1918.

	Ani
Dela facerea lumii după Suidas (6000 înainte de Hristos)	7918
.. facerea lumii după era bizantină sau constantino-politană biser.	7426
.. facerea lumii după cei 70 de traducători ai Bibliei	7552
.. facerea lumii după socoteala lui Eusebiu	7118
.. periodul Iulian (1 ian. 4713 înainte de Hristos)	6631
.. calendarul vechiu al Evreilor (4005 înainte de Hris.)	5923
.. calculul comun	5901
.. calculul nou al Evreilor (ecvinocțiul de primăvară 3791)	5708
.. fondarea Romei (24 aprilie 753 înainte de Hristos)	2671
.. moartea lui Alexandru cel mare	2450
.. îndreptarea Calendarului Iulian prin Sosigene (1 ianuarie a. 45 înainte de Hristos)	1963
.. nașterea Dumnului nostru Isus Hristos	1918
.. risipirea Ierusalimului prin Romani (1 sept. a. 64 după Hristos)	1849
.. descălecarea Romanilor în Dacia sub împăratul Traian	1813
.. primirea legii creștine de către Romani	1812
.. năvălirile barbare în Dacia-Traiană: Goții, Gepizii, Avarii, Hunii etc.	1643
.. cel dintâiu Sinod ecumenic din Nicea	1593
.. introducerea clopotelor în bisericile creștine	1518
.. căderea imperiului roman apusean	1442
.. era mohamedană (fuga lui Mohamed dela Meka la Medina, la 622 după Hristos)	1296
.. venirea Maghiarilor în Europa (896 după Hristos)	1022
.. fondarea regatului ungar (1000 după Hristos)	918
.. desbinarea bisericeii apusene de cea răsăriteană	864
.. întemeierea statului Țării românești prin Radu Negru Basarab Domnul Făgărașului	818
.. începutul războaielor cruciate	824
.. domnirea Casei de Habsburg în Austria	637
.. inventarea ochelarilor	625
.. aflarea prafului de pușcă	585
.. reîntemeierea statului Moldovei prin Dragoș Vodă	573
.. aflarea hârtiei	545
.. construirea celei dintâi viole	478

Dela	ocuparea Constantinopolului prin Turci	Ani 464
"	descoperirea Americii (11 octomvrie 1492)	426
"	moartea lui Ștefan cel mare	413
"	reformația lui Luther	401
"	căderea Ungariei la Mohaci și venirea ei sub Casa de Habsburg (1526)	392
"	desrobirea limbei române de cea slavonă prin în-tâia carte tipărită românește	350
"	Mihai Viteazul ca domn al țărilor române	349
"	îndreptarea Calend. Iulian prin Papa Grigorie XIII (15 oct. 1582)	336
"	aducerea cartofilor în Europa	334
"	începrea sădirii tutunului (tăbacului) în Europa	327
"	aflarea mașinilor cu abur	282
"	descoperirea Australiei	219
"	trecerea Transilvaniei sub Casa de Habsburg	218
"	anexarea Bucovinei la țările austriace	143
"	aflarea trenului în Anglia	141
"	construirea primului balon	135
"	revoluțiunea lui Horea	134
"	descoperirea curentului electric	128
"	aflarea altoirei vărsatului	124
"	aflarea luminatului cu gaz	118
"	aflarea corăbiilor cu vapor (abur) de R. Fulton în America	111
"	înființarea preparandiei din Arad	106
"	prima răpire a Basarabiei prin Ruși	105
"	primul telegraf cu scriere	86
"	aflarea mașinilor de cusut	74
"	revoluția din Europa și din patrie	70
"	ștergerea iobăgiei (Dumineca tuturor sfinților 6-18 iunie 1848)	70
"	unirea principatelor române	59
"	reînființarea metrop. ort. a Românilor din Trans. și Ungaria	54
"	detronarea principelui Ioan Cuza	52
"	războiul Austriei cu Prusia (Königrätz)	52
"	introducerea dualis. împărțirea în două a imperiu-lui habsburgic	51
"	revenirea Romei ca capitală a Italiei	48
"	primul Sinod anual al eparhiei arădane	48
"	reînființarea imperiului german	47
"	trecerea la cele eterne a marelui arhiepiscop Andreiu Baron de Șaguna (16 iunie 1873)	45
"	proclamarea independenței statului român	41
"	răpirea din nou a Basarabiei prin Ruși	40

	Ani
Dela aflarea tiparului	415
„ proclamarea regatului român și încoronarea primului rege român	37
„ nașterea (4/17 August 1887) M. Sale Carol al IV-lea rege al Ungariei și împărat al Austriei	31
„ descoperirea fonografului și telefonului	30
„ expoziția națională din București	12
„ urcarea pe tron a M. S. reg. Carol al IV-lea (8/21 Noemvrie 1916)	3

Sărbători și alte zile schimbăcioase:

Carnevalul (câșlegile) 9 săptămâni; începutul Triodului 11 Februarie; lăsatului de carne 25 Febr.; lăsatului de brânză 4 Martie; S-tul *Teodor* 10 Martie; *Floriile* 15 Aprilie; *Înălțarea* (Ispas) 31 Maiu; *Pogorărea Duhului Sf.* 10 Iunie; lăsatul de post S. Apostoli 17 Iunie; Postul S. Apostoli 1 săpt. și 4 zile; *Bunavestire* a 3-a Dum. din post; S. *George* în Lunea Sfintelor Paști; *Nașterea Domnului*: Marți.

Posturile:

Miercurile și Vinerile de peste an; Ajunul Botezului 5 Ian.; Postul Paștilor din 4 Martie—22 Aprilie; Postul Sfinților Apostoli din 17—29 Iunie; Postul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu dela 1—14 August; Tăierea capului Sfântului Ioan în 29 August; Ziua Crucii în 14 Septemvrie; Postul Nașterii Domnului din 15 Nov. până în 24 Dec.

Deslegări de post:

Miercurile și Vinerile dela Crăciun până la ajunul Botezului. Cele din săptămâna brânzei; din săptămâna după Paști (luminată), precum și cele din săptămâna după Rusalii.

Parastase oficioase:

La Trei Ierarhi pentru mecenatii Ioan și Maria Trandafil; în 9 febr. pentru mecenatele Emanuil Gojdu; 30 noemvr. pentru fericitul metropolit Andreiu Șaguna.

Sărbători școlare:

29 martie (11 april) aniversarea zilei saționării legilor din 1848; 14/27 aprilie ziua numelui a M. Sale reginei Zita; 26 aprilie (9 Maiu) ziua nașterii a M. Sale reginei Zita; 4/17 august ziua natală a M. Sale regelui; 22 oct. (4 nov.) ziua onomastică a M. Sale regelui; 6/19 nov. ziua memorabilă a fericitei regina Elisabeta; 30 nov. comemorarea fericitului Metropolit Andreiu Baron de Șaguna.

Sărbătoare publică:

Ziua S. Ștefan, primul rege al Ungariei, în 7/20 august.

Zile de repaus:

la judecătorii pentru credincioșii bisericei noastre: 25, 26, 27 dec. (Crăciun), 1, 6, 7, 30 ianuarie, 2 febr., 25 martie, 23 aprilie, 29 iunie, 20 iulie, 6, 15 aug., 8, 14 sept., 26 oct., 8, 21 noembrie, 6 dec. Vinerea-mare, Lunea Paștilor, Înălțarea D-ului, și Lunea Rusaliilor.

Intunecimi:

În anul 1918 vor fi 2 întunecimi de soare și 1 de lună, dar nici una nu se va vedea în părțile noastre.

I. Intunecime totală de soare va fi în 25 maiu (8 iunie), dela 8 ore 29 m. seara, până la 10 ore 46 m. dimineața. Se va vedea în Asia de răsărit și America-de-Nord.

II. Intunecime parțială de lună va fi în 11/24 iunie, dela 7 ore 9 m. dimineata, până la amiazi. Se va vedea în America-de-Sud și mijloc, pe Oceanul pacific și Australia.

III. Intunecime inelară de soare va fi în 20 noembrie (3 dec.) și se va începe la 1 oră 21 m. după amiazi și va ținea până la 7 ore 22 m. seara. Se va vedea în părțile răsăritene ale Oceanului-mare, America-de-Sud, Oceanul-Atlantic și Africa-de-Vest.

Regentul anului: Marte.

Anotimpuri:

Primăvara se va începe în 8/21 martie. *Vara* în 9/22 iunie la 1 oră înainte de amiazi. *Toamna* în 10/23 sept. la 4 ore după amiazi. *Iarna* în 9/22 decembrie la 11 ore dimineața.

Lună nouă ●

Pătrarul întâiu ☾

Lună plină ●

Pătrarul din urmă . . ☾

PARTEA CALENDARISTICĂ.

Gerar
Are 31 zile

IANUARIE

Insemnări

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Luni	1 (†) S. Vasile, Anul nou	14 Felix
Marti	2 P. Silvestru	15 Mauriș pust.
Merc.	3 Prf. Malachia ☾	16 Marcel
Joi	4 C. Teoctist, S. 70 Ap.	17 Antoniu
Vineri	5 M. Teopemt, Tenona	18 Maurus
Sâmb.	6 (†) Botezul D-l.	19 Canut

Duminea după Botez, Ev. dela Mat., c. 4, gl. 8, a inv. 11.
„In vremea aceea auzind Isus, că Ioan s'a prins...”

Dum.	7 † St. Ioan Botezăt.	20 Fabian
Luni	8 C. George	21 Agneta
Marti	9 Mart. Polieuct.	22 Vincențiu
Merc.	10 P. Grigorie	23 Log. Mariel
Joi	11 Cuv. Teodosiu	24 Timoteiu
Vineri	12 Muc. Tațiana	25 Int. la Saul
Sâmb.	13 M. Ermil,	26 Policarp

Dum. celor 10 leproși, Ev. 12, dela Luca, c. 17 gl. 1, inv. 1
„In vremea aceea intrănd Isus într'un sat...”

Dum.	14 SS. Păr. uciși ●	27 Ioan Cris.
Luni	15 C. Pavel,	28 Carol cel m.
Marti	16 I. Ap. Pet.	29 Francisc
Merc.	17 C. Antonie cel mare	30 Adelgunda
Joi	18 SS. p. Atan. și Ciril	31 Petru
Vineri	19 C. Macarie	1 Febr. Ign.
Sâmb.	20 C. Eutim	2 (†) Int. Dl.

Ev. 14, dela Luca (v Dum. 31 d. Rus.) c. 18, gl. 2, inv. 2.
„In vremea aceea, fost'a când s'a aprop. Isus de Ierih...”

Dum.	21 C. Maxim	3 Blasiu
Luni	22 A. Timot. ☾	4 Veronica
Marti	23 M. Clement	5 Agația
Merc.	24 C. Xenia	6 Dorotea
Joi	25 C. Grigorie	7 Romuald
Vineri	26 C. Xenof.	8 M. Ioan
Sâmb.	27 I. Gură de aur	9 Apolonia

Dum. lui Zach. Ev. 15, dela Luca, c. 19, gl. 3, inv. 3.
„In vremea aceea trecea Isus prin Ierihon...”

Dum.	28 C. Efreim ●	10 Gabriela
Luni	29 Ad. m. s. Ig., m. Sarvil	11 Desideriu
Marti	30 (†) SS. Vas. Orig. și Ioan	12 Eulalia
Merc.	31 S. Chir	13 Eduard

Ziua are 10 ceasuri,
noaptea 14 ceasuri.

Mersul vremii
după calendarul pe
140 ani: 1 - 7 moină
și vânt, 8 - 13 me-
stecat, 14 - 15 furtună
cu zăpadă, 16 - 17
liniște, 18 - 19 vifor
și vânt friguros, 20 -
28 lucește soarele,
29 - 31 imp frumos.

Soarele răsare
în 1 la 7:47, în 15 la
7:44, apune în 1 la
4:31, în 15 la 4:35.

Luna. Lumina lu-
nei se naște în 1 la 5
ore seara și se știr-
bește în 20 la 3 ore
dimineața.

**Vorbe din bă-
trâni.** In ziua de anul
nou de va roși cerul
spre răsărit va fi an
ploios. Noaptea de a-
nul nou, de va fi lină
și senină, an bun pro-
cește. Ploaie ori
moină în ziua de Bo-
botează, scumpete
mare. Ianuarie moale
aduce primăvară fri-
guroasă. In 8 ianua-
rie soarele intră în
zodia vârsătorului de
apă cu stăpânire pă-
nă în 7 Februarie. De
va tuna în aceste zile,
plugarii vor avea pa-
gube în semănături.

1 ANUARIE

Note

Faur
are 28 zile.

FEBRUARIE

Insemnări

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Joi	1 M. Trifon	14 Valentin
Vineri	2 (+) Intimp. Dlui	15 Faust
Sâmb.	3 D. Sim și Ana pr.	16 Iuliana

Ziua are 11 ceasuri
Noaptea 13 ceasuri.

Dum. Hananiencii, Ev. dela Mat., c. 15, gl. 4, inv. 4.
„In vremea aceea, intr. Isus în părțile Tir. și ale Sidon...”

Dum.	4 C. Izidor	17 Sabas P.
Luni	5 M. Agata	18 Coloman
Marți	6 P. Vucol	19 Susana
Merc.	7 C. P. Partenie	20 Eucherius
Joi	8 M. Teodor Str.	21 Eleonora
Vineri	9 S. M. Nichif.	22 Petru intr.
Sâmb.	10 M. Haral.	23 Rom. I. d. s.

Mersul vremii
după căl. de 140 ani:
1—2 vânt și frig, 3—9
ger și senin, 10—16
nestatornic, 17—18
motnă și vânt, 19—26
ninge 27—28 moină
și vânt.

Dum. Faris. și Vam., Ev. 16 dela Luca c. 18, gl. 5, inv. 8.
„Zis'a Domnul pil. aceasta : doi oameni au intr. în bis...”

Dum.	11 M. Vlasie	24 Mateias
Luni	12 P. Meletie	25 Geza
Marți	13 C. Martinian	26 Alesandru
Merc.	14 C. Auxentie	27 Leandru
Joi	15 Ap. Onisim	28 Roman
Vineri	16 Pamfilie	1 Martie Alb.
Sâmb.	17 M. Teod. Tiron	2 Simplicius

Soarele răsare
în 1 la 7:12 în 15 la
6:46, apune în 1 la
5:18 în 15 la 5:40.

Luna se iese
în 3 la 12 noaptea
și se stinge în 7
la 6 seara.

Dum. fiului răătăcit, Ev. 17, dela Luca, c. 15, gl. 6, inv. 6.
„Zis'a Domnul pilda aceasta : un om avea doi feciori...”

Dum.	18 P. Leon papa Romei	3 Cunigunda
Luni	19 Ap. Archip și Apfia	4 Teofil
Marți	20 C. p. Leon ep.	5 Eusebius
Merc.	21 C. Timotei	6 Friderich
Joi	22 M. din Eug.	7 Toma
Vineri	23 M. Policarp	8 Gotfrid
Sâmb.	24 Afl. cap S. Ioan Bot.	9 Francisca

Alte vorbe din
bătrâni. Zăpada în
Faur înărește semă-
năturile. Faur urit și
Maiu frumos e an
mănos, dacă nu-l în-
gheșul prea mare. A-
pele curgătoare calde
vestesc ger. Dacă
ziua 16 (Pamfilie) va
fi cu soare, va urma
încă iarnă în putere.
Viorele ce nu vin în
Faur se răsună la
Paști. Negura din a-
pus arată ger. La Dra-
gobete (cap de primă-
vară, 24 Febr.) iese
ursul din bărlug și
de-și va vedea umbra
(adecă de valii soare)
intră iarăși în culcuș,
că va mai fi ger.

Dum. lăsat. do carne, Ev. dela Mat., cap 25, gl. 7, inv. 7.
„Zis'a Domnul : când va veni Fiul omenesc...”

Dum.	25 C. Tarasie	10 S. 40 Martiri
Luni	26 M. Porfir	11 Constantin
Marți	27 C. Procopiu Decap.	12 Grigoriu
Merc.	28 P. Vasilie	13 Rozina

FEBRUARIE

Notițe

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dashed lines.

Mărțișor
are 31 zile.

MARTIE

Insemnări.

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Joi	1 Cuv. Eudochia	14 Matilda
Vineri	2 M. Teodot	15 Cristof
Sâmb.	3 M. Eutropiu	16 Henrich

Dum. lăsat. de brânză. Ev. dela Matei, c. 6, glas 8 inv. 8.
„Zis-a Domnul: de veși iarta oamenilor greșele lor...”

Dum.	4 C. Geras	17 Gertrud
Luni	5 M. Conon	18 Alexandru
Mărți	6 42 muc. din Amoreia	19 Iosif
Merc.	7 MM. Eug. Eter.	20 Hubert
Joi	8 C. Teofilact	21 Benedict
Vineri	9 SS. 40 Mucenici	22 Octavian
Sâmb.	10 Mar. Codrat	23 Victoria

Dum. 1 din post, Ev. dela Ioan, cap 1, glas 1, inv. 9.
„In vremea aceea voia Isus să meargă în Galileia...”

Dum.	11 C. Sofronie	24 (+) Floride
Luni	12 C. Teofan	25 (+) Bunavest.
Mărți	13 Păr. Nicofor	26 Emanuil
Merc.	14 C. Benedict	27 Rupert
Joi	15 M. Agapiu	28 Gonfran
Vineri	16 M. Sabin	29 Viner. pat.
Sâmb.	17 Cuv. Alexiu	30 Ioan

Dum. 2 din post, Ev. dela Marcu, c. 2, glas 2, inv. 10.
„In vremea aceea a intrat Isus în Capernaum...”

Dum.	18 P. Chiril	31 (+) S. Paști.
Luni	19 MM. Chris. și Darius	1 Apr. Adoua zi
Mărți	20 SS. Uciși în m. Sava	2 Francisc
Merc.	21 Păr. Iacob mărț.	3 Richard
Joi	22 M. Vasilie	4 Ambrosie
Vineri	23 C. Nicon.	5 Vincențiu
Sâmb.	24 Prea C. Zaharie	6 Celestin

Dum. a 3-a din post, Ev. dela Marcu, c. 8, gl. 3, inv. 11.
„Zis-a Domnul: Cine vrea să vină după mine...”

Dum.	25 (+) Bunavestire	7 Herman
Luni	26 S. M. V. Gavr.	8 Dionisie
Mărți	27 C. Matrona din Tes.	9 Dimitrie
Merc.	28 C. Ștefan făc. de min.	10 Daniil
Joi	29 Cuv. Marcu	11 Papa Leo
Vineri	30 Păr. Ioan scar.	12 Papa Iuliu
Sâmb.	31 C. Ipatie	13 Iustin

Ziua are 12 ceasuri
Noaptea 12 ceasuri.

000

Mersul vremii
după cal. de 140 ani:
1 3 senin, 4 nor,
6—8 ninsoare, 9—11
ger, 12—14 meste-
cat, 15—19 vânt, vifor
și zăpadă, 20—25 mo-
iște, 26 31 senin,
călduț, ploaie.

Soarele răsare
în 1 la 6:19, apune
6:01, în 15 la 5:51
și apune la 6:21.

Luna se arată în
16 a artie la 2 ore
ziua, se știrbește la
30 Martie la 7 ore
seara.

Alte vorbe din
bătrâni. De va fi
frig în 7 Martie, vine
iarna cea mică. De
multe griji va scăpa
plugarul, dacă noap-
tea de Bunavestire
va fi senin. Martie ră-
coros n'aduce an mă-
nos. Cu cât mai uscaț
va fi Martie, cu atât
mai umed va fi April.
Zăpada dela slârșitu
lui Martie împușnea-
ză vinul. Roua din
Martie se face ploaie
în Aprilie.

MARTIE

Notițe

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dashed lines for writing.

Prier
Are 30 de zile

APRILIE

Insemnări

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
--------	-------------------	-------------

Dum. a 4-a din post, Ev. dela Marcu, c. 9, gl. 4, a inv. 1.
„In vremea aceea venit-a un om la Isus...”

Dum.	1 C. Maria	14 Tiburtius
Luni	2 C. Tit	15 Anastasia
Marți	3 C. Nichita	16 Turibius
Merc.	4 C. Părinte Iosif	17 Rudolf
Joi	5 S. M. Teodul	18 Apolonius
Vineri	6 Păr. Eutichie	19 Crescent.
Sâmb.	7 Păr. George	20 Agneta

Dum. a 5-a din post, v. dela Marcu, c. 10, gl. 5, a inv. 2.
„In vremea aceea luând Isus pe cei 12 învățăcei...”

Dum.	8 S. Ap. Irod. Ruf.	21 Suplitius
Luni	9 M. Eupsihie	22 Sotir, Ca.
Marți	10 S. M. Ter. și Pomp.	23 George
Merc.	11 M. Antipa	24 Adalbert
Joi	12 C. Vas.	25 Marcu ev.
Vineri	13 M. Arlemon	26 Cletus
Sâmb.	14 P. Martin	27 Peregrin

Duminica Florilor, Ev. dela Ioan, c. 13.
„Mai înainte de Paști cu șase zile...”

Dum.	15 (+) Florile S. a. Aristarh	28 Vitalios
Luni	16 M. Agapia, Irina	29 Petru
Marți	17 C. P. Sim.	30 Catarina
Merc.	18 P. C. Ioan Grig. Dec.	1 Maiu Fil.
Joi	19 C. P. Ioan Pust.	2 Atanasiu
Vineri	20 (+) Vinerea Patimilor	3 All. crucii
Sâmb.	21 M. Ian, Al. Max.	4 Florian

Duminica Paștilor, Ev. dela Ioan, c. 1.
„Intru început era cuvântul...”

Dum.	22 (+) St. Paști	5 Pius
Luni	23 (+) S. m. George	6 Ioan
Marți	24 (+) M. Sava	7 Stanislau
Merc.	25 Ap. si ev, Marcu	8 Mihail
Joi	26 M. Vas. ep.	9 (+) Înălț. Dlui
Vineri	27 M. Simion fr. Dlui	10 Antoniu
Sâmb.	28 A. Iason	11 Beatrix

Dum. Tomei, v. dela Ioan, c. 20, gl. 1, a inv. 1.
„Fiind seară în ziua aceea, într-una de Sâmbete...”

Dum.	29 MM. Ruf. Art., Mag.	12 Pongrațius
Luni	30 A. Iacov fr. I. Ioan	13 Servațius

*Ziua are 13 ceasuri
noaptea 11 ceasuri*

Mersul vremii
după calendarul de
140 ani: 1 nor, 2—13
vânt, rece, 14 - 15
ploaie, 16 - 19 vre-
me plăcută, 20—21
nor, 22 ploaie și
vânt, 23 ploaie rece,
24 bine, 25—26 no-
ros, 27—30 se schim-
bă spre bine.

Soarele răsare
în 1 la 5'17, apune
la 6'45, în 15 la 4'56
apune la 7'01

Luna se lvește
în 14 Aprilie la 4
ore ziua și se știr-
bește la 9 ziua.

Vorbe din bă-
trâni Prier frumos,
Malu viforos. Prier
umed aduce binecu-
vântare, Gândacii din
Aprilie ingheață în
Maiu. Negura din A-
prilie, la răsărit și
miazăzi, e semn bun.
De tună în Aprilie,
nu te mai teme de
ger. Prier frumos,
vară furtunoasă.

A P R I L I E

Notițe

[illegible]

Florar
are 31 zile.

MAIU

Insemnări.

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Marți	1 Pr. Erem.	14 Bonifac.
Merc.	2 Aduc. moașt. s. At.	15 Sofia
Joi	3 M. Timoteiu	16 Ioan Nep.
Vineri	4 M. Pelagia ☾	17 Ubald
Sâmb.	5 M. Irina	18 Felix

Duminica Mironosî. Ev. dela Marcu, c. 15, gl. 2, a inv. 4.
„In vremea aceea venit-a Iosif din Arimatea”

Dum.	6 S. și Dreptul Iov.	19 (+) Rusalile
Luni	7 MM. Acacie, Satorn	20 (+) A2-azi R.
Marți	8 Evang. Ioan	21 Constant.
Merc.	9 Prof. Isaia	22 Iulia
Joi	10 A. Sim. Zilot	23 Desideriu
Vineri	11 M. Mochie	24 Ioana
Sâmb.	12 C. Epifanie ☾	25 Urban

Duminica slăbănogului, Ev. dela Ioan, c. 5, gl. 3, a inv. 5.
„In vremea aceea s'a suit Isus în Ierusalim...”

Dum.	13 M. Gliceria	26 Filip
Luni	14 M. Isidor	27 M. Eladie
Marți	15 Păr. Pach. c. mare	28 Wilhelm
Merc.	16 Cuv. Teod. Sfinț.	29 Manilius
Joi	17 S. Ap. Andronic	30 (+) Ziua Dîui
Vineri	18 M. Teodot	31 Angela
Sâmb.	19 M. Patrichie	1 Iunie Graț.

Duminica Samarinenței, Ev. dela Ioan, c. 4, gl. 4, a inv. 7.
„In vremea aceea venit-a Isus în cetatea Samariei...”

Dum.	20 Mart. Talaleu	2 Erasmus
Luni	21 (+) Const. și Elena	3 Clotilda
Marți	22 C. Vasilisc	4 Quirinus
Merc.	23 C. Mihail	5 Bonifaciu
Joi	24 C. Simeon	6 Norbert
Vineri	25 Af. cap. S. Ioan. Bot.	7 Lucreția
Sâmb.	26 S. Ap. Carp ●	8 Medard

Duminica orbului, Ev. dela Ioan, c. 9, gl. 5, a inv. 8.
„In vremea aceea trecnd Isus văzut-a pe un orb...”

Dum.	27 M. Eladie	9 Primus
Luni	28 C. Nichita	10 Margareta
Marți	29 M. Teodosiu	11 Barnaba
Merc.	30 C. Isachie	12 Vasilides
Joi	31 (+) Înălțarea Dîui	13 Ant. de P.

Ziua are 14 ceasuri
Noaptea 10 ceasuri,

220

Mersul vremii
după cal. de 140 de ani: 1—4 senin, ploaie și bine, 5—8 rouează, 9 - 15 bine, 16 17 ploaie, 18 senin, 19—20 ploaie, 21—27 căldură, 28 vânt și ploie 29 - 31 ploaie.

Soarele răsare
în 1 la 4:27 apune la 7:26, în 15 la 4:16 apune la 7:37.

Luna se arată în
13 Maiu la 3 ore ziua, se sfîrșește în 27 Maiu la 4 dimineața.

Vorbe din bătrîni. Roua de seara și recoarea din Maiu aduc fân și vin mult. Poaia caldă din Maiu e binecuvîntare. Rosalii umede, Crăciun gras. Roitul din Maiu preluște un car de mîlaiu. Gîndacii mulți vestesc an mînos. Maiu ploioz, Iunie frumos. De e brumă între Sân-George și Armîdeni va bruma și între Sân-te-Măril. Când sunt greeri mulți, va fi fân puțin

MAIU

Notife

[illegible]

Cireșer
are 30 zile.

IUNIE

Insemnări

Ziua are 15 ceasuri.
Noaptea 9 ceasuri.

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Vineri	1 M. Iustin, Firm	14 Antonia
Sâmb.	2 M. Nichifor	15 Vitus

Dum. SS. Părinți, Ev. dela Ioan, c. 17, gl. 6, nv. 10.
„In vremea aceea ridicând Isus ochii săi la cer...”

Dum.	3 M. Luchilian ☾	16 Iustina
Luni	4 P. Mitrofan	17 Adolf
Marți	5 S. M. Doroteiu	18 Marcel
Merc.	6 C. P. Visarion	19 Gervasius
Joi	7 M. Teodot	20 Silvestru
Vineri	8 M. Nicandru	21 Alois
Sâmb.	9 P. Chiril	22 Paulin

Dumineca Rusaliilor, Ev. dela Ioan, c. 7.
„Iară în ziua cea mai de pe urmă, cea mare a Prax...”

Dum.	10 (†) Sf. Rusalii	23 Sidonia
Luni	11 (†) Luniă Rusal. ☾	24 N.I.I. Bot.
Marți	12 P. Onufr.	25 Prosper
Merc.	13 M. Achilina	26 Eremias
Joi	14 Prof. Eliseiu	27 Ladislau
Vineri	15 Pt. Amos	28 Leo papa II
Sâmb.	16 P. Tihon	29 (†) Pet. și P.

Dum. tuturor sfinților, Ev. dela Mat., c. 10, gl. 8, înv. 1.
„Zis-a D-I înodăceilor săi: tot celce mă va mărturisii...”

Dum.	17 M. Emanuil ☾	30 Leontinus
Luni	18 M. Leontie	1 Iulie Teob.
Marți	19 Ap. Iud. fr. Dlui	2 Cer. Mariei
Merc.	20 M. Metodie	3 Heliodor
Joi	21 M. Iulian	4 Ulderich
Vineri	22 M. Evsechie	5 Ciril
Sâmb.	23 M. Agripina	6 Isaia

Dum. II. după Rusalii, Ev. dela Matei, c. 4, gl. 1, înv. 2.
„In vremea aceea, umblând Isus pe lângă marea Galileii...”

Dum.	24 (†) Nașt. Sf. Ioan Bot.	7 Wilibald
Luni	25 M. Fevronia ☾	8 Chilian
Marți	26 P. David	9 Antonia
Merc.	27 C. Samson	10 Amalia
Joi	28 Aduc. Ciril și Ioan	11 Papa Pius I
Vineri	29 (†) Sf. A. Petru și Pavel	12 Henrich
Sâmb.	30 Soborul s. Apost.	13 Eugen M.

Mersul vremii
după căl. de 140 ani.
1—4 schimbăcios, 5
vânt, 6 ploaie, 7—11
uscat, 12 ploaie, 13
bine 14—15 nor cu
soare, 16 ploaie, 17
—18 mestecat, 19
ploaie, 20—24 bine,
25 ploaie mare, 26
nor cu soare, 27—30
ploaie.

Soarele răsare
în 1 la 3'08, apune
la 7'57, în 15 la 3'08
apune la 8.

Luna se ivește
în 12 lunie la 6 ziua
și se stîrbește în 27
la 1 noapte.

Vorbe din bă-
trâni. Iunie mai us-
cat decât umed um-
ple bujile cu vin.
Oamenii și vântul
de lunie curând se
schimbă. Iunie umed
și rece, strică întreg
anul. Călătoria fur-
nicilor vestește timp
bun. Omidele multe
sunt semne de vin
și grâu mult. Săritul
peștilor vestește fur-
tună. De sunt mulți
bureți iuși, iarna vii-
toare are să fie u-
șoară, la din contră
grea. Bureții porcești
ne spun căpătul, cel-
lalți începutul iernii
viitoare cum are să
fie.

IUNIE

Notice

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
--------	-------------------	-------------

Dum. III, după Rusali, Ev. dela Mat. c. 6, gl. 2, inv. 3.
„Zis-a Domnul: Inima trupului este ochiul...”

Dum.	1 SS. Cosma și Dam.	14 Bonavent.
Luni	2 Vestm. Preac. p. J.	15 Desp. Ap.
Marți	3 M. Iacint	16 Maria
Merc.	4 P. Andreiu	17 Alexiu
Joi	5 C. Atanasie și L.	18 Friderich
Vineri	6 Cuv. Sisoie	19 Aurelia
Sâmb.	7 C. Toma	20 Ilie prof.

Dum. a IV-a după Rusali, Ev. dela Matei, c. 8, gl. 3, inv. 4.
„In vremea aceea intrand Isus în Capernaum...”

Dum.	8 M. Procopiu	21 Daniil prf.
Luni	9 M. Pangratie	22 Maria M.
Marți	10 S. 45 M. din Nic.	23 Apolinari e
Merc.	11 M. Eufimia	24 Cristiana
Joi	12 M. Proclu	25 Iacob
Vineri	13 Sobor. Arch. Gav.	26 Ana
Sâmb.	14 Ap. Aquila	27 Aurel

Dum. V. d. Rus. a sf. Păr. Ev. d. Mat., c. 5, gl. 4 inv. 5.
„Zis-a D-I înodătoarelor săi: voi sunteți lumina lumii...”

Dum.	15 M. M. Chiric și Iulita	28 Victôr
Luni	16 M. Antinogen	29 Marta
Marți	17 Martira Marina	30 Avdon
Merc.	18 MM. Iacint și Em.	31 Ignatius
Joi	19 C. Dia și c. Macr.	1 Aug. Petru
Vineri	20 (+) S. Profet Ilie	2 Portianc.
Sâmb.	21 PP. Simeon	3 Augustin

Dum. VI. d. Rus., Ev. dela Mat. c. 9, gl. 5, inv. 6.
„In vremea aceea intrand Isus în corabie...”

Dum.	22 M. Maria Magdal.	4 Domnica
Luni	23 MM. Foca	5 Marta
Marți	24 M. Cristina	6 Sc. la față
Merc.	25 Ad. S. Anei	7 Caletan
Joi	26 M. Ermolae	8 Ciriace
Vineri	27 M. Panteleimon	9 Roman
Sâmb.	28 Ap. Prohor	10 Laurențiu

Dum. VII. d. Rus., Ev. dela Mat., c. 9, gl. 6, inv. 7.
„In vremea aceea trec. Isus, mers-au după dânsul 2 orbi...”

Dum.	29 M. Calinic și Teod.	11 Susana
Luni	30 Apost. Sila	12 Clara
Marți	31 S. Eudoc. I. d. Arim.	13 Hipolit

Ziua are 14 ceasuri,
Noaptea 10 ceasuri.

222

Mersul vremii
după căl. de 140 ani:
1—2 bine, 3—5 ploaie
și vânt, 6 bine și vânt,
7 bine, 8—9 ploaie,
10—11 bine, 12 15
ploaie și vânt, 16—
17 bine, până la 20
ploaie, 21—24 bine,
25 nor cu soare, 26
—27 ploaie mare,
28—29 bine, 30
ploaie, 31 bine.

Soarele răsare
în 1 la 3:23 și apune
la 7:23, în 15 la 3:34
și apune la 7:14

Luna se iesește
în 11 la 5 dim. și se
stirbește în 26 la 8
seara.

Vorbe din bă-
trâni. Căldura mare
din Iulie însemnează
an bun. Dacă paian-
genul își rupe pânza
în două, va ploua.
Dacă luna plină are
curte la amiază și ră-
sărit, urmează timp
senin, statornic. Mu-
șinoarele de furnici
mai ridicate ca de
obicei, vestesc iar-
nă grea.

IULIE

Notte

Lined area for writing, consisting of multiple horizontal lines.

Măsălar
are 31 zile.

AUGUST

Insemnări

Zilele	Calendarul vechiu.	Calend. nou.
Merc.	1 Sc.s.cruci și 7 s. M.	14 Eusebiu
Joi	2 Aduc. m S. Ștef. ☾	15 (+) Ad. Mariei
Vineri	3 C. Isachie	16 Rocus
Sâmb.	4 Sf. 7 coconi din Ef.	17 Liberat

Dum. VIII d. Rus. Ev. dela Mat. c. 14, gl. 7, a inv. 8.

„In vremea aceea, văzută-a Isus popor mult...”

Dum.	5 M. Eusignie, s. Fab.	18 Helen
Luni	6 (+) Schimb. la față.	19 Ludvig
Marți	7 M. Domeție	20 (+) Stetan r.
Merc.	8 Păr. Emilian	21 Ioana
Joi	9 Ap. Matia ☾	22 Timoteiu
Vineri	10 M. Laurențiu	23 Filip
Sâmb.	11 M. Euplu	24 Bartolom.

Dum. IX. după Rus. Ev. dela Mat. c. 14, gl. 8, a inv. 9.

„In vremea aceea silit-a Isus pe învâțăceii săi...”

Dum.	12 M. Fotie	25 Ludovic r.
Luni	13 C. Maxim	26 Samuil
Marți	14 P. Michea	27 Iosif
Merc.	15 (+) Ad. n. de Dzeu ☾	28 Augustin
Joi	16 M. Diomed	29 Tăi. c.s. I.
Vineri	17 M. Miron	30 Roza
Sâmb.	18 M. Flor și Faur	31 Raimund

Dum. X. d. Rus. Ev. dela Matei, cap. 17, gl. 1, a inv. 10.

„In vremea aceea s'a apropiat către Isus un om...”

Dum.	19 M. Andreiu	1 Sept. Egid.
Luni	20 Pr. Samuil	2 Absolon
Marți	21 Ap. Tadeu	3 Serafin
Merc.	22 M. Agatonic	4 Rozalia
Joi	23 M. Lup ●	5 Victoria
Vineri	24 M. Eutichie	6 Zaharia
Sâmb.	25 Ap. Vart.	7 Regina

Dum. XI. după Rus., Ev. dela Matei, cap. 18 gl. 2, a inv. 11.

Zis-a D-I pilda aceasta: asemănatu-s'a împărăția...”

Dum.	26 M. Adrian și Nat.	8 (+) N. Manei
Luni	27 C. Pimen	9 Gorgonius
Marți	28 Cuv. Moise Arab.	10 Nicolau
Merc.	29 (+) Tăvorea cap. S. Ioan	11 Atanasiu
Joi	30 P. Alex. m. F., S.	12 Tobias
Vineri	31 Brăul Preac. ☾	13 Maternus

Ziua are 13 ceasuri.

Noaptea 11 ceasuri.

Mersul vremii

după căl. de 140 ani:
1-5 bine și ploaie,
6 meslecat, 7-22
bine, 23-24 soare
cu nor, 25-29 bine.
30-31 nor și ceață,

Soarele răsare
în 1 la 4:51, apune
la 7:15, în 15 la 5:13
și apune la 6:47.

Luna se arată la
3 ore noaptea în 10,
se stîrbește în 25 la
12 ore ziua

Vorbe din bă-
trâni Negura de pe
livezi și râuri, de se
arată după apunerea
soarelui, înseamnă
timp bun statornic.
Ploaia din August
subție vinul. Vântu-
rile de mează-noapte
aduc timp statornic.
Dacă timpul în ziua
de Fotie (12) va fi
frumos, și toamna va
fi frumoasă. Dacă
barza (cocostărcul)
cloncăne, plouă. Când
sunt alune multe, va
fi iarnă grea.

AUGUST

Notite

Răpclune
are 30 zile

SEPTEMVRIE

Insemnări

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou
Sâmb.	1 C. Simeon s.	14 I. S. Cruci
Dum.	2 M. Mamant	15 Hildegard
Luni	3 M. Antim	16 Ludmila
Mărți	4 M. Vavila	17 Nicodim
Merc.	5 Pr. Zacharia	18 Toma
Joi	6 A. Mihail	19 Lambert
Vineri	7 M. Sozont	20 Fustachiu
Sâmb.	8 (+) Nașt. N. de D-zou	21 Mateiu

Dum. înainte Înălț. S. Cruci, Ev. d. Ioan, c. 3, gl. 4. inv. 2.
„Zis-a Domnul: nimenia nu s'a suit la ceriu...”

Dum.	9 S. Ioach	22 Mauriciu
Luni	10 M. Minodora	23 Tecla
Mărți	11 C. Teodora	24 Gellert
Merc.	12 M. Autonom	25 Cleofas
Joi	13 M. Corneliu	26 Ciprian
Vineri	14 (+) Înălțarea Sf. Cruci	27 Cosm. și D.
Sâmb.	15 M. Nichita	28 Vincentiu

Dum. d. Înălț. S. Cruci, Ev. dela Marcu c. 8, gl. 5. inv. 3.
„Zis-a Domnul: Ceta ce va să ăla după mine...”

Dum.	16 M. Eufimlia	29 Mihail
Luni	17 M. Sofia	30 Hieronim
Mărți	18 C. Eumenie	1 Oct. Remig
Merc.	19 M. Trofim	2 Leodegar
Joi	20 M. Eustalie	3 Candid
Vineri	21 Ap. Codrat	4 Franc. S.
Sâmb.	22 M. Foca	5 Placid

Ev. I dela Luca, (v. Dum. XVIII. d. Rus.) c. 5, gl. 6. a inv. 4.
„In vremea aceea stând Isus lângă mare...”

Dum.	23 Z. S. Pr. I. Bot.	6 Bruno
Luni	24 M. Tecla	7 Iustina
Mărți	25 C. Eufros	8 Brigitta
Merc.	26 M. m. s. Ioan Ev.	9 Dionisiu
Joi	27 M. Calistrat	10 Francisc
Vineri	28 C. Hariton	11 Filomena
Sâmb.	29 C. Ciriac	12 Maximilian

Ev. 2 d. Luca, (v. Dum. XIX d. Rus.), c. 6, gl. 7. inv. 4
„Zis-a D-l: precum voiați să vă faceți vouă oameni...”

Dum.	30 M. Grig.	13 Coloman
------	-------------	------------

Zlăa are 12 ceasuri.
Noaptea 12 ceasuri.

Mersul vremii
după căl. de 140 ani:
1—5 bine, 6 nor, 7
ploaie, 8—14 bine,
15 16 ploaie, 17
bine, 18 frig, 19—24
bine, 25—26 ploaie,
27 bine, 28 vânt, 29
—30 ploaie.

Soarele răsare
în 1 la 5:34 și apune
la 6:15, în 15 la 5:31
și apune la 5:50.

Luna se ivește
în 10 la 6 seara și
se știrbește în 23 la
12 noaptea.

Vorbe din bă-
trâni. Toamnă caldă
iarnă lungă. De cade
ghinda înainte de
Sân-Mihailu, iarna se
pune curând Răp-
ciune cald, brumărel
rece și umed. După
Sântă-Mărie să nu
porți pălărie. Tunetul
din Septemvrie ve-
stește neauă multă în
Faur și an mănăs.
Plecarea timpurie a
rândunelelor înseam-
nă că și iarna vine
curând.

SEPTEMBRIE

Notițe

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dashed lines.

Brumărel
are 31 zile.

OCTOMVRIE

Insemnări

Ziua are 11 ceasuri,
Noaptea 13 ceasuri.

Mersul vremii
după căl. de 140 ani :
1 zăpadă, 2—3 noaptea frig, 4—5 bine, 6 zăpadă, 7—8 vifor și vânt, 9—15 bine și ploaie, 16—21 bine și cald, 22 moină și ceață, 23—30 ceață și ger.

Soarele răsare
în 1 la 6'16, apune la 5'14, în 15 la 6'31 și apune la 4'56.

Luna se iese
în 8 Oct. la 8 ore seara și se știrbește în 23 la 3 ore după amiază

Vorbe din bătrâni. Brumărel și Mărțișor sunt luni surori. Cu cât frunzele arborilor cad mai curând, cu atât mai roditor va fi anul următor. Gerul și frigul din Octomvrie imblânzește pe Ianuarie și Faur. Lumina de miază-noapte aduce curând ger mare. Soarecii de câmp, de se trag către sat, iarna e aproape. Neaua și irigul de Octomvrie aduce Ianuarie moale. Când arborii țin frunza mult, iarna e departe, dar va fi grea și la anul vor fi multe omide.

Zilele	Calendarul vechiu.	Calend. nou.
Luni	1 Ap. Anania	14 Calist
Mărți	2 M. Ciprian și Iust.	15 Teresia
Merc.	3 M. Dionisiu	16 Gallus
Joi	4 M. Ieroteiu	17 Hedvig
Vineri	5 M. Haritina	18 Luca
Sâmb.	6 Ap. Toma	19 Ferdinand

Ev. 3 dela Luca, (v. Dum. XX d. Rusalii), c. 7, gl. 8, inv. 6.
„In vremea aceea mergea Isus intr'o celate...”

Dum.	7 M. Sergiu	20 Vendelin
Luni	8 C. Pelagia	21 Ursula
Mărți	9 Ap. Iacov	22 Cordula
Merc.	10 M. Eulampie	23 Fortunat
Joi	11 Ap. Filip	24 Rafail
Vineri	12 M. Andronic	25 Crisant
Sâmb.	13 M. Carp	26 Dimitrie

Ev. 4. d. Luca, (v. Dum. 21 d. Rus.) c. 8, gl. 1, inv. 7.
„Zis-a Domnul pilda aceasta: eşil-a sămăntorului...”

Dum.	14 (+) Cuv. Paruschiva	27 Sabina
Luni	15 M. Lucian	28 Sim. Iuda
Mărți	16 M. Login	29 Narcis
Merc.	17 Pr. Osie	30 Claudius
Joi	18 Ev. Luca	31 Wolfgang
Vineri	19 Prof. Ioil	1 Nov. T. Sfinți
Sâmb.	20 M. Artemie	2 Pom. morți

Ev. 6. d. Luca, (v. Dum. 23 d. Rusalii), c. 8, gl. 2, inv. 8.
„In vremea aceea venit-a Isus cu corabia in Ial, Gadar...”

Dum.	21 C. Ilarion	3 Silvia
Luni	22 C. Averchie	4 Carol
Mărți	23 Ap. Iacob fr. Dlui	5 Emeric
Merc.	24 M. Areta	6 Leonard
Joi	25 M. Marțian	7 Engelbert
Vineri	26 (+) Sf-tul muc. Dimitrie	8 Gottfried
Sâmb.	27 M. Nestor	9 Teodor

Ev. 7. d. Luca, (v. Dum. 24 d. Rusalii) c. 8, gl. 3, inv. 9.
„In vremea aceea venit-a un om către Isus...”

Dum.	28 M. Terenție	10 Andreiu
Luni	29 C. Anastasia	11 Martin
Mărți	30 P. Zenoviu	12 Emilia
Merc.	31 M. Epimah	13 Sanislau

OCTOMVRIE

Notte

Lined area for writing, consisting of multiple horizontal lines.

Brumar
are 30 de zile.

NOEMVRIE

Insemnări

Ziua are 10 ceasuri.
Noaptea 14 ceasuri.

Zilele	Calendarul vechiu.	Calend. nou.
Joi	1 SS. Cosma și D.	14 Serapion
Vineri	2 M. Achindin	15 Leopold
Sâmb.	3 M. Achep. Iosif	16 Eduard

Ev. 5. d. Luca, (v. Dum. 22 d. Rus.), c. 16, gl. 4, inv. 10
„Zis-a Domnul: era un om oarecurele bogat...”

Dum.	4 C. Ioanich	17 Grigoriu
Luni	5 M. Galacțion	18 Otto
Marți	6 C. Pavel	19 Elisabeta
Merc.	7 S. 33 mart. din Mel.	20 Felix
Joi	8 (†) Ar. Mihail și Gav.	21 Intr. în bis.
Vineri	9 M. Onesifor	22 Cecilia
Sâmb.	10 M. Orest.	23 Clemente

Ev. 8. d. Luca, (v. Dum. 25 d. Rusaliu), c. 10, gl. 5, inv. 11.
„În vremea aceea venit-a un legiutor la Isus...”

Dum.	11 M. Mina	24 Ioan, Flora
Luni	12 M. Ioan Patr.	25 Ecaterina
Marți	13 C. I. Gură de aur	26 Conrad
Merc.	14 Apostolul Filip	27 Virgil
Joi	15 M. G.-post. nașt. D.	28 Sosten
Vineri	16 Apost. Ev. Mateiu	29 Saturnus
Sâmb.	17 C. Grigoriu	30 Andreiu

Ev. 9. d. Luca, (v. Dum. 26 d. Rus.), c. 1, gl. 6, a inv. 1
„Zis-a Domnul pild, aceasta: unui om bogat foarte...”

Dum.	18 MM. Platon	1 Dec. Oscar
Luni	19 P. Avdie și m. V.	2 Aurelia
Marți	20 C. Grig. Deca.	3 Francisc X
Merc.	21 (†) Intrarea în biserică	4 Barbara
Joi	22 Ap. Filimon.	5 Sava
Vineri	23 C. Amfilochie.	6 Nicolau
Sâmb.	24 P. Clement, m. P.	7 Ambrosiu

Ev. 13 d. Luca, (v. Dum. 30 d. Rus.), c. 18, gl. 7, a inv. 2.
„În vremea aceea un om oarecare s'a aprop. călăr Isus...”

Dum.	25 Ecaterina,	8 (†) Zem. M.
Luni	26 C. Alipie,	9 Leocadia
Marți	27 M. Iacov Persul	10 Iudit
Merc.	28 M. Ștef.-cel-nou	11 Damaschin
Joi	29 M. Param.,	12 Maxentius
Vineri	30 Ap. Andreiu,	13 Lucia

Mersul vremii
după cal. de 140 ani:
1 zăpadă, 2—3 frig.
4—5 bine, 6 zăpadă,
7—8 vînt și vînt, 9
—15 bine și ploaie,
16—21 bine și cald,
22 moină și ceață,
23—30 ger, 31 ceață.

Soarele răsare
în 1 la 7:03, apune
la 4:25, în 15 la 7:23
și apune la 4:12.

Luna se ivește
în 7 la 7 ore dim. și
se stîrbește în 22 la
2 ore noaptea.

Vorbe din bă-
trîni. De plouă la
începutul lui Brumar,
săptămîna Crăciunu-
lui va fi geroasă.
Brumar se potrivește
cu Mărțișor. Neaua
multă de pe pomi în-
seamnă muguri pu-
tini de cu primăvară.
Șoarecii de câmp de
se mai arată iarna e
departe.

NOEMVRIE

Notiſe

A series of horizontal dashed lines for writing.

Indrea
are 31 zile.

DECEMBRIE

Insemnări

Ziua are 9 ceasuri,
Noaptea 15 ceasuri.

Mersul vremii
după căl. de 140 ani:
1—4 ger, 5—6 nor
și plecat spre ploaie.
7—10 nor și ceață.
11—12 moină, 13
vânt, 14—15 zăpadă.
16—17 ger, 18—23
vânt, 25 zăpadă, 26
—27 nor, 28—29
moină 30—31 ger.

Soarele răsare
în 1 la 7 41, apune
la 4 01 în 15 la 7 49
și apune la 4 12.

Luna se iesește
în 6 la 12 noaptea
și se stîrbește în 21
la 8 ore seara.

Vorbe din bă-
trăni. De se arată
multe găște sălbatice
și iepurii se apropie
de sat, va fi iarna
grea. Decembrie ge-
ros la început ține
gerul 10 săptămâni.
Moș Crăciun zăpă-
dos prevestește an
mănos. De va fi Cră-
ciun ploios, vor fi
Paștile friguroase.
Crăciun cu zăpadă,
bucuria copiilor. Se-
nin și ger de va fi,
vitele mănă bine.
Indrea geros aduce
an mănos.

Zilele	Calendarul vechiu.	Calend. nou
--------	--------------------	-------------

Sâmb.	1 Prof. Naum	14 Spiridon
-------	--------------	-------------

Ev. 16 d. Matei. (v. Dum. 16 d. Rus.) c. 25, g. 8, a inv. 3.
„Zis-a D-I pil. aceasta: un om mergând departe a chemat...”

Dum.	2 P. Avacum	15 Irineu
Luni	3 P. Sofroniu	16 Adelaida
Marți	4 M. Varvara	17 Lazar
Merc.	5 S. Sava	18 Grațian
Joi	6 (†) Sf. Păr. Nicolae	19 Manasie
Vineri	7 C. Ambrosie,	20 Liberatus
Sâmb.	8 C. Palapie	21 Toma

Ev. 10 d. Luca. (v. Dum. 27 d. Rus.) c. 18, gl. 1, a inv. 4.
„In vremea aceea învață Isus într-una din sinagogi...”

Dum.	9 Zemislirea S. Ane	22 Dim. Zeno
Luni	10 M. Mina	23 Victoria
Marți	11 Cuv. Daniil,	24 Adam și E.
Merc.	12 Păr. Spiridon	25 (†) N. D. I. C.
Joi	13 M. Eustratie	26 (†) M. Ștefan
Vineri	14 M. Tirs	27 Ioan ev.
Sâmb.	15 M. Eleuterie,	28 Pruncii n.

Ev. 11 d. Luca (v. Dum. 28 d. Rus.) c. 14, gl. 2, a inv. 5.
„Zis-a D-I pilda aceasta: Un om oarecare a făcut cină...”

Dum.	16 Prof. Agheu	29 Toma ep.
Luni	17 Pr. Daniil	30 David reg.
Marți	18 M. Sevastian	31 Silvestru
Merc.	19 M. Bonifaciu	1 Ian 1919
Joi	20 M. Ignat	2 Macarius
Vineri	21 M. Iuliana	3 Genoveva
Sâmb.	22 M. Anast.	4 Titus

Dum. înainte de Nașt. Dlui, Ev. d. Matei, c. 1, gl. 3, a inv. 6.
„Carlea neamului lui Iuss Hristos, fiul lui David...”

Dum.	23 SS. 10 M. din Crit	5 Telesor
Luni	24 Martira Eugenia	6 (†) Bot. Dlui
Marți	25 (†) N. Diuissus Ch.	7 Balint
Merc.	26 (†) Sob. Preacuratei	8 Sever
Joi	27 (†) Ap și Arh. Șt.	9 Iulian
Vineri	28 20 mii MM. din N.	10 Paul
Sâmb.	29 Pruncii uciși de I.	11 Higinus

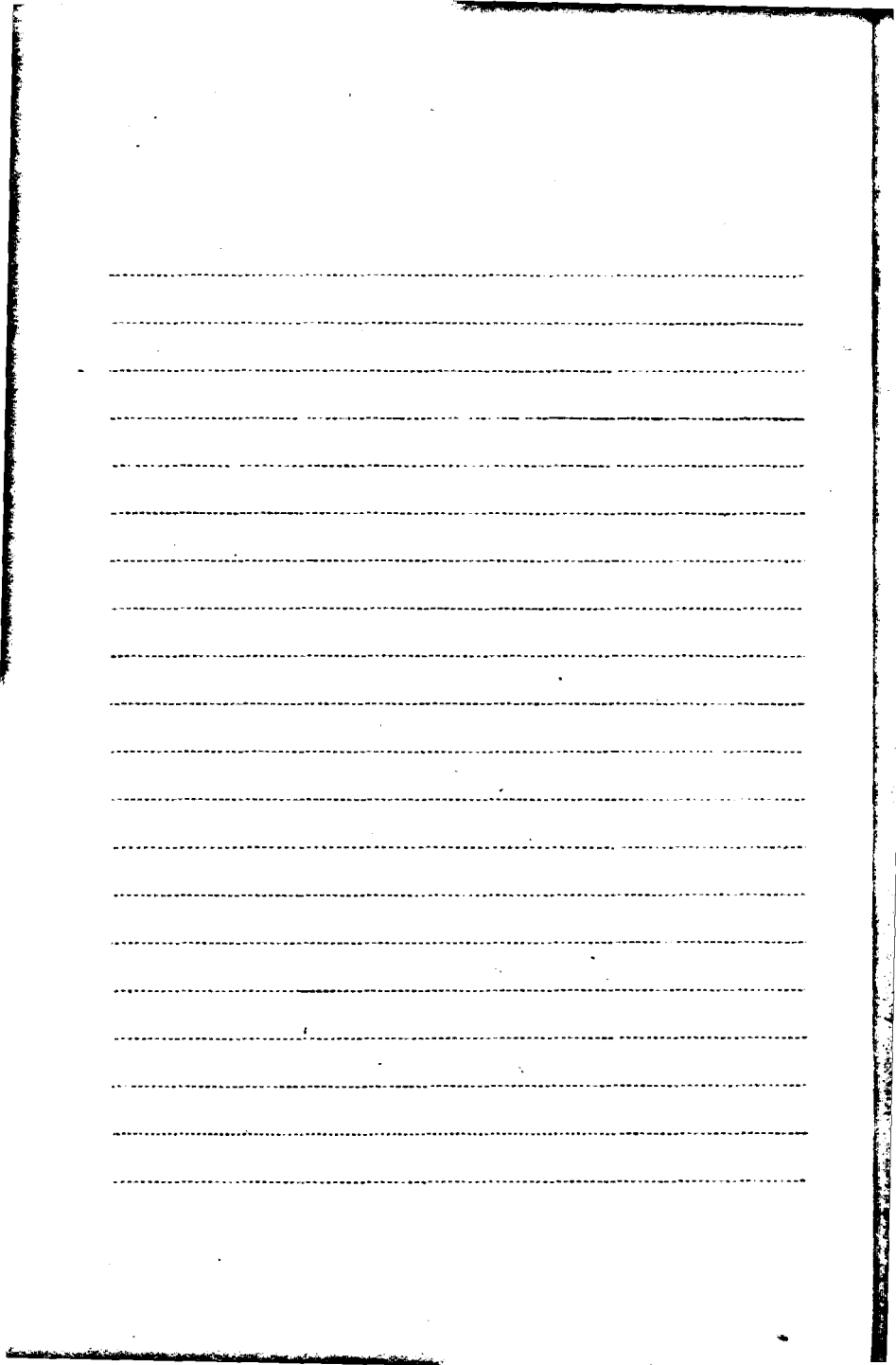
Dum. d. Nașt. Dlui, Ev. d. Matei c. 2, gl. 4, a inv. 7
„Iară după ce s'au dus magii...”

Dum.	30 M. Anisia	12 Ernest
Luni	31 C. Melania	13 Ilarion

DECEMVRIE

Notițe

Lined paper for notes, consisting of 20 horizontal lines.

Răsboiul.

Stefano della Bella.

„Librăria Concordia“

ARAD, str. Deák Ferencz Nr. 39.

Depozit și editură
de cărți literare, bi-
sericești, populare
școlare etc. etc.

La cerere se trimite catalo-
gul librăriei gratis și franco.

Scala timbrelor (ștempelelor) după art. de lege XXVII. 1916.

SCALA I. pentru cambii			SCALA II. pentru documente de drept, obligațiuni, contracte de arănda- re (pentru fiecare an) etc., chitanțe (sub 4 cor. libere de timbru)			SCALA III. pentru contracte de cumpărare și de schimb asupra obi- ectelor mobile, con- tracte de livrare, că- știguri de loterie și contracte de noroc (hazard), contracte de prestațiuni de servi- ciu, împrumuturi su- nătoare la portor, contracte de acțiuni pe mai mult de 10 ani etc.		
T a x a			T a x a			T a x a		
cor.	fil.		cor.	fil.		cor.	fil.	
până la	100	—	până la	40	—	până la	20	—
peste 100	150	—	peste 40	80	—	peste 20	40	—
150	300	—	80	120	—	40	60	—
300	600	—	120	200	1	60	100	1
600	900	1	200	400	2	100	200	2
900	1200	1	400	600	3	200	300	2
1200	1500	2	600	800	4	300	400	4
1500	1800	2	800	1600	8	400	800	8
1800	2400	3	1600	2400	12	800	1200	12
2400	3000	4	2400	3200	16	1200	1600	16
3000	4500	6	3200	4000	20	1600	2000	20
4500	6000	8	4000	4800	24	2000	2400	24
			4800	6400	32	2400	3200	32
			6400	8000	40	3200	4000	40
			8000	9600	48	4000	4800	48
			9600	11200	56	4800	5600	56
						5600	6400	64
						6400	7200	72
						7200	8000	80

peste 6000 cor. pentru
câte 3000 cor.: 4 cor.
mai mult. Sume sub
3000 cor. se iau ca com-
plete.

peste 11200 cor. de fie-
care 1600 cor.: 8 cor
mai mult. Sume sub
1600 cor. se iau de com-
plete.

peste 8000 cor. de fie-
care 800 cor.: 8 cor. m i
mult. Sume sub 800
cor. se iau de com-
plete.

TARIFELE POȘTALE.

I. POȘTA.

Cu poșta se pot trimite a) *in loc* (adaus și comunele cari aparțin direct respectivului oficiu de poștă); b) *in țară* (Ungaria-Transilvania și Croația) și c) *in străinătate*: 1. *scrisori* (epistole), 2. *cărți poștale* (correspondențe), 3. *gazete*, 4. *tipărituri* (imprimare), 5. *bani* și 6. *pachete*.

1. **Scrisorile** (epistolele) pot fi: *simple* (francate ori nefrancate, adică provăzute cu marca poștală recerută ori lipsite de acea marcă), *recomandate*, *expres* și cu *retour recipis*.

a) Pentru o **scrisoare simplă**, care cântărește până la 20 gr., cam cât e de grea o coală de hârtie cu cuverta (plicul) dimpreună, se solveste prin aplicare (lipire) de marcă poștală pe prefata plicului, dacă e adresată.

— *in loc* (inclusive comunele aparținătoare aceluia oficiu poștal): 10 fileri.

— *in țară* (precum și în Austria, Bosnia-Hertegovina, Germania, Serbia și Muntenegru: marcă de 15 fileri,

— *in alte țări străine*: până la 15 grame — 25 fileri dela 15—200 grame — 50 fileri.

Poșta duce ori unde, chiar și afară din țară și scrisori nefrancate (neplatite) dar la înmănare i-se cere adresatului taxa *îndoită*. Celce capătă scrisori nefrancate (fără marcă poștală) nu-i dator să le primească și să plătească taxa îndoită, ci le poate respinge. Atări epistole poșta — dacă se poate afla numele trimițătorului scrisoarei — le restituie acestuia pretinzându-i taxa îndoită, iar dacă nu se poate afla persoana trimițătorului le nimicește.

Pe durata războiului soldații pot corespunda cu ai lor nefrancat, adică fără să aplice mărci poștale.

Este oprit ca în epistole simple să se trimită pe ascuns bani ori alte valori (scurpeturi).

b) **Scrisori recomandate**: Pentru scrisorile cari vrem să le trimitem recomandat (cu recipisă) ca sigur să ajungă la mâinile adresatului și să avem în recipisă, dovadă, că am trimis scrisoarea, plătim pe lângă marca poștală de francare (adică cât se recere pentru epistolă simplă), dacă scrisoarea recomandată e adresată *in loc* (și raionul poștei locale) încă 25 fileri, dacă e adresată *in țară* ori *in țări străine* încă 25 fileri, ca taxă specială pentru recomandare.

Trimițătorul primește gratuit o *recipisă* (adeverință) din partea oficiului poștal și dacă epistola recomandată s'ar perde din vina poștei, i-se solveste o despăgubire de 50 coroane.

Dacă trimițătorul epistolei recomandată e în îndoită, că oare primit-a adresatul respectiva epistolă, se poate prezenta cu recipisa la oficiul de poștă și poate *reclama*, adică cere, ca poșta să cruze înmănatu-s'a acea epistolă și când?

c) **Scrisori expres**, sunt cari se trimit astfel, ca să fie înmă-nate numai decât prin trimis special al poștei ultime, Atări scrisori, cum sosesc la poșta ultimă, dacă sunt adresate *in loc*, se înmânează îndată adresatului. Dacă sunt adresate în altă comună, aparținătoare oficiului poștal al poștei ultime, se trimit prin curier osebit.

a cărui cale se plătește după departarea în kilometri ca taxă specială de curier (cursor).

Taxa de expres este 60 fileri. Taxa de curier este 1 cor și 50 fil.

Trimițătorul însă poate să se declare, că trimite expres, dar nu dorește ca dela poșta ultimă epistola să fie trimisă cu curier separat, ci lasă să fie dusă de acolo cu poștașul regulat. În acest caz nu solveste peste taxa de expres și taxa curierului.

Express se pot trimite și epistole simple și recomandate și scrisori cu bani. Recipisă se da numai când epistola express e trimisă totodată și recomandat, soluindu-se, firește, toate trei taxele diferite, ori este epistola cu bani, trimisă ca atare. Loco se poate trimite scrisoare express numai în Budapesta.

2. **Cărți postale** (corespondențe) sunt simple file de hârtie carton, de mărime 7×10 cm., cel mult 9×14 cm. Cari se folosesc așa, că cel puțin 1/2 parte a unei lături trebuie să fie rezervată pentru adresă, iar cealaltă parte și dosul pot fi întrebuințate pentru text.

Corespondențe, fie loco, fie în țara adresate (inclusive Austria, Bosnia-Herțegovina, Germania, Serbia și Muntenegru), au să fie marcate cu 10 fileri.

Cartile postale se pot trimite, asemenea scrisorilor și ele: recomandate, express și cu retour-recipisă. Aceste taxe sunt și pentru cărțile postale tocmai cele indicate mai sus la epistole.

3. **Gazete** se trimit cu marcă anumită pentru gazete. Privati însă, nu au voie a se folosi de atari mărci postale, ci numai editorii foilor, și aceștia numai după autorizare primită dela direcția poștelor. Când trimit privați ziare, au să aplice mărci postale ca pe imprimare (tipărituri).

4. **Imprimare** (tipărituri) se trimit sub fașo (bandă) ori în cuverte deschise cu mărci postale de 2 fil până la greutate de 10 gr. Incolo până la 50 gr. — 3 fil., 100 gr. 6 fil., până la 150 gr. — 9 fil., până la 200 gr. — 12 fil., și tot la 100 gr. mai departe câte alți 5 fil.

5. **Trimiterea banilor cu poșta.**

Bani se pot trimite cu ajutorul poștei: *sub plic* (cuvertă) sigilat; b) cu ajutorul *asemnatei postale* și c) cu ajutorul *asemnatei telegrafice-postale*.

a) **Scrisorile cu bani** au să fie sigilate cu 5 pecete de ceară roșie și ne fa'a adresei trebuie să fie espus și conținutul lor special, adică câte bancnote de 1000 cor., câte de 100 cor., câte de 50, câte de 20 cor., câte de 2 cor., și că valoarea acestora laolaltă cât este (sumizarea)? Pentru astfel de scrisori e bine să ne folosim de anume plicuri pentru scrisori cu bani, cari se vând la oficiul poștal cu câte 4 fileri bucata.

Dacă duci scrisoarea cu bani de acasă gata închisă și sigilată, poșta o primește și o expediază, dar nu primește ca adevăr netăgăduit, că ea de fapt conține suma expusă pe cuvertă. De aceea recipisele despre atari epistole cu bani, sună numai despre scrisori, cari „afirmativ” conțin valoarea de atâtea și atâtea coroane. Deci dacă pieri o atare scrisoare, ori dacă adresatul neagă, că ea ar fi conținut suma expusă pe plic, trimițătorul are să dovedească, că într'adevăr a trimis acea sumă.

Din aceste considerări e mai cuminte, ca luând cu tine sigiliul tău și ceara roșie să duci plicul adresat deschis la oficiul poștal și acolo să predai banii, ca însuși oficianțul să-i numere, să-i pună în cuvertă și el să o închiză și să o sigileze cu sigiliul și cu ceara ta.

În acest caz el expune pe plic, că banii sunt numărați de oficiul poștal și atestază asta cu subscrierea sa. Iar în recipisă nu mai stă, ca ai trimis „afirmativ” atâta, ci atestază ca fapt recunoscut că epistola conține suma respectivă. Dacă s'ar pierde scrisoarea, n'ai să umbli dovedind conținutul, ci simplu te despăgubește fără multa contrazicere. Tot așa nici adresatul, dacă ar lipsi din epistolă banii ori toți ori în parte, nu cu tine, ci cu poșta va avea să se răfule.

Când adresezi epistola cu bani, griji să nu tragi linie nici sub nume, nici sub adresă, nici la sumizare, ci numai puncte, căci altcum (îi-se refuză primirea spre expedare. Pe plic expune numele și locuința ta, cu indicarea nrului casei (în orașe și numele străzii).

Pentru expedarea scrisorii cu bani se plătește pe lângă porto socotit după greutate și altă competență socotită după depărtare și după valoare, cum urmează:

Tarifa după valoare.

I. Tarifa de valoare pentru epistole cu bani închise (nenumărați de oficiul poștal)

Valoarea declarată (Coroane)		Valoarea declarată (Coroane)	
	cor. fil.		cor. fil.
până la 300	-- 10	3600 -- 3900	1 30
300 -- 600	-- 20	3900 -- 4200	1 40
600 -- 900	-- 30	4200 -- 4500	1 50
900 -- 1200	-- 40	4500 -- 4800	1 60
1200 -- 1500	-- 50	4800 -- 5100	1 70
1500 -- 1800	-- 60	5100 -- 5400	1 80
1800 -- 2100	-- 70	5400 -- 5700	1 90
2100 -- 2400	-- 80	5700 -- 6000	2 --
2400 -- 2700	90	și așa mai departe după	
2700 -- 3000	1 --	fiecare 300 c. (sume mai	
3000 -- 3300	1 10	mici se iau ca 300 întregi)	
3300 -- 3600	1 20	cu 10 fil. mai mult.	

Pentru Germania cea mai mică taxă de valoare e 12 fil.

b) *Asemnate poștale* se folosesc mai cu ușurință pentru trimiteri de bani. Aceste asemnate se pot cumpăra la fiecare oficiu de poștă, bucata cu 2 fileri.

Cu o singură asemnată poștală se pot trimite până la -1000 cor. și se solveste în mărci poștale.

Tarifa pentru asemnate poștale:

	până la	10 cor.	15 fil.
	„ „	50 „	20 „
	„ „	100 „	25 „
	„ „	150 „	30 „
	„ „	200 „	35 „
	„ „	250 „	40 „
	„ „	300 „	45 „

și tot la alte 50 cor. câte 5 fileri mai mult.

În Germania plătești tot la 50 cor. câte 25 fileri.

Tarifa Pentru pachete.

Cu poșta se pot trimite și pachete, coșuri, sticle, lădițe s. a. în cari se pot cuprinde orice lucruri și mărfuri, dar greutatea să nu treacă peste 20 kgr. Adresa unde merge pachetul trebuie scrisă pe învelișul pachetului, coșului etc. și pe un „Fracht” (Szállítólevél), care se cumpără dela poșta cu 12 fil.

Pentru pachete se solveste *taxă de greutate și taxă de valoare*. Taxele de greutate și de valoare se cuprind în următoarea tarifa:

Taxa de greutate :		fileri	Taxa de valoare :		fileri
Până la	5 kilograme	70	Până la	300 coroane	10
" "	10 "	150	" "	600 "	20
" "	15 "	250	" "	900 "	30
" "	20 "	350	" "	1200 "	40
			" "	1500 "	50
			" "	1800 "	60
			" "	2100 "	70
			" "	2400 "	80
			și așa mai departe la 300 cor. cu 10 fileri mai mult.		

afară de taxa pentru greutate și de valoare se mai plătește pentru pachete în orașele, unde poșta le duce acasă și o *taxă pentru inmanuare*, care în capitala țării Budapesta face: 25 fileri, iar în celelalte orașe până la valoarea de 1000: 20 fileri și după fiecare 1000 cor. ulterioare: 5 fil. În locurile, unde poșta nu inmanuează acasă pachetele se solveste numai o *taxă pentru aviz*, care pentru orice pachet face 5 fileri. Pachete se pot expeda și fără a indica valoarea și în acest caz nu se plătește taxa de valoare. Pentru pachetele de o *extensiune mai mare* se solveste o întreagă și jumătate taxa de greutate.

Telegrame.

Se pot trimite telegrame dela fiecare oficiu poștal și oficiu telegrafic. Telegrammele se plătesc după fiecare cuvânt, într'un cuvânt pot să fie 15 litere. Punctul, coma, semnul întrebării, subtragerea cuvintelor se socotesc fiecare ca un cuvânt. Litere ori cifre singurătice încă se iau ca cuvinte.

Pe telegramă, care cu totul numără numai până la 10 cuvinte se plătește taxa minimală de 80 fil. Dela 10 cuvinte în sus se plătește de fiecare cuvânt încă câte 8 fileri. Pentru blancheta (hârtia) pe care scrii, ori se lipește la poșta telegrama scrisă acasă, se plătește 2 fileri.

Târgurile

din Transilvania și Ungaria proprie.

Datul zilei este însemnat după calendarul vechiu și sunt arătate numai zilele târgurilor de mărfuri.

Ianuarie.

1. Deva, Lăpușul-românesc, Lupșa, Silimegi. 2. Chirpăr. Făget. 3. Hidegkut. 4. Mehadia, Mureș-Oșorhei. 5. Corond, Ormenis, Vajda-Recca. 6. Baia-mare, Criș, Ilia, Lăpușul-ung. 7. Buza, Crasna, Jimborul-mare, Sarmașu-mare. 8. Bațon, Giula, Silvașul-de-sus. 9. Cal. 10. Bercas, Luna. 11. Buzias, Miheș. 12. Aiud, Brețcu, Ciuc-Cosmaș, Crișul-săsesc, Ghia-lacuta, Huedin, Râșnov, Vârșet. 13. Canija-mare, 14. Bates, Ibașfalau, 15. Birchis, Hodoș, Micăsasa. 16. Caransebeș Goros-lăul de pe Someș, Sebeșul-săsesc, Zám. 19. Proștea-mare, Sân-georgiul-săsesc, Teaca. 20. O-Pécska (com. Arad). 21. Barot, Cătina, Eted, Gherla, Ghiorghio-Ditru, Ghiriș, Nocrichiu, Prej-măr, Somkerék. 23. Armeni, Nadeșul-săsesc. 24. Almașul-mare (com. Cluj), Lugoș, Măgheruș. 26. Smand. 27. Ciozven. 28. Ilonda. 31. Ciuc-Sereda, Tasnád.

Februarie.

1. Ațel, Jibău, Mocrin, Sân-Mărtinul-Homorodului, Sobor-sin. 2. Hateg, Segedin. 3. Aita-mare, Buteni, Chibed, Papolt. 4. Covasna. 5. Boroșneul-mare. 6. Beiuș, Reghinul-săsesc, Soporul-de-jos. 7. Altina, Teiuș, Zabola. 8. Chichinda-mare, Rod-na-veche. 9. Chendu-mic. 11. Borșea, Crișpatac, Huedin, Mercurea, Sereda-Mureșului, Sic, Székely-Cristur. 12. Bachnea,

Elesd. 13. Becicherecul-mare. Cehul din Selagiu. 14. Drăguș. 15. Cincul-mare, Turda, Zeteleaca. 16. Bichiș-Ciaba, Comlos (Bănat), Dicio-Sân-Mărtin, Drașu, Lechința. 17. Abrud, Bruiu, Carțfalău. 18. Balavásár, Cagu, Ciachi-Gârbău, Venetia-de-jos. 19. Dej, Făget, Zelau. 20. Alămor, Ferihaz, Goroslăul de pe Someș, Mediaș. 22. Cetatea de baltă, Halmagiu-mare. 23. Beba-veche, Budapesta, Gyoma, Kecskemét, Zarand. 24. Petriș, Sighetul-Marmatiei. 25. Dalboșet, Hadad. 26. Seps-Sân-georgiu. 27. Almakerék, Cluj, Haroscherec, Olafalău-mare, Șomcuta-mare.

Martie.

1. Oradea-mare, Orăștie. 2. Aletea, Berzava, Bichiș, Ciana-dul-sârbesc și nemțesc, Gyorok, Jombolia. 3. Baia-mare, Dezna, Sighișoara, Vințul-de-sus. 4. Cubin, Zlagna. 5. Baia-de-Criș, Bălcaciu. 6. Apoldu--mare, Brad, Ciuc-Sân-Domocos, Egerbegy (com. Torda-Aranyos), Görcsön, Mănăsturul-unguresc, Morisdorf, Odorheiu, Paraid, Timișoara. 8. Capolnaș, Detta (Timiș), Erdő-Szent-György, Pojon, Silvașul-de-sus. 9. Batania, Bilac, Vajdaháza. 10. Apold (com. Târnava-mare), Bontida, Cincul-mic, Radnoth. 12. Oravița (Román), Zam. 13. Bögöz, Bogșa-montană, Ciacova, Feldioara (com. Brașovului), Ibașfalău, Uzon. 14. Arad, Roșia, Șimleul-Silvaniei. 15. Măcău. 17. Héjjásfalva, Rușii-munți, Săsciori. 19. Basna, Hunedoara, Marcod, Ocna (com. Alsófehér), Petrișiu, (com. Bistrița-Năsăud), Pojana-sărată. 20. Cehul din Selagiu, Cernatul-de-jos, Murăș-Oșorheiu. 22. Blaj, Ețed, Gherghio-Sân-Miclăuș, Mehadia, Sălcua de jos. 23. Cermeiu, Gyertyános, Vârșet, Vurmloc. 24. Beclean, Birchis, Bozovici, Canija-mare, Chirpăr, Ciuc-Sân-Georgiu, Cohalm, Hida, Ilia, Kékes, Mociu, Viștea-de-jos. 25. Alba-Iulia, Hasmașul-Lăpușului, Huedin, Lăpușul-românesc. 26. Făget, Orlat, Sân-Paul. 27. Drag, Tasnád. 28. Agnita, Câmpeni, Cuciu, Măgheruș, Uioara. 29. Halmagiu-mare, Sântă-Măria. 30. Halmagiu. 31. Bațon, Debrețin, Olpret.

Aprilie.

1. Agribici, Borgo-Prund, Ciuc-Szépviz, Crasna. 2. Cojocna. 3. Argiehat, Galgó, Porumbacul-inferior. 4. Biertan, Chirpăr, Cetatea de baltă, Hodos, Sabăd. 6. Cichinda-mare, Chișineu. 7. Buza, Gilău, Sărmașul-mare, 8. Jimborul-mare, Moldova-veche. 9. Borossebes, Kö-Boldogfalva. 10. Murăș-Orga, Panciova. 11. Arcid, Ațel, Becas (Gheorghio), Macfalău,

Mező-Erked, Moșna, Orczidorf, Periamoș, Racoșul-de-jos, Sâmbăta-de-jos, Sebeșul-săsesc, Turda, Vinerea. 12. Buziaș, Codlea, Lehința,* Lunca, Săn-Miclăuș. 13. Canița-turcească, Komárom. 14. Torda-Szt.-László. 15. Coșșă-mică, Nadeșul-săsesc, Ocl.-Homorodului. 16. Gherla, Seps-Sân-Georgiu. 17. Cacova, Caransebeș, Șinca-veche. 18. Bandul-de-Câmpie, Cason, Dicio-Sân-Mărtin, Ghicorghio-Ditru, Iacșdorf, (comit. Târnava-mare), Iara, Illeșfalău în Secuime, Șomărtin, Orșova. Teaca, Voitec. 19. Covasna, Grădiștea, Ilonda. 20. Cernatu, Ciozven, Ciuc-Sân-Mărtin, Idvor, Pâncota, Segedin, Sibiiu. 21. Abrud, Chezdi-Oșorheiu, Ludoș, Lupșa, Rodna-veche, Székely-Cristur. 22. Capolnaș, Cubin, Georgiul-de-jos, Gör-gény, Jibău, Moldova-nouă, Ormeniș, Voila. 23. Borsea, Dobra, Lipova, Pauliș, Sălașul-de-sus, Zernești. 24. Beiuș, Cața, Reteag. 25. Aiud, Bârghiș, Farkaslacă, Lugos, Sângeorgiul-săsesc, Tasnád. 26. Pecica-maghiară, (com. Arad), 27. Kecskemét, Șarcaia, Șimand. 28. Dézna. 29. Birciș, Reghinul-săsesc. 30. Corond, Deva, Soborșin.

Malu.

1. Bogșa-montană, Goroslăul de pe Someș, Lăpușul-ung. 2. Petroșeni. 3. Hidegkut, Sân-Mărtinul-Homorodului, Trăscău. 4. Bistrița, Făget. 5. Chisdu. 6. Chibed, Hadad. 7. Boroșneul-mare, Giula, Ispánmező, Jucu-de-jos, Micăsasa, Poiana-sărată. 8. Bateș Becicherecul-mare, Iassenova, Mocrin, Soporul-de-jos. 9. Aita-mare, Ciuc-Sereda, Ibașfalău, Radnă. 11. Luna, Seica-mare, Vinga. 12. Bozoviciu, Cal, Canița-mare, Papolt, Retișdorf (comit. Târnava-mare), 13. Huedin. 14. Năsăud. 15. Olpret, Sâmbăta-de-jos, Timișoara, Uzon. 16. Ighiu, Mociu. 17. Miheș, Zeteleaca. 18. Budapesta, Gyoma, Monor, Silinghia. 19. Hunedoara. 20. Bioziod, Cagu, Nocriliu. 21. Rachnea, Capolnoc-Mănăstur, Dej, Zám, Zelau. 22. Ciacova, Făgăraș, Orăștie. 23. Barot, Câmpeni, Merisdorf. 25. Alibunariu, Beba-veche, Silimeghi, Zarand. 26. Beclean, Capolnaș, Eperjes, Eted, Ilia, (Újszőny), Sacul, Sighetul-Marmăției, Vintul-de-sus. 27. Ciachi-Gârbău, Jimborul-mare, Lăpușul-unguresc. 28. Bodon. 29. Jibău, Șomcuta-mare, 30. Ghialacuta, Marpod, Șimleul-Silvaniei. 31. Almakerék, Cluj, Delta (Timiș), Petelea, Proștea-mare.

Iunie.

1. Bichiș, Cianadul-sârbesc și nemțesc, Comloș (Bănat), Gyertyános, Seliște (com. Sibiiului). 2. Aletea, Baia-mare.

Cineu-mare, Gliherghio-Sân-Miclăuș, Lechința, Murăș-Osorheiu Odorheiu, Periamos. 3. Crișpatak, Zlagna. 4. Baghion, Baia-de-Criș. 5. Brad, Cehul din Selagiu, Dobra, Elesd, Cetatea-de-Baltă. 7. Feriház, Macău, Pojon. 8. Cichinda-mare. 10. Hadad, Panticeu. 11. Carfalău, Göresön, Macfalău, Moldova-nouă, Petriș, Racosul-de-jos, Șeica-mică, Sighișoara. Somkerék, Turda, Vințul-de-jos. 13. Cincul-mare, Zabola, 14. Mercurea. Oradea-mare. Rodna-veche, Teaca. 15. Bichiș-Ciaba, Capolnaș-Olafalău, Jombolia, Komárom. 16. Mănăsturul-unguresc. 17. Bontida, Cîsnădie, Ciuc-Sepviz. 18. Sepsî-Sân-Georgiu. 19. Almașul-mare (com. Cluj), Blaj, Cason, Haroscherec, Lugos, Maros-Vécs, Radnóth. 20. Arad, Bercas, Tasnád. 21. Corond, Mehadia. 22. Berzava, Batania, Cermciu, Cernatul-de-jos, Silvasul-de-sus. 23. Arpașul-de-jos, Capolnaș, Drag, Geaca, Ibașfalău, Ilia Ormeniș. 24. Lăpușul-unguresc, Székely-Cristur. 25. Făget, Ghiroș, Sic, Venetia-de-jos. 26. Panciova. 27. Agnita. 28. Hunedoara, Zorlentul-mare. 29. Bercești, Râșnov, Reteag. 30. Ciuc-Sereda, Medias, Poiana (comit. Sibiiului).

Iulie.

1. Crasna. 2. Giula, Poiana-sărată. 3. Bogșa-montană. 4. Balavásár, Demășnia, Gherghio-Ditru. 5. Hălmagiu-mare. 8. Hadad, Zám. 9. Câmpeni, Covasna. 10. Cehul din Selagiu, Gherla. 11. Dicio-Sân-Martin, Gilău, O-Pécska (com. Arad). 12. Armeni, Buzias, Cohalm, Oravița (Român). 13. Alba-Iulia. Borosineu, Canija-turcească, Huedin, Pâncota, Paraid, Seghedin. 15. Buza. 18. Bașon. 19. Arghiehat, Basna, Olpret, Sângeorgiul-săsesc, Sereda-Murășului, Vaida-Recea. 20. Lipova, Petriș, Vârșet. 21. Debrețin, Deva, Mihes, Sighetul-Marmarției. 23. Măgheruș. 24. Beiuș, Caransabeș, Ocna (com. Alsó-Fehér), Prejmer. 25. Brețcu. 27. Bran, Kecskemét. 28. Canija-mare, Reghinul-săsesc, Rodna-veche. 29. Apoldul-mic, Ateș, 31. Avrig, Becicherecul-mare, Șomcuta-mare, Soporul-de-jos, Timișoara.

August.

1. Uioara. 2. Feriház, Măcău. 3. Budapesta, Gyoma, Haroscherec, Komárom, Luna. 4. Eperjes, Papolt. 5. Drag, Mociu, Soborșin, Voila. 6. Aiud, Dej, Farcașlacă, Goroslăul de pe Someș. 7. Mănăsturul-unguresc. 8. Barot, Cetatea-de-baltă, Clozven, Ciuc-Cosmaș. 10. Copșa-mică, Șercaia, Vinga, Vințul-de-sus, Zarand. 11. Baia-mare, Copșa-mare, Făget, Sebe-

sul-săsesc. 12. Becaş (Gheorghio), Corond, Merghindeal. 13. Bistrița, Boroșneul-mare. 14. Ciacova, Frata-ung., Jimborul-mare, Mocrin, Moldova-veche, Viștea-de-jos. 15. Alibunariu, Câmpeni, Făget, Hațeg, Ilia, Sân-Paul, Șilimegi, Teiuș. 16. Cislădie, Orlat. 17. Comlos (Banat), Komárom (Ujszöny). Zlagna. 18. Altina, Buteni. 19. Cluj, Crișul-săsesc, Pișcolț, Sân-Martinul-Homorodului Voitec. 20. Giula, Năsăud, Zelau, 21. Gălgó, Porumbacul-inferior. 22. Alămor, Jucul de jos, Murăș-Oșorheiu. Sighetul-Marmăției. 23. Biertan, Deta (Timiș), Geoagiul de jos, Ilișfalău în Secuime. 24. Beba-veche, Jomholia. 25. Beclean, Dezna, Gheorghio-Sân-Miclăuș. 26. Orzidorf. 27. Ciuc-Sepviz, Făgăraș, Macfalău, Mocrin, Panticu, Turda. 28. Cehul din Selagiu, Ispánmező, Vurmlóc. 29. Drăseu, Székely-Cristur. Tășnad, Zám. 30. Oradea-mare. 31. Gyertyános, Simánd.

Septemvrie.

1. Hidegkut, Pecica-maghiară (com. Arad), Sibiiu. 3. Baia de Criș. Cața, Görgény, Murăș-Orga. 4. Brad, Căcova, Marcod, Orșova. 6. Ciachi-Gârbău, Lupșa, Pojon. 7. Argiehat, Capolnaș, Cernatu, Chichinda-mare, Kecskemét. 8. Dobra, Eperjes, Göröcsön Hodos, Huedin, Ibașfalău, Lăpușul-românesc, Lechința, Lipova, Lunca, Poiana, (com. Sibiiului), Racoșul de jos, Sântă-Măria, Sân-Miclăuș, Vajdaháza, Zernesti. 10. Idvor. 11. Bogșa-montană, Eliesd, Medias, Panciova, Periamoș, Timisoara. 12. Silvașul-de-sus, Șimleul-Silvaniei, Veneția de jos. 13. Brețcu, Halmagiu-mare, Hida. 14. Bichiș, Chișineu, Györök Lăpușul-unguresc, Monor, Sic, Zám. 15. Abrud, Debritin, Reteag. 16. Ciuc-Sereda, Eted. 17. Alba-Iulia, Almakerék, Bahnea, Borossebes, Codlea, Rușii munți. 18. Caransebeș, Pauliș, Șieul-mare. 19. Cincul-mare. 20. Bioziod, Buziaș, Iara. 21. Borsea, Cal, Crispatac, Komárom, Ludoș, Odorheiu, Orăștie, Vinga. 22. Bozovici. 23. Bran. 24. Bațon, Săbed, Seliște (com. Sibiiului). 25. Becicherecul-mare, Ciacova. 26. Bărghiș, Roșia Zabola. 27. Ciuc-Sân-Domocoș, Cohalm, Olpret, Sărmașul-mare, Trăscău. 28. Arpașul-de-jos, Cianadul-sârbesc și nemțesc, Iassenova, Jibău, Ilia, Pâncota, Segedin, Silinghia. 29. Batania, Canija-mare, Sălașul-de-sus. 30. Bichiș, Crasna, Micăsasa.

Octomvrie.

1. Seps-Sân-Georgiu. 2. Aletea, Dicio-Sân-Martin, Ferihaz, Paraid, Petroșeni. 3. Aiud, Arcid, Borcuta, Carțfalău,

Hălmagiu, Honda, Lugos, Mező-Erked, Nocrichiu, Radna, Sighețul-Marmației, Tășnad. 7. Sălciua-de-jos. 8. Bontida, Ghiriș. 9. Brașov, Cehul din Selagiu. 10. Dalboșet, Reghinul-săsesc. 11. Bruiu, Zorlențul-mare. 12. Almașul-mare (com. Cluj), Batania, Berzava, Bichiș-Ciaba, Boroșineu, Canija-turcească, Șinca-veche, Vârșet. 13. Buza, Gherla, Grădiștea, Ighiu, Poiana-sărată, Săsciori. 14. Hadad, Oclandul-Homorodului. 15. Chezdi-Oșorheiu, Erdő-Szent-György, Iacăsorf (comitatul Târnava-mare), Mănăradea, Petrișiu, (com. Bistrița-Năsăud), Torda-Szent-László. 17. Arad, Bercas, Borgo-Prund, Deva, Kékes Marpold. 18. Agribici, Bandul de Câmpie, Mehadia, Nadeșul-săsesc, Rodna-veche. 19. Budapesta, Drașu, Sângeorgiul-săsesc. 20. Clozven, Cluj, Papolt, Sacuk. 21. Zeteleaca. 22. Câmpeni, Făget, Radnoth, Sighișoara. 23. Cojocna, Morisdorf, Șomcuta-mare, Teaca. 24. Șomortin. 25. Chendu-mic, Cubin, Drag. 26. Dobra, Jombolia, Năsăud, Teiuș. 27. Bălcaciu, Ciuc-Sân-Mărtin. 29. Baghion, Bodon, Boroșneul-mare, Cocmani, Covasna, Mănăsturul-unguresc, Mercurea, Murăș-Oșorheiu, Șercaia, Șeica-mică. 30. Barot, Beluș, Ciacova, Farcașlaca. 31. Hundrubechiu, Hunedoara, Tășnad.

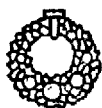
Noemvrie.

1. Bates, Macău. 2. Cermeiu, Egerbegy (com. Torda-Aranpos), Gyoma, Măgheruș, Rechișdorf. 3. Bala-mare. 5. Bistrița. 6. Apoldul-mare, Becicherecul-mare, Frata ung., Harascherec, Soporul de jos, Vințul de sus. 7. Capolnaș Ibașfalău. 8. Goroslăul de pe Someș, Lipova. 9. Jimborul-mare, Kecs-kemét. 12. Chisdu, Cuci, Gherghio-Ditru, Ghialacuta, Görösön, Huedin, Vințul de jos. 14. Cason, Zabola. 15. Detta (Timiș). 16. Chichinda-mare, Komárom, Olafalău-mare, Seghedin. 17. Beclean, Mediaș, Sic. 19. Chibed, Zelau. 20. Soborșin. 21. Hejasfalva. 23. Ațel, Bichiș-Ciaba, Blaj, Chișineu, Ciana-dul-sârbesc și nemțesc, Făgăraș, Orăștie, Petelea, Turda. 24. Apold (com. Târnava-mare), Canija-mare. 26. Capolnoc-Mănăstur. 27. Sereda-Mureșului, Uzon. 29. Oradea-mare, Pojon. 30. Bioziod, Gherghio-Sân-Miclăuș, Sân-Miclăuș, Șeica-mare, Zám.

Decemvrie.

1. Feldioara (com. Brașovului). 2. Făget. 3. Baia de Cris, Borossebes, Dej, Rodna-veche. 4. Alba-Iulia, Brad, Elesd, Paraid, Timișoara. 5. Cetatea de baltă, Jibău, Ormeniș, Sighețul-

Marmației. 6. Halmagiu-mare, Hasmașul Lăpușului. 7. Cernatul de jos, Ocna (com. Alsófehér), Silinghia. 8. Abrud, Agnita, Balavásár, Ciuc-Sân-Georgiu, Odorheiu. 9. Huedin. 11. Cehu din Selagiu. 12. Șimleul-Silvaniei. 14. Zarand. 16. Aita-mare. 17. Geoagiul de jos. 19. Olpret. 20. Arghiehat, Macfalău, Petriș. 21. Apoldu-mic. 23. Bozovici, Buteni, Chezdi-Oșorheiu, Debrețin, Mociu. 24. Chișineu, Hadad. 25. Borosineu, Ciuc-Sepviz. 26. Cocmani. 27. Vinerea. 28. Cluj, Ilieșfalău în secuiime, Rădnóti. 30. Cohalm, Sibiu. 31. Capolnaș, Kö-Boldogfalva.

Casele domnitoare și statele din Europa și din afară.

1. Impăratul Austriei și regele apostolic al Ungariei **Carol IV.** S'a născut la 4/17 August 1887 în Persenbeug și s'a suit pe tron după moartea unchiului său mare, a împăratului și regelui Francisc Iosif I, la 8/21 Noemvrie 1916. Soția sa împărăteasa și regina **Zita** (Maria Adelgunda) prințesă de Parma. S'a născut la 26 Aprilie (9 Maiu) 1892 și s'a cununat cu Majestatea Sa în 8/21 Octomvrie 1911. Copiii Majestății Lor: 1) **Alteta Sa imperială** și regală Francisc, Iosif, Otto, moștenitor al tronului, născut în 8/21 Noemvrie 1912 în Reichenau, 2) **Arhiducesa Adelheid**, născută în 21 Decemvrie 1913 (3 Ianuarie 1914). 3) **Arhiducele Robert, Carol, Ludvig**, născut în 26 Ian. (8 Febr.) 1915. 4) **Arhiducele Felix, Friderich, August**, născut în 18/31 Maiu 1916. Părinții Majestății Sale împăratului-rege: 1) **Alteta imperială** și regală Otto, arhiducele de Austria și principe de Ungaria. A răposat la 19 Octomvrie (1 Noemvrie) 1916. 2) **Alteta Sa imperială** și regală Maria Iozefa, fiica regelui George de Saxonia. Altetele Lor s'au cununat în 1886. Fratele Maj. Sale e arhiducele Maximilian Eugen Ludovic născut la 31 Martie 1895. Austro-Ungaria are 676,616 chlm.² și 52 milioane locuitori. Capitala Austriei este Viena și are 2 milioane 202 mii și 624 locuitori. La 1908 s'au alipit imperiului Bosnia și Hertegovina cu capitala Serajevo. După naționalitate monarhia noastră are 13 milioane Germani, 10 mil. Maghiari, 23 milioane Slavi (Poloni, Ruteni, Sârbi, Croați, Slovaci, Sloveni), 4 și $\frac{1}{4}$ milioane Români, 800 mii Italiani (Ladini), apoi Greci, Armeni, Albanezi, Tigani cam 800 mii .

2. **Germania** cu un teritoriu de 540.858 chlm.² și 68 milioane locuitori. Capitala Berlin are 3,703,000 locuitori. Împărat: Wilhelm al II-lea născut în 1865.

3. **Turcia europeană** cu un teritoriu de 28.100 chlm.², 2 mil. locuitori, capitala Constantinopol (Tarigrad, Bizant) cu 1 mil. 200.000 locuitori. Domnitor: Sultanul Mohamed al V-lea.

Bulgaria: 134,000 chlm.² și 4,760,000 locuitori. Capitala Sofia are 103 mii loc. Domnitor: regele Ferdinand I.

Aceste patru puteri sunt puterile centrale aliate în războiul contra următoarelor puteri:

Anglia cu 314.433 chlm.² și 46 mil. locuitori. Capitala Londra cu 7 $\frac{1}{4}$ mil. locuitori. Domnitor: regele George al V-lea.

Belgia: 29.455 chlm.² și 7 și jum. mil. locuitori, capitala Bruxela cu 737 mii locuitori. Domnitor: regele Albert I.

Franța: 536.464 chlm.², 40 mil locuitori. Capitala Paris cu 2 mil. 888 mii locuitori. Președinte al republicii este Raymond Poincaré.

Italia 286.682 chlm.² și 35 mil. locuitori. Capitala Roma cu 540 mii locuitori. Domnitor: regele Victor Emanuil al III-lea.

Rusia europeană cu 5,377.444 chlm.² și 135 mil. locuitori, capitala Petrograd cu 2 mil. loc. În revoluțiunea din Martie 1917 țarul Nicolae al II-lea a fost detronat și conducerea Rusiei a luat-o guvernul provizor care s'a tot schimbat având în frunte când pe Milucov când pe Lvov și în urmă pe Kerenski. Rusia va deveni pe semne republică democratică, dacă va hotări așa Adunarea națională rusească.

Serbia: 87.358 chlm.² și 4 mil. loc. Capitala Belgrad cu 90.890 loc. Domnitor: regele Petru I-iul. Întreaga țară este cucerită de puterile centrale, iar bătrânul rege cu rămășițele armatei sale sârbești au fost imbarcați pe vapoare și transportați în Franța.

Muntenegru: 16 chlm.² și 435 mii loc. Capitala Cetinje are 5.350 loc. Domnitor: regele Nicolae I-iul. (Nichita). Această țărișoară este iarăși întreagă ocupată de armatele puterilor centrale. Regele Nichita și-a transportat curtea la Neuilly în Franța. Oamenii cei mai de seamă muntenegrini nu mai vreau domnia lui Nichita și vreau

să facă o singură țară cu Sârbia. Nichita însă nu vrea una ca aceasta. De soartă țării însă alții vor hotărî.

România: 139.700 chlm.² și 7 milioane 600 mii locuitori. Capitala București cu 340 mii loc. Domnitor: regele Ferdinand. În toamna anului trecut puterile centrale au fost atacate de Românii aliați cu Rușii, dar în scurtă vreme ele au pornit ofensivă puternică, trecând cu înțeleală fulgerătoare peste Muntenia și capitala ei București. Capitala restului României este astăzi laș, dar curtea română caută să pribegiască mai departe ca să-și afle scutul în imperiul rusesc, cu toate că democrații ruși nu vreau să mai audă de monarhi, împărați, țari și regi, ci numai de președinți de republică de pildă ca în Franța. Este nesigură astăzi soarta curții românești.

Grecia: 110.975 chlm.² și 4 și jum. mil. loc. Capitala Atena cu 167.480 locuitori. Domnitor: regele Constantin al XII-lea. Într'altă parte a calendarului (la întâmplările felurite ale războiului) se va afla că Franța, Anglia și Italia au silit pe regele Constantin să abdică de tron pe care să-l lase fiului său Alexandru. Toată puterea în Grecia o are Venizelos care a restrâns mult puterea regală. Cu alt cuvânt astăzi Grecia mai bucuros ar vrea să fie republică. Detronatul rege Constantin trăiește pribeg și capătă dela ententă la an 600 mii de franci ca întreținere pentru casa și suita sa în Elveția.

Statele-Unite ale Americii încă au intrat în războiu contra puterilor centrale din Europa. Cu toate că au 100 milioane locuitori ele cu greu pot ajuta cu soldați pe ententă căci americanii sunt slabi soldați, iar de altă parte transportul de trupe peste Oceanul Atlantic este foarte anevoios din cauza submarinelor germane. Singurul ajutor efectiv ce-l primește ententa dela Statele-Unite este în bani și munițiuni. Președintele Statelor-Unite este învățatul Wilson.

China este altă putere de seamă care s'a alăturat ententei dar fără să numere prea mult în cumpăna războiului, cu toate că are cam 450 milioane locuitori. Ajutorul ce-l poate da este mai ales în muncitorii de fabrică. China e republică.

Japonia: dă ajutor ententei mai ales în munițiuni. Ea are cam 50 milioane locuitori. Împărat: Ioshobito.

Portugalia încă s'a alăturat ententei, dar nu se prea vorbește de soldați portughezi pe front. E țară mică. 91.943 chlm.² și 5 mil. 600 mii loc. Portugalia e republică.

În Europa au rămas neutrale țările următoare:

Danemarca: 40.368 chlm.² și 2,900.000 loc. cu capitala Copenhaga cu 588.000 loc. Domnitor: regele Cristian al X-lea.

Olanda (Țările de jos): 34.186 chlm.² și 6.114.000 loc. cu capitala Amsterdam (587 mii loc.) Domnitoare: regina Wilhelmina.

Svedia: 448.090 chlm.² și 5 mil. 604 mii 800 loc. Capitala Stockholm, mult pomenitul oraș în care se strâng socialiștii din țările luptătoare și se trudesce să constrângă statele pentru a face pace mai repede; lucrările socialiștilor caută să le zădărnicească mai ales Franța, Anglia, Italia și America (Statele-Unite). Stockholm are 351 mii loc. Domnitor: regele Gustav al V-lea.

Norvegia: 322.987 chlm.² și 2 mil. 392 mii loc. Capitala Cristiania cu 234 mii loc. Domnitor: regele Haakon al VII-lea. Țară mică și steapă dar foarte bogată pentru industria și comerțul mai ales mare ce-l fac. Au foarte multe vase (vapoare) de mărfuri și străbat mările toate în goană după avere. Oameni iuți, cu mintea trează, cinstiti și cu foarte vie conștiință națională. Cu ei numai Svedenii se nota semăna.

Elveția: 41.324 chlm.² și 3 mil. 765 mii loc. Republică. Presedintele ei se alege tot la șapte ani. Țară cu naționalități, dar toate au drepturi, și se împacă între olaltă nu se poate mai bine. Pretutindeni este așa, în toate țările în cari cetățenii au drepturi și libertăți.

Popoarele amintite aici sunt de rasă albă; mai sunt și alt rase:

Caucazi	804 milioane
Mongoli	512 milioane
Negri	206 milioane
Indieni	12 milioane
Malai	4 milioane

Alte case mai însemnate domnitoare afară de Europa sunt: **Abisinia:** Impărăteasa Zoeditu, domnește dela 1917. **Afganistan:** Abdul-Rohmân, născut în anul 1845, domnește dela 22 Iulie 1880. **Egiptul:** Chedivul Abas II., năs-

cut în 1874, domnește dela 1 Ianuarie 1892. **Maroco:** Sultanul Mutey Iusuf, domnește dela 1912. Sub protectoratul Francei. **Persia:** Șahul Achmed Mirza, născut în 1897, domnește dela 1909. **Slam:** Regele Maha Wajirawudh, născut în 1 Ianuarie 1881, domnește dela 1911.

Răspândirea religiunilor.

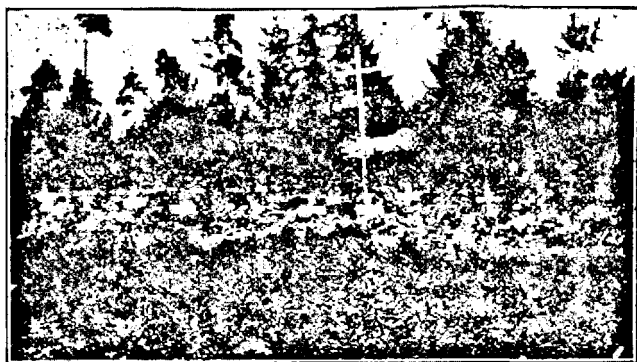
- I. **Monoteiști** (închinători unui singur Dumnezeu) 766 milioane
 - a) Creștini 552 milioane
 1. greco ortodocși . . . 110 milioane
 2. catolici 264 milioane
 3. protestanți 168 milioane
 4. alte confesiuni . . . 10 milioane
 - b) Iudei 12 milioane
 - c) Mohamedani 222 milioane
- II. **Politeiști** (cari se închină la mai mulți zei) 772 milioane
 - a) Brahmani (Iuzi) . . . 222 milioane
 - b) Budisti (Cineji și Japonezi) 120 mil.
 - c) Confuziani 235 milioane
 - d) Taoiști și Sintoști . . 49 milioane
 - e) alte credințe păgâne . . 146 milioane

Un mormânt de eroi.

Fot. Dr. Crișan.

Cetatea eroilor.

Fot. Dr. Crișan.

Din viața domnitorului Carol.

Locotenentul de feldmaresal, contele George Wallis, a publicat de curând câteva amintiri din tinerețele monarhului nostru Carol, care în anul acesta, 1917, a împlinit etatea de 30 de ani.

Contele George Wallis, în amintirile sale, scrie următoarele:

Majestatea Sa monarhul este născut la Persenbeug, lângă Dunăre, în 17 August 1887. Arhiducele de atunci, Carol Francisc Iosif, și-a petrecut anii primi ai copilăriei în garnizoanele, unde se afla tatăl său, arhiducele Otto, în Brünn, Praga și Sopron. Când arhiducele Otto s'a mutat la Viena, în palatul Augarten, tânărul arhiduce Carol a stat cea mai mare parte din an la Viena, iar peste vară mergea la Persenbeug sau în vila Wartholz, lângă Reichenau.

Cresterea arhiducelul Carol, până în Februarie 1893, fusese încredințată persoanelor femeiești. În anul acela, când arhiducele împlinise șapte ani, i-s'au dat cei dintâi învățători. Scriitorul acestor rânduri, — pe atunci căpitan în regimentul de husari Nr. 11, — a avut însărcinarea onorifică de a conduce educația arhiducelul și de a rămânea în apropierea sa până în 17 August 1907, când arhiducele a ajuns vârsta majorității.

Studiile gimnaziale și le-a început în 1897; după patru ani a trecut examenele în prezența mai multor profesori dela gimnaziul Schotten. Participase la prelegerile și experimentările de fizică ale gimnaziului; din celelalte obiecte de învățământ s'a pregătit pe cale particulară. Pentru studii purta viu interes; îi plăceau mai ales vechii clasici, și recita bucuros versuri din Illada lui Homer. De sine înțeles, că o deosebită îngrijire s'a dat și limbii

lor moderne. Englezește se vorbea și în apartamentele, unde-și petrecuse primii ani ai copilăriei. A învățat după aceasta, limba franceză și maghiară. În vacanțele de vară, arhiducele, însoțit de profesorul său de limbi, făcea călătorii în Ungaria și Franța, pentru a se perfecționa în vorbirea limbilor străine. A mai călătorit, în tinerețele sale prin Tirol, Dalmatia, Bosnia și Hertegovina, — de obicei în cel mai strict incognito, — ca prin aceasta viitorul domnitor să aibă ocazii de a privi adevăratul fel de viață al popoarelor.

În toamna din 1904, la etate de 17 ani, este numit sublocotenent în regimentul de ulani Nr. 1. (care purta numele arhiducelui Otto). În vara aceluși an, sfârșind studiile gimnaziale, tânărul arhiduce și-a început instrucțiunea militară sub conducerea celor mai distinși ofițeri ai statului major. În cursul anului 1904 și 1905 a cercetat toate soiurile de așezăminte militare, ca de ex.: arsenalul, regimente de tren și telegraf, institutele de pionieri, diferitele casarme de toate armele ș. a.

În 1 Octomvrie 1905 arhiducele Carol și-a început serviciul militar ca sublocotenent la regimentul de dragoni Nr. 7, în Boemia, având acum prilej să cunoască, după partea teoretică, și partea practică a vieții militare. Își împlinea datoria cu multă sârguință și trăia cât se poate de simplu. Nu avea bucătărie specială, ci lua masa în societatea camarazilor săi, în modestul restaurant ofiteresc. Întreținea cele mai bune raporturi cu colegii săi de arme. Și numai titlul de „altetă imperială”, ce i-se da în loc de „tu”, făcea să se vadă că tânărul sublocotenent este membrul casei domnitoare. Apartamentele sale n'aveau nici un fel de pompă, arhiducele locuia în casarmă. Erau date cu un cuvânt toate condițiile, ca din viitorul împărat și rege să se aleagă înainte de toate un bun și adevărat ostaș.

În zile de Duminică și sărbători, sau când permitea serviciul, se făceau excursiuni în împrejurime: la principii Lobkovitz și Hohenlohe, la castelele conților Ledebur, Waldstein; ș. a., unde se organiza de comun câte-o vânătoare.

Un nou capitol în viața arhiducelui s'a început cu toamna anului 1906; a trebuit să se despartă de iubitul său regiment, pentru a urma studiile de drept și de științe de stat. Avea să plece cu ziua de 1 Noemvrie la Hradsinul

din Praga; dar tocmai în ziua aceasta încetase din viață tatăl său, Otto; și așa mutarea sa la Praga a suferit o întârziere, iar petrecerea sa la Hradșin a purtat în toată vremea caracterul de doliu. Trăia la început retras cu desăvârșire și nu primea, — afară de câțiva camarazi de-ai regimentului, — decât pe profesorii săi, cari erau cu toții celebriți la universitatea din Praga. I-se țineau prelegeri din: dreptul canonic, dreptul de stat austriac, economie națională; dreptul civil, comercial și cambial; istorie universală și istoria artelor. În fiecare săptămână vizita, însoțit de profesorul său, câte un așezământ industrial și vedea mare interes pentru tot ce vedea acolo. În lunile de vară s'a prezentat la regimentul de dragoni Nr. 7 și a luat parte la toate exercițiile și manevrele sale de atunci.

În 17 August 1907 arhiducele a împlinit vârsta de 20 de ani. Prin aceasta, în înțelesul legilor casei de Habsburg, ajungea vârsta majorității și putea să-și aibă curtea sa specială.

Dela 1907 încoace.

De aici înainte Arhiducele îmbrățișează serviciul militar cu atâta dragoste și însufletire, ca și când o presimțire i-ar fi spus că se apropie vremi grele de urgie, când cu spada în mână, în fruntea oștilor credincioase austro-ungare, va trebui să alunge dușmanul din țară.

În 8/21 Octombrie 1911 Arhiducele Carol s'a căsătorit cu aleasa inimii sale, gingașa princesă Zita din Casa Bourbon-Parma, o căsătorie, care s'a arătat a fi dintre cele mai fericite, căci tânăra princesă, care a avut parte de o creștere neasemnat de îngrijită și fiind însăș înestrată cu cele mai alese virtuți ale sufletului și ale inimii, are darul și tăria sufletească de a întovărăși cu dragoste și pricepere pe augustul său soț în calea grea a îndeplinirii măreței sale chemări.

A sosit în urmă nenorocita zi din 28 Iunie 1914, care a umplut de groază și durere popoarele Austriei și Ungariei și a sguduit până în temelie întreg cuprinsul Europei. Izbuneste cel mai înfiorător războiu, pe care o lume întreaga de dușmani îl porneste cu atâta furie și urgie, ca și când măcelul nu ar putea afla sfârșit, decât numai după

potolirea urei prin sdrobirea și stângerea desăvârșită a vrăjmașului.

Pentru Arhiducele Moștenitor încep zile de grele încercări, de mare răspundere și de muncă urlașă și istovitoare. Arareori a fost dat unei vletei omenești să se vadă cuprinsă în vreme atât de scurtă de asemenea vârtej de întâmplări sguduitoare, precum i-a urzit soartea Moștenitorului Tronului Habsburgic. A comandat cele mai primejdive fronturi de luptă, în contra Italiei și a Rusiei, și și-a împletit cunună neperitoare cu lauri de izbândă; a fost tălmăciul credincios al dragostei și îngrijirii părintești a bunului și bătrânului Împărat Francisc Iosif I pentru oștile sale credincioase, cari la rândul lor au întîmpinat pe mândrul sol împărătesc cu aceeași dragoste înflăcărată și cu aceeași credință și supunere neclintită, care din neam în neam a prins rădăcini atât de adânci și atât de puternice în inima popoarelor pentru Casa Domnitoare a Habsburgilor; a învățat a cunoaște și a iubi popoarele acestei împărății, pătrunzând în gândul și în inima lor, care s'a dovedit a fi un izvor limpede și nesecat de nețărnută dragoste pentru patrie și de îmbelsugată voință de jertfă pentru tron și împărat.

Și poporul românesc din cuprinsul Austro-Ungariei a avut în mai multe rânduri prilejul fericit să vadă în mijlocul său pe Arhiducele Moștenitor care, în numele Său și al gloriosului Împărat, i-a vorbit cu căldură și recunoștință de isprăvile vitejești ale ostasului român, de ținuta credincioasă și patriotică a Poporului Român în lupta grea și îndelungată pentru apărarea și mântuirea patriei. Și astăzi neamul românesc din Transilvania și Bucovina, până în colbele cele mai îndepărtate, povesteste cu drag și cu duioșie de mândrul fiu de craiu, pe care l-a trimis Împăratul ca să-i vorbească în limba lui și să-l întrebe de dorul și durerile lui.

Din viața domnitorului Francisc Iosif I †

Bunătatea și firea cu adevărat nobilă a Împăratului Francisc Iosif a fost cunoscută și preamărită în lumea întreagă; nu mai puțin însă și simțul Lui pentru dreptate și datorie, lată ce se povesteste între altele:

Împăratul se primbla odată în intinsul parc din Schönbrunn, când întâlni un bătrân în civil, a cărui ținută sdra-

vână și față brăzdată de grijele vieții îl arătau pe vechiul veteran. Bătrânul salută cu multă supunere pe domnitor, și împăratul putea ceti în ochii lui rugători că ar voi să-i zică ceva. Împăratul păși spre el și îl întrebă cu blândete ce greutate are pe inimă.

Acesta îi povesti că este invalid cu patentă, după ce în războiul italian o ghitulea i-a zdrobit un picior. Fratele său, care și el a fost militar și murise pe câmpul de luptă, i-a lăsat doi copii orfani, o fată și un băiat, de cari nu poate îngriji după cuviință, fiind însuș cuprins de multă sărăcie.

Atunci împăratul, adânc induiosat, i-a făgăduit că-l va ajuta, intrerupând mulțămitele flerbintă ale veteranului cu cuvintele: „Nu vorbi despre acestea; și eu sunt soldat și soldații bătrâni trebuie să se ajutore unul pe altul!”

A doua zi invalidul trebui să se prezinte înaintea împăratului, care îi dădu din mijloacele sale o penziune bogată și așeză pe micii orfani cu cheltueala sa într'un institut de creștere.

*

În toamna anului 1885 împăratul a luat parte la o vânătoare mare de vulpi în Ungaria. Intorcându-se călare spre castelul din Gödöllő, voia să scurteze drumul și o luă peste ogoare pe dinaintea unui magazin de muniții, unde sta de strajă un soldat. Acesta văzând pe un domn în civil apropiindu-se de magazin, întinse pușca cu baioneta și strigă: „îndărăt!” Împăratul îl lămură că vrea să treacă pe dinaintea magazinului ca să scurteze drumul spre castel. Soldatul însă nu se înduplecă și răspunse hotărât: „Pe aici nici unui civilist nu-i este lertat să treacă!” Atunci împăratul a întors calul și ajuns pe încunjur în castel.

A doua zi soldatul fu chemat la raport înaintea colonelului, care se prefăcea a-i vorbi cu asprime: „Ieri ai închis calea împăratului cu baioneta întinsă. Pentru ca să nu se mai întâmple aceasta în viitor, te înaintez, la porunca împăratului la rangul de corporal, ca de acum înainte să nu mai stai de strajă; iar ca în viitor să-l cunoști mai bine pe comandantul nostru cel mai înalt, împăratul îți trimite icoana sa în 10 bucăți deodată!”

Soldatul începu a tremura, mișcat de atâta bunătate, când primi 10 lei de argint, noi nouți, cu icoana împăra-

tului; iar colonelul îi zise: „Împlinește-ți și de acum înaintea cu sfîntenie dătoria! La dreapta mars.”

Avînd Împăratul lipsă de un medic pentru persoana sa, i-s'a recomandat din mai multe părți un tânăr medic militar cu numele Kerzl, care lecuise cu multă ispravă și copii arhiducesei Valeria. Împăratul dădu deci porunca ca doctorul Kerzl să se prezente a doua zi la 10 ore în audiență. La ora hotărâtă însă medicul nu se prezentă. Trecuse 11 ore cînd adiutantul anunță Împăratului sosirea medicului Kerzl. Acesta intră în sala de audiență și Împăratul îi zise: „Am poruncit să te prezinți la 10 ore și acum nu mai ai vreme pentru dîmnea!” După aceste cuvinte Împăratul se întoarse în altă parte, făcînd un semn cu mîna că a isprăvit-o cu doctorul Kerzl.

Medicul însă stătu liniștit lângă ușă și răspunse Împăratului: „Maiestate, am avut în spitalul militar o operație grabnică, care n'a îngăduit întîrziere; era vorba de a scăpa viața unui om!” Atunci Împăratul s'a întors către el și l-a întrebat: „Și cine era bolnavul din a cărui pricină te-ai întîrziat?” Iar doctorul Kerzl răspunse: „Un soldat de rînd din regimentul 75 de infanterie!”

Acuma înăintă Împăratul spre medic, privi lung în ochii lui și-i strânse mîna. Din această clipă doctorul Kerzl a fost medicul favorit al Împăratului, pe care l-a îngrijit cu credință și iscusință pînă la sfîrșitul vieții.

În vara anului 1885 Împăratul Francisc și Împărăteasa Elisaveta primiră în băile Gastein vizita Împăratului german Wilhelm I. La despărțire Împăratul Wilhelm, care era foarte bătrîn și ceva bolnav, voia să însotească părechea Împărătească o bucată de cale. Împăratul nostru îl rugă să nu facă aceasta, ca să nu-i strice oboseala. Stăruind însă cu toate acestea Împăratul Wilhelm ca să-i însotească, zise Împăratul Francisc Iosif rîzînd: „Așadară îți poruncesc ca să rămâi!”

Împăratul Wilhem, care purta uniformă de colonel austriac, salută atunci militărește și răspunse: „Acum, se înțelege că trebuie să urmez poruncii!”

RĂSBOIUL

Intâmplările răsboiului.

Ce s'a întâmplat pe câmpurile de luptă. — Schlumbări în viața politică a țării, ivite deodată cu democrația. — Intâmplări dela noi de acasă. — Din Septemvrie 1916 până la încheierea calendarului.

31 Iulie. — Congresul mitropolitan, constituit din deputați aleși în timpul răsboiului, alege mitropolit și dă majoritatea voturilor pentru vicarul Orăzii Mari, Vasile Mangra. Se știe că alegerile au fost o greșală, căci opinia publică românească a fost intimidată de starile de războiu; că ce grutăți poate întîmpina orice alegere în timpul războiului este pildă vorbitoare timiditatea guvernelor Eszterházy și Wekerle de a declara alegeri noi! În congresul din 1916 au venit o seamă de deputați noi, fără praxa constituțională a bisericii românești gr. răsăritene, și au lipsit din el oameni ca următorii: *Antoniu Mocioni de Foen, Emanuel Ungureanu, Vasile Goldis, dr. Nestor Oprean, Petru Truția, dr. Nedeleu, dr. Novacu, dr. Gârda, dr. Valer Branisce, dr. Rotarin, dr. Dobrin, Andreiu Bârseanu* ș. a., cu merite emosecute de toată lumea...

28 August. — Intrarea pe neasteptate a României în războiu, rupând alianțele tradiționale cu puterile centrale, și mănătură de visuri mari de cucerire cu cari a fost ademenită de țările ententei. Se vor vedea din urmarea cronicei rezultatele dezaastroase.

1 Septemvrie. — Preasfinția Sa d. episcop dr. Miron Cristea, cu prilejul războiului cu România, a adresat credincioșilor săi o pastorală, scotând la iveală ca: „fiii României din patrie au pecetluit în modul cel mai splendid fidelitatea către tron și patrie cu sângele lor, vărsat în atâtea lupte glorioase ale acestui războiu mondial și prin eroismul dovedit în atâtea rânduri și, recunoscut de toți factorii competenți”, și îi îndeamnă ca și pe viitor să dovedească „aceas tinută bravă, loială și vrednică de toată încrederea”. Scoate la iveală totodată vitejiile legendare ale regimentului de casă No. 43.

2 Septemvrie. — Se comunică vestea că mitropolitii de Blaj și Sibiu, împreună cu consistoriile, își mutară provizor

sedul la Oradea mare, în urma stării excepționale militare create prin invazia românească în Ardeal. Dar cele două mitropolii, parcă au fost mai departe decât oricând una de alta. Mitropolitii nu s'au cercetat unul pe altul, și după pilda de sus, s'au izolat și cele două societăți confesionale cu totul una de alta...

30 Septembrie. — Generalul Falkenhayn prin o tactică de încunjur împrăstie armata românească ce năvălise până în Sibiu și o constrânge să se retragă. Dela această zi începând se porneste ofensiva contra României pe întreg frontul.

7 Octombrie. — Trupele, biruitoare germane și austro-ungare intră în Brașov.

13 Octombrie. — Italienii încep a 8-a ofensivă la Isonzo.

17 Octombrie. — Moare Nicolae Filipescu, fost ministru român de război, și unul dintre urzitorii războiului contra puterilor centrale, se crede că moare din cauza dezastrului ireparabil în care este aruncată România; mai ales a fost adânc mâhnit că Rușii nu și-au ținut promisiunea de a trimite ajutoarele necesare României și că guvernul român n'a dat comanda supremă generalului Averescu, ci generalului Iliescu. Se svonește că Filipescu s'ar fi otrăvit cu intenție.

20 Octombrie. — Primul ministru austriac, contele Stürgkh, a fost ucis de un glonte de revolver pe când prânzia de socialistul anarhist dr. Frideric Adler.

23 Octombrie. — Trupele bulgare cuceresc frumosul port Constanța dela Marea Neagră. Comanda supremă peste armatele bulgare, germane și turcești cari luptă pe frontul dobrogean o are marele general Mackenzen.

27 Octombrie. — Instalarea la Oradea mare a mitropolitului Mangra.

27 Octombrie. — Oficiosul român *L'Indépendance Roumaine* publică un articol senzational, că, adică, între Rusia și puterile centrale decurg tratativele de pace separată.

30 Octombrie. — E deja clar, că România a fost trasă pe sfoară, tradată de Ruși. Se svonește că Rușii nu vreau să trimită nici un ajutor. — Mackensen și Falkenhayn vreau să taie România în două înaintând dinspre Dobrogea și Predeal în direcția Bucureștilor. Românii României se tem de această strâmtoare a *foarte celui roșu*.

4 Noembrie. — Majestatea Sa dă autonomie Galiciei, anunțând pe primul ministru austriac Körber printr'un autograf despre aceasta.

5 Noembrie. — Se svonește că România ar vrea să încheie pace separată, în desnadejdea oricărei mântuirii.

6 Noembrie. — Din Londra se desminte svonul de pace separată a României.

10 Noembrie. — Wilson este ales din nou președinte al republicii Statele-Unite din America.

12 Noemvrie. — Siegescu, la intervenția episcopatului românesc, cercetează pe internații noștri la Sopron.

17 Noemvrie. — Bătrânul împărat și rege Francisc Iosif I-iul, cu ocazia serbării de 60 de ani de domnie, pe de altă parte apăsător de povara anilor se hotărăște să-și ia de asociat de domnie pe mai departe pe arhiducele, moștenitor Carol Francisc Iosif.

21 Noemvrie. — În catedrala vienesească din Schönbrunn, moare în glorie și în adânci bătrânețe, împăratul și regele austro-ungar Francisc Iosif I-iul. Toate popoarele jlesc pe monarhul aproape nonagenar, cu inima întristată, mai ales Românii monarhiei, cari sub oblăduirea sa au scăpat de iobăgie și s'au ales, îndeosebi în timpul absolutismului, cu instituțiuni culturale multe, cari le-au asigurat progresul național. — În aceeași zi moștenitorul Carol Francisc Iosif în etate de abia 29 ani urcă pe tron și ia numele de Carol I-ul ca împărat al Austriei și Carol al IV-lea ca rege al Ungariei. Cu această ocaziunea Majestatea Sa dă o proclamație către toate popoarele imperiului său.

22 Noemvrie. — Craiova e cucerită de armatele cari înaintează peste pasul Surducului și valea Jiului.

24 Noemvrie. — Armatele generalului Mackensen trec Dunărea în România prin patru puncte.

28 Noemvrie. — Cade Curtea de Argeș unde este înmormântată prima păreche regală a României: Carol I-ul și Elisaveta.

30 Noemvrie. — La Herceghalom se întâmplă o mare catastrofă de tren. Peste 60 de morți și 192 răniți.

4 Decemvrie. — La râul Argeș, în fața Bucureștilor se dau lupte gigantice. Aici s'au sforțat și armatele românești să opună cea mai mare rezistență de care au fost capabile pentru a salva de căderea Bucureștilor. Luptele durează zile de rând cu înversunare fără seamăn.

6 Decemvrie. — Primul ministru englez Asquiths demisionează. — Sinaia e cucerită.

7 Decemvrie. — Comunicatul oficial german anunță ocuparea Bucureștilor. În aceeași zi cade Câmpina și Ploiești, deci e cucerită bogata vale a Prahovei, întreagă. Mackensen se instalează în palatul regal din București. — Lloyd George e numit prim-ministru englez.

11 Decemvrie. — În Viena și Berlin, după strălucitele învingeri asupra României, se crede coaptă situația ca să se facă ofertă de pace ententei, care trebuie să fie convinsă că puterile centrale sunt invincibile, deci o purtare mai departe a războiului s'ar face tot în paguba ententei. Ofertul se și face în zilele proxime.

12 Decemvrie. — Noul mitropolit de Sibiu întreabă pe contele Tisza dacă este posibil ca un deputat al parlamentu-

lui ungar să fie mitropolit de București. Contele Tisza n'a înțeles întrebarea, iar Mangra l-a lămurit că precum odinioară la București era sediul mitropolitului *ungro-vlah*, astfel și astăzi încă ar putea fi un astfel de mitropolit în persoana escelentei dânsului...

13 Decembrie. — Mackensen cucerește Buzenl.

20 Decembrie. — Lloyd George, primul ministru englez răspunde la ofertul de pace al puterilor centrale și condiționează posibilitatea păcii de următoarele cuvinte celebre, cari până astăzi tulbură meru capul oamenilor de seamă: *restituțiuni, reparațiuni, garanții*.

22 Decembrie. — Majestatea Sa împăratul și regele Carol primește dimisiunea baronului Burian din postul de prim-ministru al monarhiei și numeste în locu-i pe contele Czernin, fost ambasador la București.

30 Decembrie. — Majestatea Sa monarhul nostru Carol este încoronat ca rege al Ungariei, cu mari festivități, în Budapesta.

1 Ianuarie. — Biserica și școala, organul eparhiei aradane, își serbează jubileul de 40 ani de ani dela apariție, și publică articole frumoase din penna P. Cuv. Sale părintelui R. Ciorogariu, dlor dr. Lupas, dr. Dragomir, dr. Ciuhandiu, dr. Iacob, V. Stanciu, Iosif Moldovan, dr. Cioroianu ș. a. Dela sistarea *Românului*, revistelor *Luceafărul*, *Pagini Literare*, *Cosinzeana*, ziarelor *Gazeta Transilvaniei* și *Foata Poporului*, presa românească dela noi abia acum a putut aduna câteva talente de seamă. Și setea de lectură ziaristică, este astăzi așa de mare la obștea noastră, și e un adevărat chin lipsa presei.

1 Ianuarie. — Ententa dă un răspuns comun ofertului de pace al puterilor centrale după cucerirea Bucureștilor. În răspuns se spune că ententa nu vrea să înceapă tratative de pace pânăce Germania nu publică condițiile, în cari vrea ca să se termine războiul.

2 Ianuarie. — Se publică discursul contelui Mihail Károly, prin care răspunde felicitărilor ce i-se aduc din partea partidului său. Între altele găsim și următoarele fraze pline de energie, pe cari le aplaudăm și noi: „vrem pace, și pacea statornică o vrem pe bază democratică”, „trebuie să ne coborim la clasa a patra (tărănimea) pe care trebuie să o înălțăm spre noi, să ne aliem cu ea”...

3 Ianuarie. — Miljucov, președintele partidului cadetilor, explică motivul căderii lui Stürmer — acesta, adică, ar fi voit să facă pace separată cu Germania. — Perechea regală română, întovărită de primministrul Brătianu, este oaspetele țarului la Tarscoie Selo, între altele s'a vorbit de nou de logodna printului moștenitor Carol al României cu Olga, fiica țarului. — Armatele Austro-Ungare ating în ofensiva lor vertiginoasă satul Fundeni de pe Siret.

4 Ianuarie. — Se cunoaște nota ententei către Wilson, ca răspuns negativ la ofertul lui de pace.

5 Ianuarie. — Ziarul social-democrat *Viläg* publică o corespondență din București, în care se desvălește rolul femeilor în politica României. Regina Maria fiind engleză de sânge, ea doria alăturarea României la antantă. Și fiindcă Maria avea ca prietenă pe Elisa Brătianu, repede a putut fi influențat Brătianu să asocieze armatele române armatelor țarului și aliaților lui. — În această zi armatele austro-ungare stau în fața celei mai ređutabile fortărețe române de pe Siret: Foeșani.

6 Ianuarie. — A căzut portul însemnat Brăila în mâinile armatelor noastre.

8 Ianuarie. — Brătianu este atacat violent în cameră de deputatul Nicolae Iorga, căruia i-se părea că Brătianu vrea să înlăture dela sine prea marea răspundere a situației. Înțrebat Brătianu unde sunt Carpai și Marghilomanii, a răspuns că au rămas în București și n'au vrut să se supună somației de a se refugia din oraș. — Ministrul englez Henderson declară că nu se poate încheia pace pe baza lui *status quo ante*. — La Roma decurge conferința ententei, la care iau parte Briand, Lloyd George, Boselli, generalul Sarrail, ministrul francez de războiu Liautey, generalisimul italian Cadorna ș. a., cu scopul ca să creeze unitatea de front, care însă și astăzi e destrămată.

9 Ianuarie. — Wilson își sistează acțiunea pentru pace. — Pribeagul rege Petru al Sârbiei declară că nu vrea să între în tratative de pace cu puterile centrale! — Clam Martinici primul ministru austriac încearcă o înțelegere cu conducătorii partidelor austriace pentru reînvierea vieții parlamentare care lăncezește dela începutul războiului mondial.

10 Ianuarie. — Ministrul alimentării în Austria declară că din grăul României vor căpăta nu numai Germania, ci și Austria și Ungaria.

11 Ianuarie. — Trepov, urmașul lui Stürmer, nu se știe face stăpân pe situație, și vine un cabinet nou, al printului reacionar Galicyn. — Numărul prizonierilor în diferitele țări este foarte mare; sunt cam 4 mii de tabere de prizonieri, dintre cari două mii sunt în Germania, peste 300 în Austro-Ungaria, 600 în Franța etc.

12 Ianuarie. — Curtea românească s'a refugiat la Odessa rusească. — Guvernul bulgar dă o ordinațiune, care scoate din circulație banul românesc pe teritoriul cucerit de Bulgari în România.

13 Ianuarie. — Ententa publică condițiunile de pace fixate în general în conferința dela Roma: restabilirea Belgiei, Sârbiei, Muntenegrului și despăgubirea ce-o implică, evacuarea teritoriului cucerit din Franța, Rusia și România iarăș cu des-

păgubirea necesară, reorganizarea Europei, asigurarea unui îndelungat timp de pace pe lângă respectarea principiului naționalităților și drepturilor tuturor popoarelor, mari și mici, eliberarea Italienilor, Slovenilor, Românilor, Cehilor și Slovacilor de sub domnia streină, scoaterea Turcilor din Europa... Vorbe, vorbe, vorbe, căci conducătorii ententei numai ademeni știu cu vorbe frumos răsunătoare; reorganizarea Europei viitoare se va face însă cu consenzul puterilor centrale numai!

14 Ianuarie. — Vulcanul Aetna aruncă din nou lavă, se crede că satul Nicolosi este amenințat. — Pe frontul românesc e vreme grea, zăpadă și lapoviță, și împiedecă acțiuni mai mari militare.

16 Ianuarie. — Marele scriitor rus Gorkij se alătură mișcării proletariatului rusesc pentru democratizarea imperiului.

17 Ianuarie. — Criza este așa de mare încât nici un cabinet nu se simte stăpân pe situație. Se pornește o mișcare generală contra diplomației secrete, iar guvernul vrea cu teroarea să o înăbușe. La Petrograd domnesc jandarmii. Vom vedea cine e mai tare...

19 Ianuarie. — Reprezentantul României la Londra cere audiență ministrului de externe Balfour, sigur în vederea evenimentelor de pe frontul românesc.

20 Ianuarie. — Statele-Unite acordă un împrumut de 250 milioane dolari Angliei. Acesta este întâiul semn că Statele-Unite se vor alătura și cu arma la ententă.

21 Ianuarie. — Se introduc și în Franța biletele pentru zahăr.

24 Ianuarie. — Se publică o adresă a lui Wilson către senat pentru a-i da împuternicire lui Wilson să mai continue sau nu acțiunea de pace?

27 Ianuarie. — Majestatea Sa împăratul și regele Carol a plecat la cartierul general german pentruca să felicite personal pe împăratul Wilhelm al II-lea cu ocazia onomastice.

28 Ianuarie. — Pe frontul românesc s'a făcut liniste. Troiene mari de zăpadă zădărnicesc acțiuni militare. — 24 comandanți români de diviziune sunt trimiși în statul de pensie.

1 Februarie. — Monarhia și Germania au adresat stateelor neutrale o notă anunțând războiul submarin cel mai înverșunat.

2 Februarie. — O informațiune din Berlin comunică: lista de pierderi a Românilor conține 376.538 oameni morți, răniți sau dispăruți. Numărul ofiterilor este de 11.347, între cari 16 generali.

3 Februarie. — Din Geneva se anunță că generalul român Iliescu a sosit la cartierul general francez să se întâlnească cu generalul Nivelle.

4 Februarie. — Preşedintele Wilson a recunoscut pe Caranza de cap al Mexico-ului şi a început legăturile diplomatice întrerupte în 1914.

5 Februarie. — Din cauza războiului submarin nelimitat Wilson a întrerupt legăturile diplomatice cu Germania.

7 Februarie. — Se anunţă că ambasadorul german în Statele-Unite, Bernstorff şi-a primit pasaportul de plecare către Germania.

9 Februarie. — Soseşte ştire că senatul Statelor-Unite, fără care preşedintele nu poate face nici o acţiune mai mare, a ratificat pasul lui Wilson.

10 Februarie. — Se crede că ţările neutre se vor alătura acţiunii Statelor-Unite. Însă nici una n'a făcut-o aceasta.

11 Februarie. — Lipsa fânului şi a cărbunelui este generală. Se fac restrângeri ale itinerarului căilor ferate şi a circulaţiei tramvaielor electrice în capitalele monarhiei. Ba mai târziu se întrerup chiar prelegeri în ambele capitale neputându-se încălzi edificile de învăţământ din cauza lipsei de cărbuni de piatră.

14 Februarie. — Cu prilejul constituirii bugetului pe 1917 comisiunea financiară a Budapestei constată că anul trecut se încheie cu un deficit de 7 milioane coroane pentru capitală.

19 Februarie. — Se dispune în Franţa recivirarea întregului stoc de bucate.

24 Februarie. — Teatrul Victor Emanuel din Turin este transformat în spital. Silent Musae... Nu mai are nimeni poftă de cântat.

26 Februarie. — Se anunţă că în Paris se înfiinţează un ziar pentru Români. Il va redacta un anume Prahovan.

27 Februarie. — Pentru întâiaoară se svonesto că socialistii vor convoca un congres internaţional.

1 Martie. — Primul ministru Tisza aduce în discuţiune incompatibilităţile parlamentare. Mai mulţi furnizori ai armatei şi directori la diferite întreprinderi mai mari, renunţă la mandatul de deputat.

3 Martie. — Domnul Jászi Oscar scrie un articol despre principiul lui Deák Ferenc, adică principiul naţionalităţilor. Spune între altele: pe Tisza nimic nu-l va înlătura aşa de sigur ca pacea; pacea înseamnă dreptul electoral universal şi parlamentul poporului poate veni numai pe urma ruinelor, sistemului Tisza. Cuvinte profetice.

10 Martie. — Ministrul nostru de externe, contele Czerinin, comunică ambasadorului american la Viena Penfield, că monarhia n'are intenţia să facă politică de anexiune şi-l asigură de progresul tuturor popoarelor de sub cărmuirea Maj. Sale monarhului Carol. Interviewul cuminte al contelui Czerinin, după o informaţiune sosită în această zi, a făcut cea mai

ună impresie și se dă expresiune speranței că chiar dacă nu se va înlătura conflictul armat dintre Statele-Unite și puterile centrale, dar se va amâna.

14 Martie. — Cancelarul german Bethmann Holweg într-o cuvântare plină de energie și frumusețe stilară, vesteste pe poporul german că intențiunea sa intimă este să dea drepturi politice fiecărei clase a poporului. Bethmann Holweg ia astfel lupta pe față cu junkerismul prusiac și conservatorii geloși de putere și situații privilegiate! Drepturi, libertăți maselor de jos, cari duc tot greul războiului, cea mai mare parte a jertfelor și suferințelor în încordarea uriașă ce-o pretinde războiul. Cu alt cuvânt: democrație cinstită, egalitară, fără considerații de clasă.

15 Martie. — Mișcări mari revoluționare în Rusia. Soldătimea ține cu revoluționarii în Moscva, Cazan, Charcov, Odesa și chiar Petrograd.

16 Martie. — Intreagă lumea este alarmată de întâmplările nemai pomenite din Petrograd și întreaga Rusie. Tarul este detronat. E proclamat tar apoi arhiducele Mihail, om democratic. Dar nici o știre limpede din iadul de acolo.

16 Martie. — Se vorbește că e și contrarevoluție susținută de aderenții tarului. Nicolae Nicolaevici, marele duce, se crede domnul armatei. Lavine așa de mari nu se pot conduce însă de către nimeni.

18 Martie. — Noul tar rusesc cu inimă pentru cei de jos, dă o proclamație către popor că el renunță la tron și lasă destinul Rușilor în mâna lor proprie.

19 Martie. — Cabinetul lui Briand din Franța cade. Ii ia locul cabinetul Ribot. — Omul, care impune mai mult în Rusia este Miljucov, capul partidului războinic, zis și al cadetilor. Toți oamenii mari ai Rusiei se fac părtași ai revoluțiunii, împreună cu duma, adică un fel de casă a țării.

20 Martie. — Revoluțiunea rusească este triumfătoare pe toată linia. Se reîncep lucrările pretutindeni.

21 Martie. — Tarul și țarevna sunt detinuți și închisi în Tarskoje Selo.

22 Martie. — Socialiștii ruși cer pace! Oamenii lor mai de valoare sunt Czeidze și Kerenski.

23 Martie. — Ziarele din Budapesta publică discursul conțelului Mihail Károlyi despre chestia naționalităților din Ungaria. Are câteva fraze foarte frumoase. Depinde că este dușmanul principiar al oricărei oprinări față de vre-o naționalitate. Chestia naționalităților se poate rezolvi numai pe baza egalei îndreptăți și a reciprocității. Încercarea de amalgamizare cu forța nu la noi ci în state mai mari a potențat sentimentul național și a făcut să crească iredentismul. Politicește, economicește, culturalicește se cade să progreseze

naționalitățile. -- Cuvinte de aur, care au făcut cea mai bună impresie la Românii din patrie.

24 Martie. -- Organul social-democrat din Budapesta, *Világ*, comentând evenimentele din Rusia, scrie că o democratizare a Rusiei înseamnă biruința democrației pe întreg continentul. Titlul articolului este: *ex oriente lux, dela răsărit vine lumina! E timpul, căci de veacuri de acolo nu vine decât întuneric!*

25 Martie. -- Se știe că Rusia tinde să se facă republică.

29 Martie. -- Cancelarul german declară că se bucură că Rusia a scăpat de jugul țarismului. Germania nu vrea să se amestece în afacerile interne ale Rusiei și nici nu vrea să tulbure mersul către o dezvoltare mai sănătoasă prin ofensivă.

30 Martie. -- Conte de Czernin, ministrul de externe al monarhiei, din nou dă expresiune intențiilor celor mai bune de pace ale politicii sale, într'un interviu cu redactorul *der Fremdenblatt*. „*Jos pălăria, a declarat contele Czernin, în fața milioane, cari acolo în tranșee sau acasă fără cărbune, fără pâine, fără îmbrăcăminte, fără căldură! Jos pălăria în fața puterii și muririi lor! Va veni ziua când popoarele monarhiei își vor primi răsplata eroismului lor!* Cea mai vie impresie au făcut aceste declarații ale contelui Czernin și Românilor îi au toată admirația și iubirea pentru bunele intenții exprimate aici! Se crede că interviul acesta de altfel ar fi și răspuns la discursul lui Miljucov, șeful cabinetului provizor din Rusia, când acesta a făcut elogii democrației.

31 Martie. -- Se vestește că în Finlanda s'a constituit guvernul național. Toți membrii din guvern sunt socialiști. Deodată cu revoluțiunea rusească se vede deci că răsuflă mai liber și naționalitățile Rusiei.

1 April. -- Parlamentul ungar face o declarațiune de pace, redactată și propusă de deputatul dr. Vázsonyi. Revoluțiunea și noua democrație rusească este salutată cu căldură.

2 Aprilie. -- Tot mai lămurit decurg evenimentele din Rusia. Democrația nouă nu vrea pace, ci continuarea luptei alături de ententă. Miljucov zărește intrarea Americii în război. Așadar propunerii de pace a puterilor centrale Rușii răspund ascuțind armele!

6 Aprilie. -- Parlamentul american primește propunerea lui Wilson de intrare în război contra puterilor centrale.

12 Aprilie. -- Sub impresia desfășurării evenimentelor în Rusia, regele Ferdinand al României într'o cuvântare către soldați promite că după război țărani vor căpăta mai mult pământ. Feudalismul pare că va dispărea din Europa.

14 Aprilie. -- Americanii cum nu sunt spirit ostășesc, ci comerciant, n'au armată. Nouii aliați le vin într'ajutor. Joffre

și cu mai mulți generali francezi pleacă în America pentru a să organizeze armata.

16 Aprilie. — Francezii atacă la Aisne.

24 Aprilie. — Socialiștii din țările neutrale de nord se hotărăsc să invite pe socialiștii din țările beligerante la congresul dela finea Malu în Stockholm.

27 Aprilie. — Majestatea Sa soția domnitorului Zita își serbă ziua onomastică. Biserica și poporul românesc încă a participat la această bucurie la Curte.

28 Aprilie. — Majestatea Sa împăratul și regele Carol dă un autograf contelui Tisza, ministrul președinte de atunci, în care își exprimă dorința preainaltă de a se crea o serie de întocmiri promovătoare de bunăstare a popoarelor și într-o astfel de lărgire a dreptului electoral, care pelângă considerarea intereselor de existență ale statului ungar, să corăspundă mărimii vremii actuale și jertfelor aduse din partea popoarelor țării. Acest autograf poate fi considerat ca începutul unei epoci noi în istoria monarhiei îndolte, epoci de democrație, de nouă libertăți și drepturi pe seama popoarelor de sub sceptrul împăratului și regelui Carol.

30 Aprilie. — Din cauza jertfelor mari aduse în ofenziva dela Aisne, însă fără să fi avut vre-un succes, generașimul Nivelles este silit să se retragă. Locul său îl ia generalul Pettain, apărătorul Verdun-ului (citește: Verdön).

1 Mai. — Guvernul provizor rusesc care după răsturnarea țarismului ia frânele conducerii în mâinile sale, socotește că e necesar să dea o notă către toate statele ententei în care spune că democrația rusească nu vrea să încheie pace cu puterile centrale. Spre spaima socialiștilor și curentelor pacifiste din Rusia guvernul declară:

„Guvernul regimului de mai înainte rusesc n'a fost în stare să străbată și să-și însușească aceste idei, despre caracterul eliberator al războiului, despre crearea unei baze durabile pentru cooperarea pacinică și despre libertatea națiunilor subjugate. Dar Rusia eliberată poate să vorbească acum într-o limbă înțeleasă de democrația modernă, și se grăbește să-și unească glasul cu glasul aliaților ei. Pătrunse de acest nou curent al democrației și al libertății, declarațiile guvernului provizor, natural că nu pot nici pe departe să formeze pretextul din care s'ar putea deduce, că răsturnarea vechii clădiri ar fi având de urmare amortirea Rusiei în luptele comune ale tuturor aliaților. Din contră, voința națională, de a fi purtat războiul mondial până la învingerea finală, a primit o întărire și mai mare în urma sentimentului de responsabilitate, care stăpânește astăzi pe toți împreună și pe fiecare în parte”.

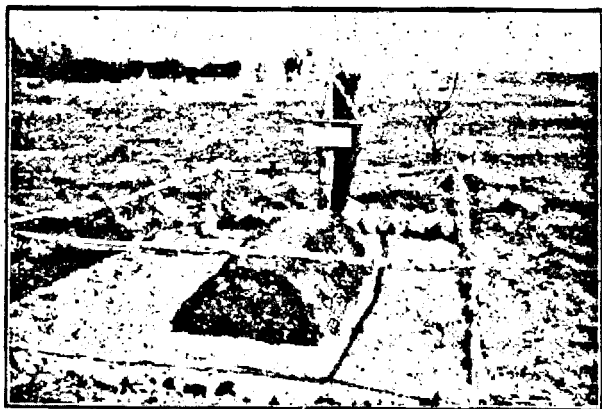
Majestatea Sa regele Carol subscrie singur 12 milioane coroane pentru al șeselea împrumut de război, care s'a început la 12 Mai.

2 Mai. — Majestatea Sa împăratul și regele Carol pleacă pe frontul răsăritean să cerceteze ținuturile invadate de duș-

Intr'o grădină de spital.

Fot. căp. Micu.

Doi eroi dorm somnul de veți lângă Cermno (Polonia.)

Fot. căp. Micu.

mani. Se întretine de vorbă cu soldații, reinsufletindu-i, și primește rapoarte în toate limbile naționale.

3 Maiu. — Un ziar englezesc aduce știrea că douăzeci de membrii ai parlamentului român au căzut de acord să se constituie într'un nou partid politic, partidul muncitorilor, cu programul următor: împărțirea moșilor între țărani, drept electoral pe seama femeilor și drepturi politice pe seama evreilor cari au participat la războiul din 1913 și la cel de acum; apoi continuarea războiului până la zdrobirea militarismului german.

8 Maiu. — Apreclind cu milă și recunoștință jertfele și nevoile de tot felul, Majestatea Sa dă către toate popoarele sale următorul autograf:

Appreciez cu multumită tot ce întreaga poporațiune a țării a prestat cu admirabilă încordare a forțelor ei spirituale și materiale: opintirile agronomilor, industriașilor, minerilor, muncitorilor, pe scurt, ale tuturor acelor luptători viteji și statornici ai muncii economice, cari pentru existența și onoarea patriei noastre s'au dovedit a fi eroi luptători! Mă gândesc cu sinceră multumită și la eficacitatea pldultoare a femeilor patriotice ungare, cari în vremuri grele, prin perseveranță, prin activitate pe terenul economic, prin eserciarea cu efect a virtuții iubirei deuproapelui, și-au asigurat pentru totdeauna recunoștința patriei. Aștept dela toți, ca pătrunși de porunca acestor zile mari, care ne chiamă la muncă, să persiste și mai departe în muncă, cu încordarea tuturor forțelor; și privind plin de încredere în viitor, implor asupra lor bogata binecuvântare a lui Dumnezeu. Speranța sigură într'un apropiat viitor mai bun să le însoțească munca ulterioară, dedicată interesului patriei!

15 Maiu. — Soldații ruși părăsesc frontul în masse. Pentruca să aducă din nou ordine și să restabilească disciplina militară, ministrul de războiu, *Kerenski*, a dat armatei și marinei un ordin de zi, în care zice: În șiruri dese aveți să năvăliți asupra dușmanului. Să fiți animați de iubirea de țară, de sentimentul datoriei și de credința ce o așteaptă dela voi conducătorii revoluției. Cea mai liberă armată și cea mai liberă flotă trebuie să dovedească lumii, că libertatea este garanția puterii și nu semnul slăbiciunii. Gândiți-vă, că soldatul, care privește îndărăt, sau care se oprește în loc, sau se retrage din lupte, acela primejduște totul. Să nu uitați, că blăstămul cerului va cădea asupra numelui vostru, dacă nu veți apăra cinstea și libertatea patriei voastre. Poporul cere dela voi să mântuiți țara voastră și lumea întreagă de domnia despotică a tiranilor. La această eroică faptă vă cheamă glasul meu.

31 Maiu. — Majestatea Sa împăratul și regele. Carol a deschis pelângă mare solemnitate sesiunea ordinară a senatului imperial dela Viena cu un frumos mesaj de tron în care a rostit între altele următoarele cuvinte de aur:

Am incredera, că rezultatul serioasei responsabilități pe care o aveți pentru formarea raporturilor politice, apoi cre-

dința în viitorul lericit al imperiului, atât de splendid întărit în acest groaznic război, vă va da puterea, stimați domni, ca în unire cu mine să creăm în curând condițiile primordiale, pentruca în cadrele unității statului și pe lângă asigurarea solidă a funcționării sale, să dăm teren și pentru dezvoltarea liberă națională și culturală a popoarelor egal îndreptățite.

Precumpnind acestea, m'am decis să rezerv depunerea jurământului pe constituție timpului, să sperăm că nu prea îndepărtat, când fundamentele Austriei nouă, tari și lericite, vor fi clădite iarăși pentru generații, atât înăuntru, cât și în afară. Dar declar astăzi încă, cumcă scumpelor mele popoare vreau să le fiu totdeauna un domnitor drept, plin de iubire și conștientos, în senzul ideii constituționale, pe care am primit-o ca moștenire dela părinți, în spiritul acelei ade-vărate democrații, care tocmai în cursul lurtunelor războiului mondial a prestat în mod admirabil proba de loc, în prestațiunile întregului popor, la front și acasă.

Stăm încă în cel mai groaznic război al tuturor vremilor. Permiteți-mi, ca din mijlocul D-voastre să trimit salutul meu împărdătesc, izvorât din inimă recunoscătoare, tuturor eroilor, cari aproape de trei ani își împlinesc cu credință greaua datorință la fronturile noastre întinse, de a căror statornicie de fier tocmai acum se sdrobesc între Alpi și Adria reînnoitele atacuri turbate ale dușmanului...

4 Iunie. — Comunicatul oficial al armatei noastre austro-ungare constată că în decursul luptelor de 19 zile la Isonzo au căzut prizonieri 16.000 Italiani, și au murit sau au fost scoși din linia de bătălie circa 160.000. Cu acelaș prilej regele a decorat pe general comandantul trupelor dela Isonzo. Boerovici, cu ordinul Maria Terezia.

5 Iunie. — Reprezentanții majorității social-democratice germane au ajuns la Stockholm sub conducerea lui Scheidemann, pentruca să discute despre posibilitățile păcii cu socialiștii dintr'alte țări.

6 Iunie. — Generalisimul armatei rusești, generalul Alexeev, se retrage din activitate și în locu-i ajunge generalul Brusilov. — Corespondentul ziarului *Petit Parisien* anunță din Petrograd că a fost pe frontul românesc împreună cu ministrul Thomas și constată că armata românească este reorganizată cu ajutorul misiunii franceze Berthelot și 400 ofițeri. Misiunea franceză terminându-și lucrul se înapoiază în Franța. — Armata austro-ungară are succese pe frontul Isonzo, cucerește doi kilometri teritor și ia 5600 prizonieri între Monfalcone și Hermada. — Avioane germane bombardează coastele răsăritene ale Angliei.

7 Iunie. — Tarul despoiat de tron e vorba să fie transferat în fortăreța ss. Petru și Pavel.

8 *Iunie*. — Englezii încep ofensivă în Flandra. — Vestii de noi turburări sosesc din Rusia. Kerenski este criticat violent în cercurile socialistilor extremiști.

8 *Iunie*. — Pe străzile capitalei Budapesta a avut loc o impunătoare manifestație pentru *votul universal*. A vorbit deputatul Vázsonyi, care a redactat și un conclud aprobat de muncitorimea și cetățenimea din capitala. Concluzul a fost prezentat de primarul orașului Maj. Sale, care l-a citit și a declarat că rămâne statornic și neclintit în chestia dreptului electoral pe lângă punctul de vedere cuprins în autograful din 28 Aprilie. — În aceeași zi Maj. Sa pune capăt crizei de guvern provocată de încăpăținarea contelui Tisza de a lărgi dreptul de vot. În fruntea noului cabinet *democratic* este numit contele *Eszterházy*; portofoliul justiției îl ocupă aderentul cel mai sincer al votului universal, dr. *Vilhelm Vázsonyi*.

9 *Iunie*. — Tulburări mari în Spania, mai ales în Barcelona. Primul ministru Garcia Prieto a convorbit cu regele spunându-i că opinia publică cere schimbări însemnate în viața țării.

10 *Iunie*. — Din America centrală se vestește că o erupțiune vulcanică a nimicit mai multe orașe între cari și San Salvador. — Guvernul spaniol își înaintează demisiunea.

11 *Iunie*. — Dato este însărcinat cu constituirea noului cabinet spaniolesc. Tulburările sunt provocate din cauza greutăților economice, dar mai ales din cauza unei propagande pentru alăturarea Spaniei la războiul lângă ententă.

13 *Iunie*. — Regele Constantin abdicat în favoarea fiului său prințul Alexandru. Nu de voie bună, ci silit de reprezentantul ententei trimis în Grecia anume, Jonnart.

15 *Iunie*. — Noul episcop român gr. catolic al Gherlei a depus jurământul de fidelitate în mâinile Maj. Sale împăratului și regelui Carol. Dr. Iuliu Hosu a împlinit abia 32 de ani.

16 *Iunie*. — Sedințe în palatul Bourbonilor în Paris, în cari președintele consiliului face un expozeu asupra situațiunii în Grecia, iar Viviani dă seamă de misiunea în America. — Maj. Sa monarhul dăruiește cadoul primit dela țară cu prilejul încoronării pentru ajutarea invalizilor și văduvelor, adică 50 mii coroane în aur; iar Maj. Sa împărăteasa și regina dăruiește celelalte 50 mii pentru reinălțarea localităților din Transilvania devastate de invazia românească.

18 *Iunie*. — Șeful departamentului externelor în republica elvetiană, Hoffmann, face pe mijlocitorul păcii dintre Germania și Rusia, trimițând o telegramă deputatului socialist elvetian Grimm ce se afla la Petrograd, în care telegramă se aflau condițiile de pace ale Germaniei. Guvernul rusesc expulsează din țară de Grimm, iar Hoffmann e silit să-și dea dimisiunea din postul său înalt pe care îl ocupă apoi francezul Ador, elvetian de mare autoritate.

21 Iunie. — Vorbirea de program a prim-ministrului Morit Eszterházy satisface complet dorința monarhului. Baza de existență însăș a cabinetului este rezolvirea reformei electorale prin introducerea votului universal, egal, direct și secret. Întâia oară vine la cârmă în Ungaria un astfel de cabinet. —

22 Iunie. — Congregația comitatului Sibiu la atitudine contra votului universal, cu toate-că la putere e un guvern aderent al democrației. Sașii își tem privilegiile! Dar în ședința congregației d. dr. *Lucian Borgia* a făcut următoarea frumoasă declarație:

În numele membrilor români ai adunării municipale, cari reprezintă majoritatea populațiunei din acest comitat, declar că nu primim propunerea comitetului permanent. Noi am cerut în trecut introducerea votului universal, egal și secret, și-l cerem și acum, pentru că numai acesta este drept, și dreptatea este fundamentul statului. Ne exprimăm totodată deosebita noastră bucurie, că năzuințele noastre în această direcțiune se întâlnesc cu inițiativa luată de cel mai înalt factor constituțional din stat.

22 Iunie. — Dl deputat dr. Stefan C. Pop, precizând atitudinea partidului național român față de guvernul Eszterházy, spune că inițiativa dela tron este salutăată cu bucurie de poporul românesc din patrie, dar că partidul nu poate avea încredere în guvern pânăce nu se vor cunoaște adevăratele intențiuni și fapte la clădirea democratică a țării după dorința regelui. Votul universal este înscris demult pe stindardul partidului. Roagă apoi guvernul și camera să facă sfârșit multelor suferințe și suspiciuni ale Românilor de sub regimul contelui Tisza. La cuvintele dsale: „nesfârșite suferințe” și „oprimare politică” a Românilor, camera face sgomot extraordinar de mare și silește pe orator să-și întrerupă vorbirea.

23 Iunie. — Se șvonește că contele Apponyi scoate din vigoare ordinațiunile antecesorului său încâtva ușurătoare pentru școala noastră confesională, și prefinde aplicarea strictă a asprei sale legi școlare din 1917. Ziarul *Világ* scrie următoarele observațiuni juste:

„Auzim, că ministrul cultelor, contele Apponyi, voiește să desființeze ordinațiunea ministrului Jankovich, în chestia limbelor în școli, să restabilească starea rușinoasă, de intolerantă, adusă de legea lui școlară. Cât de neplăcut e pentru noul ministru al cultelor, că planul acesta al lui, pe care a voit să-l țină în taină, a fost dat la iveală. Il facem atent pe contele Apponyi, că dacă va încerca cu tot dinadinsul să pună în vigoare planul lui rătăcit, fără păreche, va găsi contra lui nu numai naționalitățile din Ungaria, ci și democrația ungară, care voiește să trăiască în pacinică frăție cu toți cetățenii patriei ungare, fără deosebire de limbă și religie.

Intoleranța soviniștă în situația politică mondială de azi, răpirea drepturilor la minorități, a căzut în Austria, și contele Apponyi poate fi sigur, că această încercare plină de orbire va fi ultimul lui act politic. Maghiarii nu vor opresiune, nu vor răpirea de drepturi, ci pacea, buna înțelegere, unirea tuturor cetățenilor pe baza dreptului și respectarea culturii. Aceasta e politica justă națională ungară, — și de aceea cu o hotărâre energică trebuie să o cerem, — fiindcă e totodată și politica pentru pacea lumii”.

23 Iunie. — Conte Clam Martinici, neputând să o ducă în capăt cu negociațiunile începute cu partidele parlamentare din Austria, și-a prezentat dimisia pe care împăratul a și primit-o.

23 Iunie. — În discursul său din casa țării d. deputat dr. Nicolae Șerban constată că instituțiunile noastre de frunte, ca liceul din Brașov (1850), mitropolia Blaj, episcopatul din Gherla și Lugoj (1853), școala comercială din Brașov, gimnaziul din Brad (1859), Asociațiunea (1860), gimnaziul din Năsăud (1863), mitropolia de Sibiu (1864), episcopatul din Caransebeș și Arad (1865), — toate le avem din timpul absolutismului! Tot în acel timp aveam mulți români în funcții înalte, judecători de curie, tablă, tribunal, comiți supremi, funcționari în ministere. De atunci încoace însă numai un așezământ cultural am putut crea: Societatea de teatru. Iar în administrație deabia avem *un singur* vicecomite din mila unui comite, vreo duzină de pretori, și câțiva funcționari mai mici în ministere.

27 Iunie. — Președintele partidului, d. deputat dr. Teodor Mihali, ține un discurs în cameră, răspunzând între altele următoarele la un atac vehement al contelui Tisza:

Voi să ocolesc o polemică cu contele Tisza, voi să relev numai fapte, ca opinia publică din Ungaria să-și poată forma singură o judecată. Cele mai multe atacuri ale contelui Tisza s'au îndreptat contra deputatului dr. Cicio Pop. După fostul prim-ministru, deputatul Pop a fost conducătorul ziarului „Românul” din Arad. Dar dl Cicio Pop n'a fost niciodată jurnalist, n'a avut relații cu „Românul” și prin urmare nu este responsabil pentru faptele acestui organ. „Românul” a fost sistat pentru un articol. Am citit actele oficiale în chestia sistării acestui ziar și am văzut, că acuza s'a sprijinit pe unele fraze scoase din articol, care fraze au fost încriminate. În acest chip se poate interpreta greșit orice articol, și articolul încriminat din „Românul” n'a avut nici o tendință dăunătoare statului ungar. Oare folle maghiare în timpul războiului n'au scris articole mult mai aspre? Dar ziarele acestea n'au fost oprite, cum foarte bine s'a și făcut. De ce dar s'a procedat cu atâta asprime contra „Românului”? Directorul Românului, domnul Vasile Goldiș, printr-o scrisoare adresată forurilor competente a ținut să arete, că totdeauna a lucrat pe baza legii, că nu vrea să se pule la învidia patriotismului lui. Cu toate acestea vechiul guvern n'a permis apariția Românului. Pare-că contele Tisza suferă de o boală de familie, el nu știe să

ierate, ci pe acela pe care e furios, voieste să-l doboare la pământ. Așa procedează el cu inteligența română. E mănios pe deputatul Cicio Pop, fiindcă n'a semnat o declarație de loialitate a românilor. Eu am asemnat această declarație, fiindcă am fost provocat la aceasta și mi s'a pus un termen de două zile pentru semnare la Budapesta. Dar din cauza greutăților de călătorie n'am putut să vin la Budapesta și mi-am dat învoiala să fiu iscalit, fără însă să fiu citit textul declarației. Dacă Cicio Pop a fost mai prevăzător, nu i-se poate face din asta cap pe acuzare. S'au făcut deja destule manifestări de loialitate din partea românilor și a fost destul de patriotică ținuta românilor pe câmpul de luptă, așa că nu mai era de folos nouă demonstrațiuni în acest senz din partea puținilor oameni, care stau îndărătul partidului lui Tisza. Deputatul Cicio Pop la 5 Septembrie 1916, îndată după izbucnirea războiului cu România, a făcut în Cameră o declarație mai lungă în numele partidului național român, în care a dat expresiune devotamentului nestrămutat al românilor din Ungaria, pentru tron și patrie. Recitesc textul acestei declarații, ca să se vada, că nu trebuie să se învinuiască un partid, așa cum a făcut-o contele Tisza, mai ales în ziua de azi, când suspensările și denunțările găsesc pretutindeni o ureche atentă.

Tot așa de aspru a vorbit contele Tisza contra deputatului Șerban, într-o chestie care e supusă judecătorului și care nu și-a pronunțat încă sentința. Sigur deputatul Șerban a cerut să i-se suspende dreptul de imunitate. Trebuie să o spun asta în interesul adevărului, deși dl Șerban nu face parte din partidul meu. Apoi contele Tisza nu este de loc competent să stabilească, că soldații români cari sunt îngrijiți în spitale, sunt simulanți, că se prefac numai că sânt bolnavi, și că vor să scape de armată. O simulare e cu neputință față de controlul sever al medicilor. Resping cu toată energia astfel de învinuiri, aduse inteligenței române.

Programul politic al partidului național român este cunoscut. Mulți predecesori ai contelui Tisza, și chiar dânsul a intrat în trative cu România, pentru a ajuta la deslegarea chestiei naționalităților. Am impresia, că se voieste a se juca de-a mîngea cu noli. (Mișcare în dreapta). Democrația adevărată nu se poate introduce în Ungaria, fără rezolvarea chestiunii de naționalități. Întâi s'a lăcrat cu pericolul naționalităților contra democrației, azi pare că nu mai ajunge numai el, se aduce în sprijin și socialismul, democratismul, radicalismul.

Nimenca nu voieste să se atingă sau să atace suveranitatea sau integritatea teritorială a statului ungar. Orce guvern care voieste să menție această suveranitate, trebuie să procedeze în bună înțelegere cu naționalitățile. Voim să ne vedem asigurată libera noastră dezvoltare politică, culturală și economică. Voim să avem și noi orice drept al cetățenilor statului, lucru ce am câștigat cu sângele și cu averea noastră. Recunoaștem că noul guvern ia frânele puterii în împrejurările cele mai grele, admirăm curajul lui. Dacă va aduce democrația, îl vom saluta, deși programul lui în multe puncte se deosebește de vederile noastre. Nu-i votăm încredere, la ce l-ar folosi, când și așa partidul majorității caută să-l compromită. Purtarea noastră în războiu e cunoscută, a fost apreciată, — și cu toate acestea suntem expuși la urmări. Votăm proiectul bugetului provizor, fără ca prin aceasta să aducem încredere guvernului, fiindcă

voim să dăm guvernului toate mijloacele necesare pentru curmarea războiului.

27 Iunie. — La atacul contelui Tisza, d. dr. Șt. C. Pop este necesitat să răspundă. Este la ordinea zilei chestia subscrierii unui protest contra intențiilor de liberă dispunere a naționalităților, exprimate de Wilson, președintele Americii. Aceasta chestie a fost adusă la ordinea de zi de o anumită parte de cărturari români care voiau să-și facă merite în zecul lor în fața guvernului. Deși se știe că contele Tisza însuși a spus că în Ungaria este tocmai situația pe care o dorește Wilson, adică naționalitățile au drepturi și libertăți(!) În plin parlament a vorbit atunci fostul prim-ministru, deci nu mai avea loc „protestul” pe care totuși l-au crezut unii de cuvânt. Între altele dl deputat Pop a spus:

— „Deși n'am încredere în guvernul actual, totuși votez proiectul bugetului provizor, căci nu consider votarea acestui proiect ca o chestiune de încredere în guvern. Nici n'as fi luat cuvântul, dacă nu s'ar fi ridicat contra mea în această Cameră acuzați grave și nedrepte. Plângerile ce le-am expus și eu și ceilalți membri ai partidului nostru în acest parlament, n'au fost niciodată adresate contra națiunii maghiare, ci contra diferitelor guverne, ce s'au perindat.

Principala acuzare ce mi s'a adus de către contele Tisza, a fost că aș fi conducătorul spiritual al unui cerc intelectual din Arad, care la rândul său a avut o influență decisivă asupra ziarului „Românul”, ziar „care în timpul războiului a avut o purtare suspectă și a dat des de lucru censorului”. Mă acuză încă fostul prim-ministru pentru un manifest, care a circulat în Arad și în care românii din Ungaria declară că nu vreau să știe de o „liberare” de către frații lor din România și că sunt pe deplin mulțumiți cu situația lor actuală. Mi se reproșează că eu n'am voit să iscălesc acest manifest. Dl deputat Mihali a combătut eri cu prisosință această aserțiune. Voiesc să vorbesc acum numai despre declarațiile ce le-am făcut în acest parlament, îndată după declarația de războiu a României. Atât contele Apponyi, cât și contele Andrássy, s'au declarat atunci foarte satisfăcuți de declarațiile mele, așa și ziarele guvernului de atunci, de exemplu ziarul *Az Újság* a scris că și contele Tisza a aplaudat spusele mele. Chiar și ziarul „Pester Lloyd” a scris: Discursul ținut atunci de către dep. Cicio Pop a fost o declarație de credință către rege și patrie, primită cu vii aplauze de întreaga adunare”.

Un tânăr și ambițios judecător, care probabil voia să-și câștige prin asta merite, m'a oprit în strada, rugându-mă să semnez și eu manifestul de loialitate. I-am răspuns că am dat declarațiile mele de loialitate în camera deputaților, și că dacă guvernul mai cere și altele dela mine, stau la dispoziție. Cred că aceasta valorează mai mult decât semnarea unei fol de

hârtie. Întreb acum pe contele Tisza, dacă am meritat să fiu stigmatizat ca „trădător de patrie”, care se poate bucura că poate respira același aer odată cu cei de aici. Este datorica fiecăruia să apere patria și tronul, dar politica n'are nimic de-a face cu asta. Nu sunt de fel conducătorul spiritual patriotic al ziarului. Acest ziar a îndemnat totdeauna la credință și vitejie pe toți soldații cari luptă pentru Ungaria. Dacă fostul prim-ministru îmi zice: Să mulțumesc Domnului că mai trăiesc, atunci trebuie să observ: Că așa și fac, căci atâta timp cât trăiesc, nu pot trăi decât în cinste. Necinstit n'aș putea trăi, nici acum, și nici în viitor”.

28 Iunie. — Se împlinesc 3 ani dela asasinarea arhiducelui moștenitor de neuitată memorie Francisc Ferdinand. Sâmburele marelui războiu de astăzi a fost aceea mișească faptă a unui descreerat sârb. — O veste nouă sosește din Atena: Grecia lui Venizelos a rupt legăturile cu Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia, — deci un nou dușman pentru puterile centrale.

30 Iunie. — Grecia declară războiu puterilor centrale — dupăce regele Constantin e detronat, iar noul rege Alexandru este cu totul la discreția lui Venizelos, noul prim-ministru al Greciei.

2 Iulie. — S'a publicat autograful preainalt prin care se dă amnestie tuturor condamnaților politici din Austria. Mulți se întreabă de ce n'a apărut un astfel de autograf de amnestiere și în Ungaria. Să nu se uite însă că Ungaria n'are condamnați politici... Condamnații de aici sunt numai de aceia cari au deservit interesele militare, acesta a fost dealtfel singurul pretext de internare la Sopron a unor intelectuali români din Ungaria cu prilejul intrării României în războiu.

6 Iulie. — Perechea împărătească germană întoarce vizita Maj. Sale monarhului nostru la Laxenburg.

14 Iulie. — A fost absolvat din postul de cancelar Bethmann Hollweg și a fost numit în acest post dr. Michaelis, fost șef al oficiului german de aprovizionare.

15 August. — Se vestește din Petrograd că guvernul provizor, pe baza raportului ministrului de interne, a discutat mult asupra *bisericei romano-catolice din Rusia*; el a decis anularea tuturor măsurilor de restricțiune, cari erau în vigoare sub vechiul regim contra catolicismului; și numai statului singur i-se dă dreptul de control asupra regularității de funcțiune a bisericei romano-catolice, care va fi complet autonomă.

16 August. — Postul țar al Rusiei, Nicolae Romanov, împreună cu familia sa au fost transportați în orașul Tobolsk din Siberia, fiindu-le în Rusia proprie amenințată existența din partea revoluționarilor anarhiști. Ce soartă! I fu dat și țarului să vadă exilul cu ochii, acel exil cu care pedepsia mai

înainte pe cugetătorii și scriitorii ruși cei mai de seamă. Este o dreptate în cer!

În Spania se estinde greva în multe orașe. La Barcelona revoluționarii ascunși într-o casă au tras focuri asupra armatei, omorând pe capitan; sunt mulți revoluționari morți, alții răniți. În Sabadell au fost omorâți și răniți mai mulți jandarmi. Agenți străini pun la cale revoltele corupând cu bani și ademeniri pe Spanioli.

Benedict al XV-lea, papa dela Roma, face o intervenție de pace către toate statele aflătoare în războiu. Documentul acesta este datat dela 1 August, dar abia astăzi este dat publicității.

18 August. — Primul ministru al Rusiei, Kerensky, a declarat că oricari ar fi deciziunile conferinței dela Stockholm. Rusia va rămânea fidelă tratatelor și alianțelor ei. Aceasta a spus-o poate pentruca să-i ușureze situația lui Lloyd George al Angliei, care se războiește cu socialiștii englezi din toate puterile ca să nu meargă la Stockholm și să aducă de acolo cumva pacea.

19. August. — Organul socialist budapestan *Népszava* scrie între altele următoarele rânduri într'un articol foarte energic în care atacă cu vehemență politica de asuprire a școalei românești prin ordinațiunea severă de a statifica și maghiariza școalele confesionale dela graniță și prin altă ordinațiune în urma căreia își rezervă dreptul de a numi profesori și a dispune când să se deschidă pedagogiile confesionale românești:

Dispozițiunea ministrului stă însă în contrast cu §-ul 17 din articolul de lege 44 din 1868, despre *egala îndreptățire a naționalităților*, în care paragraf se spun între altele următoarele:

„Succesul instrucțiunii publice fiind din punctul de vedere al educării publice și al buneistării publice scopul suprem și al statului, — e dator statul, după putință, să se îngrijască în institutele de învățământ ale statului, ca cetățenii de orice naționalitate ai patriei, dacă locuiesc împreună în masse mari compacte, să se poate desvolta în limba lor maternă, în apropierea ținuturilor locuite de ei”.

E clar, că atunci, când Apponyi vrea să ridice în ținuturi locuite de români astfel de școale de stat, în cari limba de instrucțiune e cea maghiară, ajunge în conflict cu dispoziția aceasta a legii de naționalitate.

Când vreo națiune ori naționalitate e oprită să-și folosească limba maternă, — aceasta constituie semnul cel mai evident al asupririi naționaliste. Acuma, în anul al patrulea al războiului mondial, când lumea întreagă răsună de lozinca *dreptului de dispunere de sine al națiunilor*, vrea ministrul de

culte și instrucțiune publică să oprească copiii români dela întrebuințarea limbii lor materne! E sigur, că cu dispoziția aceasta a sa schimbă ca cu o lovitură dispoziția lumii, devenită în timpul din urmă mai prietenoasă față de monarhia austro-ungară, ridică pe cal pe rășboinicii din statele antantei și *ingreunează munca păcii*, pe care a inițiat-o cu succes atât de frumos și cu folos atât de mare, contele Czernin, ministrul de externe. Ordinațiunea lui Apponyi e *deadreptul atentat asupra politicii esterne a monarhiei austro-ungare, abătută pe calea păcii*.

Dar politica șovinistă a lui Apponyi nu numai că conturbă năzuințele de pace ale politicii esterne din monarhia austro-ungară, ci e acomodată să clatine și încrederea pusă în intențiunile democratice ale guvernului. Democrația, care ajunsă la granițele limbii maghiare, se prefăce deodată în politică asupritoare și despoitoare de drept, poate să fie cel mult o democrație falsă (talui). Dreptul folosirii libere a limbii materne e unul dintre drepturile cele mai elementare și mai însemnate ale omului. Cu greu poate fi amicul investiției cu drepturi politice aceia, care vrea să despoie generația din dezvoltare până și de dreptul folosirii libere a limbii materne! Nici nu mai vorbim despre aceea, că cum vrea Apponyi democrația în Ungaria, când mulțimile naționaliste, cari formează aproape jumătate din populațiune, vrea să le țină în o astfel de asuprire, că le ia până și școalele!

20 August. — Italianii încep ofenzivă la Isonzo, după o pregătire de tunuri, ajutați de 208 avioane. Atacurile sunt făcute de mase mari de soldați. Dar rezistența armatei austro-ungare este de fier și soldatul român face bravuri extraordinare dupăcum fac amintire comunicatele noastre oficiale. Acest soldat român merită să aibă drept în diriguirea afacerilor acelei țări pentru a cărei existență și mărire știe să moară.

20 August. — Numirea de ministru președinte a lui dr. Alexandru Wekerle.

20 August. — La ziua s. Ștefan monarhul a primit reprezentanții episcopatului gr. or. românesc și la omagii a răspuns astfel:

Cu adevărată bucurie și cu mulțumire sufletească primesc salutul Domniilor Voastre și nu voi uita, că în vremurile grele, dar glorioase de azi, corpul episcopesc al bisericii române gr. or. și în numele preoției și credincioșilor săi a căutat prilejul, de a da din nou dovadă despre credința sa neclintită. Din inimă Vă mulțumesc pentru aceasta D-Voastre și celor ce V-au trimis. Credința și munca patriotică răsplătindu-V'o cu mulțumita și recunoștința mea adevărată, asigur pe fiecare membru al bisericii române gr. or., că doresc să

respectez pentru totdeauna religia și drepturile bisericii D-Voastra.

21 August. — Francezii încep ofensivă mare la Verdun, sprijiniți în acelaș timp la stânga lor de focul britanic la Ypern.

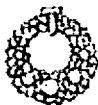
Germanii fac inventarul succesorilor ce le-au avut timp de o lună contra Rușilor pe frontul Galiției și Bucovinei: 42 mii prizonieri, 257 tunuri, 546 mitraliere, 50 mii puști.

22 August. — Francezii ocupă muntele Mort-Homme și alte păduri din jur cu pierderi mari. Primul contingent al armatei americane, care va lupta pe front european este de 755 mii oameni; se crede că această armată abia la anul nu va putea fi transportată, pe frontul Franței probabil.

În Salonic izbucnește un foc extraordinar, care incendiază mai multe strade. Nu se poate stabili originea focului. Se bănuiește că ar fi la mijloc un complot. Ce lume rea.

3 Septembrie. — Consistorul mitropolitan român gr. or. se întrunește ca să ia atitudine față de dispozițiunea contelui Apponyi, ministrul cultelor și instrucțiunii față de pedagogiile și școlăle noastre elementare confesionale. Cu toate-că rezoluțiunea nu s'a dat publicității, cuprinsul ei se cunoaște. Consistorul mitropolitan protestează contra ingerinței statului.

4 Septembrie. — Germanii pornesc ofensivă contra frontului rusesc de nord. Ocupă marele oraș maritim Riga, fortăreață rusească delângă Marea Baltică și pun mâna pe 150 tunuri și câteva mii prizonieri. — Moare Stürmer, fostul prim-ministru rusesc pacific, pe care revoluționarii l-au întemnițat.

Prin codrii-aceștia jalnici...

*Prin codri-aceștia jalnici e-atât de monoton,
Și, pe cărări, pe șine dorm trenuri răsturnate,
Cari au pătruns semete acea pustietate,
Ducând rășboinici sombri la lupte blestemate...*

*Prin codrii-aceștia jalnici e-atât de monoton,
Iar aerul e par'că 'ncărcat de plumb topit,
Ce în văzduhuri fierbe pustiu, neconținut...
Par' c'a trecut pe-aicea un uriaș ciclon...*

*Când văd culcași copacii, — armate schilodite, —
Aud par'că și-acuma trosniri neconținute...
Și văd armate aspre, cu tunuri infernale,
Luptând, prin codrii-aceștia să-și tae-odată cale.*

*Pe-aici fu cândva viață și lupte 'ngrozitoare,
Cum niciodat' pân' astăzi nu s'au văzut sub soare,
Pe-aici au fost dezastre și 'nvingeri sângeroase...
Cărările-s albite și azi de-atâtea oase...*

*Prin râpi și prin prăpastii dorm morții, dorm grămadă
Și numai corbii 'n stoluri mai vin arar să vadă,
Cum dorm în așternuturi de vreascuri și de foi,
Cei ce au fost odată neprihăniți eroi...*

*Copacii rupți și schilavi, stropiți grozav cu sânge,
În vânturile grele, cu jale îi vor plânge,
Iar sângele lor bolnav. nostalgic și lecond,
Va îngrăsa pământul în codrii fără lund.*

A. Cotruș.

Vitejii români din armata austro-ungară.

Era ziua de 15/28 Iulie 1914, când bătrânul Împărat și Rege Francisc Iosif I a chemat la arme popoarele împărăției Sale, ca să apere cinstea și ființa patriei noastre și cei buni de arme, toți până la unul, au sărit ca să-și îndeplinească cea mai sfântă a lor datorie, care este apărarea tronului și a patriei.

Un potop de dușmani s'a prăbușit asupra împărăției noastre, cu neasemănată furie și urgie; dar s'au dus cum n'au venit, căci vitejii noștri cu piepturile lor de oțel au făcut puternic zid de apărare și au isprăvit minuni de vitejii până ce au alungat dușmanul din țară.

Între acești viteji au fost și sute de mii de fii din neamul nostru, de sânge din sângele nostru, și se cuvine deci ca noi, cei cu carte, să ținem bine seamă de ei și să însemnăm cu deamăruntul faptele lor vitejești și jertfele lor de viață și de sânge, pentru ca lumea să cunoască că neamul nostru și-a îndeplinit cu prisos și cu ispravă datoria sa în lupta aceasta crâncenă pentru mântuirea patriei, și pentru ca urmașilor noștri să le rămână drept pildă și învățătură o icoană uieva și luminoasă despre vrednicia înaintașilor.

Bine înțeles că aceste însemnări vor putea fi alcătuite cu deamăruntul și cuprinse în Cartea de aur a Neamului Românesc din Austro-Ungaria deabia după isprăvirea așteptată a acestui războiu; dăm deocamdată în acest calendar numai unele spicuiri.

Numărul Romanilor din Austro-Ungaria, cari delu începutul războiului și până astăzi au fost chemați la arme, se urcă la 800.000. Ei fac parte din patru corpuri de ar-

mată ces. reg. și anume: corpul al XII-lea cu reședința în Sibiiu (Transilvania), corpul al VII-lea cu reședința în Timișoara (Banat), corpul al VI-lea cu reședința în Cașovia (Ungaria de Nord), și corpul al XI-lea cu reședința în Lemberg (Galizia și Bucovina).

Regimentele Ardealului cari se compun cea mai mare parte din Români și fac parte din corpul al XII-lea de armată (din Sibiiu) sunt următoarele:

- Regimentul ces. reg. de infanterie Nr. 64 din Orăștie, care este cel mai curat regiment românesc (95%). Pentru acest regiment se recrutează Românii din comitatele Ince-doua și în parte Alba Inferioară și Sibiiu. În trecutul său acest regiment a făcut vitejii cari sunt scrise cu litere de aur în istoria patriei. E destul să amintim luptele dela Königrütz din 1866. În războiul de astăzi acest regiment a cules lauri neperitori de biruință pe fronturile de luptă din Serbia, Galizia, Polonia și Isonzo.

Regimentul ces. reg. de infanterie Nr. 50 din Alba Iulia (Belgradul Ardealului) este alt regiment care se compune mare parte din Români (70%). În el servesc sub arme mai ales Românii din Muntii Motilor, comitatul Albei Inferioare. Și acest regiment are nume neperitor în istoria militară a Monarhiei noastre. El a câștigat în 1866 lupta dela Custoza contra Italianilor și este singurul regiment care are steag galbăn, pe care îl poartă batalionul I-in. În decursul războiului de față a primit acest regiment dela M. Sa Împăratul Wilhelm un steag nou, împodobit cu Crucea de fier, ca semn de recunoștință pentru bărbăția cu care a luptat în Polonia Rusească, îndeosebi în fața Ivangorodului, cheia de sud spre Varșovia. Mareșalul Höfer, locțiitorul șefului de stat major, zice în comunicatul oficial că „la apus de Ivangorod, regimentele ardeleni, prin atacuri cu baioneta, au luat dușmanului 8 puncte de razim betonate, construite treptat; iar din acestea patru le-a luat singur regimentul de infanterie Nr. 50, compus din Români”, și că „trupele noastre din Ardeal pot scrie cu drept această zi printre cele mai frumoase ale istoriei lor glorioase”.

Deasemenea nume de viteji și-au câștigat feciorii români cari fac parte din regimentele ces. reg. de infanterie Nr. 31 de Sibiiu, Nr. 2 de Brașov, Nr. 82 din Săcuime, Nr. 62 din Târgul Mureșului, Nr. 51 din Cluj, Nr. 63 din Bistrița 90% Români).

Despre regimentul Nr. 31, un comunicat de pe câmpul de luptă din 25 Iulie 1916 zice că „Românii noștri luptă ca lei” și descrie astfel aceste lupte: „Înaintea noastră în Carpați se întinde tot mai mult, câștigând teren și în lățime. Astfel se întinde linia noastră de atac dela Cărlibaba până a valea de sus a Prutului. La sudvest de Delatyn am înaintat în regiunile lablonitei până la Ceremușul Alb. În jurul Măgurei la trecătoarea lablonita sunt lupte nouă în curs, iesind învingători aliații noștri. Rușii ingramădesc trupe nouă pe frontul bucovinean, spre a ne opri isprăvile. La Delatyn s’au distins din nou în mod strălucit Românii noștri. Îndeosebi batalionul al 3-lea al regimentului Nr. 31 din Sibiu a câștigat lauri neperitori, adăugând glorie nouă la cea dela Belgrad și din Albania, unde au luptat de asemenea strălucit. (Wiener Journal 25 Aprilie (7 August) 1916).

De pe teritoriul Ardealului se mai recrutează Români pentru regimentele de gloțiști, pentru artileria și pentru honvezime, și anume: Diviziunea reg. ung. Nr. 38 din Cluj, regimentele de infanterie Nr. 21 din Cluj, Nr. 22 din Murăș Oșorheiu, Nr. 23 din Sibiu, Nr. 24 din Brașov.

Cu aceeași vitejie s’au luptat și brigadele regimentelor ardelenesti de honvezi, despre care generalisimul armatelor austro-ungare Arhiducele Frideric vorbește într’un ordin de zi cu următoarele cuvinte de laudă: „Regimentele de honvezi Nr. 21, Nr. 22, Nr. 23 și Nr. 24 au stors prin tinuta lor admirația tuturor. Cu drept cuvânt ele se pot numi „mândria armatei” și vor servi în vecii vecilor ca pildă nemuritoare tuturor soldaților din împărăție!”

Pe teritoriul corpului al VII-lea (din Banat) avem următoarele regimente, formate mare parte de Români: Regimentele ces. reg. de infanterie Nr. 33 din Arad, Nr. 61 din Timișoara, Nr. 43 din Caransebeș, Nr. 37 din Oradea mare (Bihor), Nr. 6 din Neoplanta, care poartă numele regelui mort al României Carol I, și Nr. 39 din Vârșet și Biserica Albă. — Honvezime: regimentul reg. ung. de infanterie Nr. 8 din Lugoj, batalionul Nr. 28 din Panciova și batalionul Nr. 23 din Trembovla (Galiția).

Pe teritoriul corpului al VI-lea (din Cașovia) sunt Români în regimentele ces. reg. de infanterie Nr. 85 din Sighetul Marmăției și Nr. 5 Satmarnemet.

Românii Bucovineni sunt înrolați în regimentul ces. reg. de infanterie Nr. 41 (80%), regimentul de armată

teritorială Nr. 22 și regimentul de cavalerie (dragoni) Nr. 9, cari toate fac parte din corpul al XI-lea de armată (din Lemberg). Îndeosebi regimentul Nr. 41 este regimentul Românilor Bucovineni. Istoria acestui regiment este dela înființarea lui și până astăzi un șir necurmat de pagini glorioase, pline de fapte vitejești și isprăvi norocoase. A luptat la începutul războiului pe frontul rusesc, unde dobândise cele mai multe decorații și distincții de laudă între toate regimentele Monarhiei noastre, și astăzi luptă cu aceeași vrednicie pe frontul Italiei, de unde comunicatele oficiale amintesc cu multă laudă bravura acestui regiment (comunicatul oficial din 2 Noembrie 1916).

Voinicii români din piepturile lor au făcut zid de fier pe prăpăstioșii munți de dincoace de Isonzo, pe un front de 60 kilometri, dela malul Mării Adriatice, Hermada înspre miez-de-noapte. Astfel se opri numai grozava ofensivă italienească pornită la jumătatea lunii August 1917 și pe la 10 Septembrie numai de lupte mici pentru muntele S. Gavril se mai face amintire.

Regimentele din Cluj, Bistrița, Caransebeș și din alte orașe au cules din nou laurii isbânzii, stăvilind năvala dușmanilor ce de timp îndelungat s'au pregătit.

Știu lupta soldații noștri, și ce bravi și mândri cetățeni ar avea în ei țara dacă și-ar putea păstra școlile și luminile culturii naționale.

Mai ales pentru contele Apponyi am scris rândurile astea ca să știe și el, ce ispravă fac fiți neamului românesc din patrie și să i-se înmoaie inima și să ne dea drepturile cari le merităm...

*

În lipsa unui cotidian, care să fi strâns zi de zi numărul celor căzuți în războiu, dăm aci numai numele unora cari ne-au ajuns la cunoștința noastră.

După războiu numai se va face evidența completă a jertfelor noastre, cu ajutorul datelor ce le vom găsi în condicele parohiale, pe cari toți domnii preoți sunt datori să le poarte în regulă și pentru care lucru le va fi recunosătoare toată obștea.

† Marcel Stefan

din Sibiu, stegar într'un regiment de artilerie, și-a pierdut viața ca erou la frontul italian, în cursul esecierii serviciului greu de observator la un punct însemnat al fron-

Fără case, fără vetre...

Urmele războiului.

tului. A fost înmormântat cu onoruri militare, în prezența tuturor ofițerilor liberi de serviciu dela frontul acela în ziua de 12 Iunie.

† Tibi Rațiu,

elev al academiei militare tehnice din Mödling, al doilea fiu al domnului Dominic Rațiu, dirigentul filialei „Albina” din Lugos, a încetat din viață în etate de 19 ani, în urma unui tragic accident la exercițiu, în spitalul de campanie din Wladimir Wolinski, și a fost înmormântat în cimiterul militar de acolo. Decedatul, care a absolvat cu foarte bun succes în anul trecut gimnaziul din Lugoj, făcuse cu alți șase colegi, sub conducerea unui profesor, excursie la frontul din Wolhinia, unde au făcut exerciții cu operații de mine. O mină a explodat înainte de vreme și a omorât pe profesorul și trei elevi, iar ceilalți trei au scăpat cu vulnerări mai ușoare. Accidentul s'a întâmplat în 29 Maiu. Decedatul Tibi Rațiu a fost dus la spital, unde a fost supus unei operații succese, dar nu peste mult s'au ivit simptomele înveninării de sânge, care a pus capăt tinerei sale vieți. Părinții au adus corpul decedatul la Lugoj unde a fost îngropat provizor cu neobișnuită pompă.

† Iacob Grecu.

Din Sternthal se scrie Drapelului: Lângă cei șaptezeci și nouă Români, cari își dorm somnul de veci în cimiterul militar din loc, a fost așezat spre odihnă vecinică în 23 August 1917 tinerul Iacob Grecu sergent major manipulant dela regimentul 43, originar din Pecenișca lângă Băile-Eurculane. S'a stâns în urma unui morb greu, contras pe frontul italian. După spusele lui, în 25 Iulie a. c. avea să meargă acasă în concediu, dar norocul acela nu l-a mai avut, căci morbul greu l-a dus aici în spital, sfârșindu-se în floarea vieții, „departe de o mamă care-l crescuse și care-l lubi”. Dormi în pace fiu crescut lângă apa limpede a Cernel.

† Vasille Radu,

student în drepturi, sublocotenent în rezervă la regimentul de infanterie numărul 50, decorat cu medalia de argint pentru vitejie cl. II în lupta mare dela Ivangorod, nepot de frate al P. S. Sale Episcopului Dr. Demetriu Radu din

Oradea mare, a încetat din viață după un morb plin de grele suferințe, contras pe câmpul de războiu, în 27 Maiu, în clinica din Viena, în etate de 23 ani. A fost înmormântat în 28 Maiu, cu onoruri militare, în cimiterul eroilor militari din Viena.

† Dr. med. Victor Roșca,

c. r. medic la tribunalul penal al terii din Viena, prezident al „Comitetului de caritate pentru soldații români răniți”, decorat cu insigniul de onoare cl. II. a Crucii Roșii (DR), a încetat din viață în etate de 57 ani, după un morb mai îndelungat, Duminecă în 2 Septemvrie 1917 la Frohsdorf lângă Wiener-Neustadt. Remășițele pământesti ale mult regretatului defunct au fost înmormântate în 5 Septemvrie a. c. în cimiterul comunei Lanzenkirchen. Societatea română ortodoxă imperial jubilară pentru zidirea unei biserici în Viena, deplânge în defunctul un membru distins pentru odihna sufletului căruia s'a oficiat parastas Duminecă în 9 Septemvrie în Capela română din Viena.

† Dr. Aurel Fulea,

candidat de avocat și sublocotenent, a încetat din viață după un scurt morb, contras pe frontul galițian întru apărarea patriei, la 17 Maiu 1917, în vârstă de 38 ani, în spitalul din Rohatin, înmormântarea a avut loc la 19 Maiu în cimiterul militar din Rohatin. Il deplâng nemângăiata mamă văduvă, două surori și mulți consăngenii. Odihnească în pace. Glorie memoriei lui.

† Virgil Ienchi,

din Dubestî, în etate de 32 ani, cumnatul dlui Toma Hătegan comerciant în Dobost lângă Batta, a murit moarte de erou pe frontul Görz-ului, luând parte la 20 ofenzive pe frontul Carpați și galițian fiind decorat cu medalia de bronz, iar pe frontul italian a fost decorat cu medalia de argint cl. II. La 10 Octomvrie 1916 lovit de-o granată italiană, a trecut le cele eterne lăsând în mare jale pe bătrânul său tată, care mai are un fiu în războiu și pe tinăra-i soție, care abia acum a fost oficios avizată despre tristul caz, rămânând orfan și un mic copilăș, pe care

repositul tată nici nu l-a cunoscut, având parte de fericita-i căsătorie numai timp de 6 săptămâni. Cartea de aur îi va eterniza numele său între vitejii noștri căzuți pe câmpul de luptă.

† **Ilie Bugariu,**

locotenent în rezervă al regimentului 63 din Bistriță. S'a născut din părinți fruntași în satul Beregsău, comitatul Timișului. Dela mobilizarea întâiu a fost tot pe fronturi: în Sârbia unde a fost vulnerat; la Isonzo, vulnerat și decorat cu Signum Laudis, și apoi vindecat, iarăș pe frontul italian de unde nu s'a mai întors, la 3 Iulie 1917 a fost lovit de moarte de un granat.

† **Dr. Teodor David,**

a fost preot militar și a murit la 23 Ianuarie 1917. în Căsovia. A fost un om foarte crutător, nu fuma, nu bea, și a strâns ban lângă ban. Prin testament lasă acum nu mai puțin de 100 mii coroane mitropoliei din Blaj, ca să ajute orfanii și copii săraci. Să fie pildă și pentru alții!

† **Vasile Chereși,**

student, voluntar fruntaș al reg. de inf. 52, a murit în spitalul ostășesc din Muncaci, fiind greu rănit pe frontul rusec.

† **Ioan Faur,**

țaran fruntaș din comuna Nădlac a murit moarte de erou pe frontul italianesc, pe muntele Iasevic, la 16 Iunie 1916.

† **Iulu Albulescu,**

tiner sergent-voluntar, fiul al doilea înrolat al marelui proprietar dela Nevrincea, dl George Albulescu, a murit moarte de erou pe câmpul de luptă italian în etate de 19 ani la 31 August și a fost înmormântat cu onoruri militare la Lipa, o localitate de după front.

† **Iosif Inișconi și Serafin Stoica,**

soldați din Margine (cott. Caraș-Severin) au căzut în vara anului 1917 pe câmpul de luptă.

Rănitul...

*Căzu pe pusta frământată 'n sânge,
Căzu rănit de moarte,
Gândindu-se la mama care-l plânge,
La turmele-i de oi, ce-i sunt departe...*

*Căzu copilul munților, căzu
În iarba roșe ca atâți de-ai lui,
Cari au murit de-atât omor sătui,
Cum moare el acu...*

*În vaerele-atâtor camerazi,
Moare tăcând al culmilor voinic...
Moare ca 'n umbra codrilor de brazi
Și nu-i mai cere bieteii vieții nimic...*

*De-odată, cu puterile lui toate,
Se mișcă, se ridică 'n cet pe coate
Și stă așa, îngândurat privind,
Însăngeratul soare în apus...*

.

*Cu capu luminat de-un calm nespus,
În pulbera solară-acest cioban,
Pare-un superb legionar roman!...*

(Din *Sărbătoarea Morții*, 1916.)

A. Cătruș.

AFACERILE VIETII NOASTRE PUBLICE

Se începe o lume nouă: domnia democrației în Ungaria.

Majestatea Sa împăratul și regele nostru Carol începe o nouă istorie a țării și popoarelor sale. Ce însemnează democrația? Cum a fost ea altădată și cum va fi când domnia ei va veni la noi. Bucuri obștești. Frăția și înțelegerea între cei mari și mici. Drepturi și libertăți pentru fiecare cetățean.

În istoria patriei se întâmplă astăzi sub ochii noștri schimbări mari, schimbări folositoare, schimbări dorite de noi Români de mult. Prefacerile aceste au să înlăture păcate, nedreptăți, neștiință, și o lume nouă, mai senină, mai veselă, mai cu bunăstare economică și cu mai vie conștiință de dreptate se ridică pe ruinele lumii vechi. Nu numai noi Români din patrie așteptăm cu nerăbdare și cu bucurie vremea nouă, ci toate celelalte popoare din patrie, împreună cu Maghiarii. Vă întrebați, oare cum se explică întâmplările aceste, și nu e greu să ghiciți că războiul le-a adus cu sine, că războiul a înmulțit inima oamenilor, a îndulșit-o de sângele cel mult vărsat cu care s'au îngrășat meleagurile cele departe unde luptă odraslele cele tari ale trunchiului național al popoarelor.

Majestatea Sa monarhul Carol începe lumea nouă.

Cine nu știe că încă pe când trăia monarhul albit de vreme de fericită aducere aminte Francisc Iosif, în fruntea oștilor noastre ce luptau contra atâtor dușmani era pus

comandantul cel mai înalt Majestatea Sa împăratul și regele nostru Carol. A fost mărturie la fața locului la atâtea vărsări de sânge, a fost mândru cum feciorii voinici ai armatelor sale se aruncă în gura morții, cum alungă pe dușman. S'a convins Majestatea Sa că acești cruce de voinici sunt cea mai mare parte crescuți la țară, la glie, că sunt deștepti lucru mare, chiar, dacă nu au știință de carte. A văzut cu ochii Majestatea Sa cum se câștigă gloria sa și a țării, cu sângele mult vărsat al fiilor gliei. Și inima Majestății Sale s'a înduioșat și s'a hotărât, după o judecată chibzuită, să lărgiască drepturile pentru cei de jos de sub oblăduirea prea înaltă. Cu inimă de părinte suflesc, cum trebuie să fie o inimă de domnitor, la 28 Aprilie 1917 monarhul nostru a dat un autograf, o hârtie scrisă cu mâna sa grațioasă, primului ministru al țării contele Tisza, exprimându-și dorința că e timpul ca și în țara noastră să se lărgiască dreptul de vot al cetățenilor, adică să la parte la trebile țării cât de mulți din cei de jos, doar merită odatăce aceștia dau grosul jertfelor pentru patrie.

A trecut într'aceea câțva timp și contele Tisza s'a prezentat Majestății Sale cu o formă de lege după care el lărgeste dreptul de vot al cetățenilor din Ungaria. Majestatea Sa citind acea formă de lege n'a fost mulțumit, căci prin ea se dedea drept de vot meseriașilor numai, cari sunt la orase și de cari noi Românii puținii avem. Contele Tisza adică, ce voia? Nu voia să dea drept de vot țărănimii, grosului țării, țaria țării. Și atunci Majestatea Sa a chemat la cârma țării pe un om cuminte, numai de 36 ani, pe contele Eszterházy, care a cheșăuit domnitorului că el o să aducă o formă de lege dreaptă, după voința Măriei Sale.

Păcat că Eszterházy este un om mărunț de stat și bolnăvicios și din cauza asta el n'a putut sta mult în fruntea trebilor din țară, unde trebuie un om cu plămâni tari, tare la corp, neobosit, ca să sufere toate greutatețile de a sta pe tălpi ziua noaptea. Și nu este demult decând Măria Sa a chemat în locul lui Eszterházy pe un fost prim-ministru, dr. Alexandru Wekerle, care în tinerețele domnitorului i-a fost instructor în casă, deci om de încredere. Să vedem realiza-va Wekerle dorința domnitorului și cum? Una o știm mai dinainte că domnitorul nostru ori ce-și propune, face. — Iată, în câteva cuvinte cuprins în-

ceputul unei istorii noi de lărgire a drepturilor, sau cu alt cuvânt de domnie a *democrației* și în acest semn Majestatea Sa împăratul și regele *Carol este un domnitor democratic*.

Un cuvânt despre democrație.

Democrația este o astfel de stare într-o țară că toți cetățenii au drept să se amestece în trebile obștei și să le poată conduce; ceea ce înseamnă că nimic nu se poate face fără voia celor de jos, ci ei diriguiesc de fapt, după adevăr și dreptate.

Să nu se creadă că este de curând iscodită democrația. Nu. Ea este foarte veche. Domnie democratică era înainte cu câteva sute de nașterea lui Cristos, în țara Grecilor vechi. Solon, Pisistrate, Clistene și Pericles au fost bărbații cei mari, cari au fost întâiaoară de părerea că într-o țară poate să fie legi drepte numai cu voința poporului. Nici un cetățean din Atena nu era împiedecat să ia parte la conducerea afacerilor publice!

Într-o țară democratică nu se ia în considerare că ești conte ori baron, ori ești bogat ori sărac ca să ajungi în fruntea trebilor. Ci cel mai bun, mai cinstit, mai cuminte, care înțelege voința și năcazurile poporului, ajunge la locul de cinste generală.

Cu alte cuvinte, democrația dă largi drepturi și libertăți celor de jos, straturile mari ale popoarelor. Ori ca să fie în mintea oricui lămurită democrația, iată înșirăm aci la vale foloasele ei, pe cari le cunoaștem și din istoria acelor țări cari s'au democratizat deja acum o sută de ani în Europa, de pildă Franța.

Foloasele democrației.

O țară civilizată, cu progres înalt, poate fi numai o țară democratizată. Să vedem pe cetățean în țara democrației.

1. Primul folos al democrației este conștiința vie de sine însus, de drepturile și datoriile sale. Având putința să se rostească în afacerile obștei fiecare cetățean capătă un cerc mai larg de mișcare, înțelege mai bine care este chemarea sa, rostul său particular și obștească. Democrația are darul acela deosebit să treziască în om *conștiința, curajul civic* sau cetățenesc, în sufletul său crește mândria și demnitatea. Odatăce sufletul său este deșteptat, lu-

minat la lumina nouă, omul se va trudi să-și întrebunțeze bine dreptul său.

2. Temeiul progresului este conștiința trează a drepturilor și datorțiilor. Cetățeanul înțelege că are mai mare răspundere, se va interesa fără zăbavă de mersul lucrurilor și-și va da silința să-și crească sentimentul de drep-tate. Cu alte cuvinte, un alt bun al democrației este în-mulțirea *virtuților* cetățenești.

3. Omul odatăce prinde să se intereseze de ce e bun și folositor, va înțelege că nu se poate lipsi de lumina cărții că școala este mare binefacere și rar dar mai mare dela Dumnezeu, ca darul învățaturii.

4. Cu luminile științei de carte te vei năzuî să-ți lucrezi mai bine pământul, să scoți recoltă mai bună, să prinzi strat de bani cari te ajută să-ți vezi de locuință sănătoasă, să te hrănești bine, să pui bani deoparte. Adică, aci este taina îmbogățirii care se ascunde într-o domnie democratică.

5. Când va fi vorba de alegere de deputat în casa țării pentru a lua în apărare interesele tale de cetățean, și deci interesele țării, știi mai bine pentru cine să-ți dai votul de încredere, pe care-l dai după conștiință, și nu te va putea nimeni să te constrângă cu bani ori cu forță; peste tot în domnie democratică nu va mai fi de lipsă să fie de față jandarmii căci votul este secret și-l dai cui îți stă la inimă și ești sigur că o să lucre pentru aducerea de legi drepte.

6. Peste tot democrația dă voie aproape tuturor cetățenilor să aibă drept de vot, dela o anumită vârstă în sus. Domnul Tisza crede că numai dela 30 de ani în sus este coaptă mintea oamenilor ca să aibă drept de vot! Corect ar fi ca să aibă drept de vot toți cei ce împlinesc vârsta de 20 ani, ca la Grecii vechi, fără deosebire de știe scrie și citi sau nu; căci în îngrozitorul măcel de astăzi din lume plumbul nu întreabă pe nimeni de ști ori nu ști carte. Se pare că guvernul Wekerle vrea să dea vot tuturor celorce știu scrie și citi (numai!) și au împlinit vârsta de 24 ani, și poate că tuturor cari au primit Crucea-Carol, adică aceleora cari au intrat sub armă la începutul războiului... cam puțin. Democrația de astfel în scurtă vreme face pe oamenii să știe scrie și citi.

8. Dacă se îmbunătățește ogorul și produce recoltă mai mare, se vor găsi mulți cari vor face schimbul pro-

ductiunilor, adică de aceia cari se vor face *comercianții*; și alții cari se vor apuca de măiestrii pentru trebuințele înmultite ale țăranilor, — adică se vor face industriași. Bogația poporului crește.

9. Numai după ce ai bunurile de mai sus poți să faci într'adevăr *servicii publice* cu toată conștiința și abnegația, te poți însufleți mai repede pentru binele obștesc. Cei mai luminați patrioți există într-o țară democratică.

10. E limpede că deodată cu pasul Majestății Sale domnitorului Carol se începe o istorie nouă a țării, o epocă nouă a democrației libere, în care fiecare cetățean ajunge să exerciteze și drepturi și să nu aibă numai datorii de implinit. Deunăseamă că democrația asta trebuie să fie o democrație *liberă*, ca cetățenii să crească în limba și cultura lor națională.

Toti cetățenii patriei pot astăzi striga din toată inima: să fie binecuvântată și îndelungată domnia democratică a Majestății Sale domnitorului Carol.

Ion Clopotel.

Biserica pentru democrația politică.

În ședința din 21 Iunie nou. când noul nostru guvern Eszterházy s'a prezentat în fața casei magnatilor, Preasfinția Sa. dl episcop Dr. E. Miron Cristea, a rostit următoarea caldă și convingătoare vorbire în favorul votului universal.

*Excelența Voastră, dle Prezident,
Ilustră Casă,*

Ca fiu al poporului românesc din țară și ca unul dintre arhipăstorii bisericii ortodoxe române, cunosc vederile politice ale românilor din patrie și astfel pot costata, că acest popor de mult a scris pe drapelul său politic aceste două devize: *democrație și drept de vot universal, egal și secret!*

Poporul român de aici, în urma păturilor din cari e compus, este unul din cele mai democratice popoare. Acest popor propriaminte nu este altceva, decât *un cinstit popor de țară*.

rani (egy tisztességes Bauernvolk), căci atât clasa sa de mijloc, cât și întreaga sa clasă de intelectuali, a ieșit exclusiv din *păturile sănătoase ale poporului dela sate*. Prin urmare, nici nu poate fi altcum, decât un popor cu caracter democratic și cu înclinări democratice.

Iară votul universal l-am introdus în viața constituțională a bisericii noastre încă la 1868, deși biserica trebuie să fie una dintre cele mai conservative instituțiuni. În urmare, nici în viața de stat nu putem cere mai puțin, decât *un vot electoral universal, egal și democratic*.

Deci, dacă noul înalt guvern s'a născut în așa humită zodie (spusă românește), sau în semnul acestui vot universal, și dacă această reformă a acestui fundamental drept cetățenesc vrea s'o și îndeplinească în mod cinstit, respective să o inarticuleze în lege, atunci cu bucurie salut acest nou guvern, nu numai în numele meu, ci cutez a afirma, că-l pot saluta în numele tuturor românilor din patrie, ba îl pot asigura și despre aceea, că în această direcțiune va fi și sprijinit de toți românii patriotici, cu puteri modeste, dar din toată inima, ca să-și poată ajunge acest scop nobil și patriotic.

Una însă rog pe toți membrii înaltului guvern, și îndeosebi pe Excelența Sa, tinărul său prezident, care precum aud, este om cu concepte idealiste, ca și *împărțirea cercurilor electorale să n'o facă în mod meșteșugit și nedrept*, cum s'a făcut în trecut, față cu interesele românilor, ci să fie cu considerare și la interesele românești și *la validitatea lor în viața politică*. Eu doresc, ca precum la fronturile de luptă împreună apărăm țara, așa să ni-se facă aceeași parte și în viața ei internă. Pe baza legii electorale vechi, retrograde și învechite, noi, românii, aveam majoritate în vre-o 48 de cercuri, deși împărțirea cercurilor era atât de nedreaptă și artificial făcută, încât abia îi poți afla păreche în toată lumea. Legea electorală nouă din 1913 reduce majoritatea românilor la 17 cercuri, cu toate că este notoric cunoscut, că noi românii ne-am sporit frumos și în deceniile din urmă. Noi ne sporim, dar *majoritatea noastră totuși scade în mod însemnat*. Deci fiecare își poate ușor închipui, cât de echitabil și de drept s'a purces față de interesele românești și cu această ocazie. În fine, oricât ar fi noua lege electorală de în spirit democratic compusă și oricât ar fi de largi bazele, pe cari e pusă, dreptul electoral universal numai atunci va fi perfect, dacă se va asigura și garanta pe toată linia *curățenia alegerilor și libertatea votării*. Dacă însă se vor aplica și în viitor aceleași mij-

loace electorale, cu cari nu numai noi, românii, ci în mai multe rânduri a făcut cunoștință și mult stimata opoziție din parlament într'o măsură mai redusă și mai puțin intensivă ca noi, atunci și cel mai democratic drept electoral nu-și va putea ajunge scopul.

Ilustră casă!

Dacă un român citește lunga motivare alăturată la ultima lege electorală, sau mai bine zis la proiectul acestei legi, nu numai cu patriotică îngrijorare, ci cu un fel de resens (megdöbbenés) observă aproape din fiecare pagină, cum s'a forțat alcătuitorul proiectului, să afle tot felul de chei, chiti-bușuri și date, pe baza cărora să poată ocoli interesele românilor și mai ales validitatea lor pe teren politic, și cum să se lipsească păturile largi ale poporului român de putința de a beneficia de dreptul electoral.

Înaltă Casă! Acest lucru tare ne-a durut și ne doare. Această procedură a cauzat răni adânci, ba foarte adânci în sufletul fiecărui român, și anume, atât la intelectuali, cât și la masele largi ale poporului.

De când a erupt acest mare războiu mondial, am adresat în repetite rânduri și eu și ceilalți domni episcopi, mai multe pastorale și felurite îndrumări patriotice, atât către credincioșii de acasă, cât și către vitejii mei fii sufletești, cari se luptă pe diferitele fronturi. Cu aceștia stau în corespondență destul de deasă. Dintre mulți, îmi aduc aminte acum de cuprinsul epistolei unui simplu ostaș român (közönséges román közkatona), care între altele îmi scrie astfel:

„Da' bine, Preasfințite părinte! Noi vom împlini înțeleptele sfaturi părintești, ne vom lupta și în viitor cu stăruință, vitejie și eroism, și vom căuta a face cinste regimentelor compuse din feciori români... dar oare după ce ne vom întoarce iarăși acasă, și mai departe tot așa se vor purta față de noi?”

Ilustru Senat! Acest simplu soldat român a pus o și mai simplă întrebare, în care după părerea mea se cuprinde filozofia întregii cauze naționale române, dar totodată și necesitatea rezolvării favorabile a acestei cauze. (Câțiva miniștri aprobă cu capul).

Acest bun popor român, care în cursul războiului mondial de acum a luat o parte atât de uriașă în proporția sa numerică întru apărarea monarhiei, merită cu adevărat nu numai un sprijin mai puternic pentru toate interesele sale

bisericești, culturale și economice, ci și libertatea de a se desvolta și *dreptul de validitare pe teren politic atât în stat, cât și la comitat și în comune*. De sine înțeles, că și eu în senz patriotic înțeleg această validitare.

Pe temeiul numărului nostru, pe temeiul însemnătății noastre, și mai ales pe temeiul jertfelor noastre de sânge și avere, cerem aceasta, ba *pretindem* aceasta, numai în interesul consolidării iubitei noastre patrii comune. O pretindem numai dela noul guvern, ci și dela orice factor dela conducere a acestei țări.

Cine nu cunoaște încă marele jertfe ce le-a adus poporul românesc în cursul acestui războiu, acela să întrebe apele râului Isonzo, să întrebe stâncile întregului front dela Isonzo și mai ales stâncile platoului dela Doberdo, să întrebe întăriturile frontului rusesc și mai ales întăriturile fortăreței dela Ivangorod. Și dacă cu aceasta nu va fi de ajuns, atunci să se intereseze de faptele eroice ale colonelului Dănilă Papp și ale multor mii și mii de viteji români, și îndeosebi să se intereseze de eroismul legendar al lui Victor Russu, care precum se știe a devenit în cursul acestui războiu din soldat simplu maior, sau chiar vice-colonel.

Și atunci orice om, care cugetă just, echitabil și nobil, va ține de o crimă politică aceea, ca și pe viitor să fie considerați acești români, cari atât de patriotic, nu numai gândesc, ci și lucră, de fii mașteri ai țării, al cărei sfânt pământ și noi românii, îl apărăm, fiindcă și noi din toată inima îl iubim, ca oricare alt cetățean al patriei, și fiindcă și noi aici avem să trăim și să murim. (Aprobări vii).

În acea nădejde, că noul înalt guvern va inaugura această eră nouă, sub conducerea înțeleaptă a tinărului, dar deja gloriosului nostru Rege, cer binecuvântarea lui Dumnezeu asupra activității lor".

Ceva despre votul universal.

E cert, că organizația actuală burghezo-feudală trece prin criza, care premerge sfârșitului. Incapabilă de a realiza aspirațiile legate de dânsa, a produs nemulțumirea milioanei, pe cari răzimându-se și-a eluat puterea în stat,

Neorganizată și nepregătită pentru puterea de stat, întreaga-i stăpânire se petrece până în zilele de azi în a se îmbogăți, ca astfel — lipsindu-i prerogativele nobilimei de naștere — să se așeze pe pedestalul aristocrației.

Incultă în sine, cu sufletu-i mercenar vânând într'una după averi, caută să-și acumuleze bogățiile prin orice mijloace; fără scrupule fiind, principala-și putere și influență pe toate terenele vieții de stat se manifestă într'o corupție nemai pomenită în istoria omenimei.

Prin bogățiile sale a subjugat administrație, justiție și legistatură. Lumea răsună de scandalurile orgiilor ei, de nedreptăți și de corupțiile instituțiilor gătuite de dânsa. Nemulțumirile și mișcările generale ale neamurilor și claselor sunt acele simptome fatale a stadiului preagonal în viața popoarelor, când trebuie să se zdruncine din temelii orânduiala deja anachronică și nedreaptă.

Ceice știu și vor, să vadă, se pregătesc deja pentru lumea nouă în viața popoarelor și voind să crute lumea de zguduirile din trecut, când a trebuit, ca lumea să treacă la o nouă, mai suportabilă fază: caută mijloacele renașterii și fericirii neamurilor și claselor, prin cari să se restitue cinstea individului, onoarea casnică, traiul ideal al popoarelor, resturnând zeli falși puși nouă idoli și ideologia și seacă și amăgitoare a puternicilor puțin la număr, răi la suflet.

Splendida Atenă și Falnica Romă ne sunt elocvente exemple, că *numai democrația, puterea poporului* în stat sunt în stare a zdrobi nedreptățile puternicilor și corupția cămătarilor capitaliști.

Democrația lui Chistenes a ridicat Atena, reprezentanții poporului, superbii tribuni au creiat mărirea Romei. E drept, că ambele au decăzut, cauza însă nu e democrația greco-romană, ci împrejurarea, că aceste, adevăr grăind, n'au fost democrații adevărate, cari în urma aceasta au funcționat bine numai un timp oarecare, după'aceea a urmat apoi decadenta lor purtând în sine germeii morții din imperfecția lor. Ar fi un studiu și frumos și dureros a scrie istoria acestor democrații primitive.

Rentorcându-ne la vremile noastre zi de zi se scrie și vorbește despre democrație.

Reforme și programe politice se desbat în ziare și partide. Oamenii viitorului spun de nou, că numai demo-

crăția poate mântui omenimea și caută mijloacele pentru a o putea restitui îndeplin.

Ignoranța maselor a servit în veci de punte spre putere celor mai destoinici. În ignoranța ei, neînțelegându-și rostul în stat, a rămas apatică și indolentă chiar față de interesele-i proprii de viață, a muncit și suferit până a putut; când nu mai putea, vărsări de sânge și foc erau semnele cursului vremurilor... și a urmat iară vecinica suferință și apăsare, iar masele doborâte așteptau *minunea* mântuitoare. N'a venit, ci în loc de aceasta clasele domnitoare s'au îngrădit cu noi legi și noi instituții pentru vremea noilor erupții a popoarelor obidite. Din când în când apostoli izolați cereau îmbunătățirea sortii milioaneilor, iar groaznicele lor sfârșituri ne strigă, că nu apostoli, ci numai masele luminate au puterea de a pune bazele dezvoltării pacifice a omeniei.

Numai masele luminate pot forma democrație adevărată.

Primul mijloc de luminare, de deșteptare și de interesare față de afacerile statului, față de chestiile sociale, culturale este *votul universal*.

Prin votul universal masele vor înrâuri asupra întregului organism de stat, asupra deosebitelor instituții, trimițându-și oamenii lor în parlamente, congregații și așa mai departe. Se vor schimba legi, instituții și stăpâni.

În ce chip?

Votul universal nu este însăși democrația, ci numai un mijloc spre ea.

Primul rezultat al votului universal va fi un *caos de partide* în parlament. Primul parlament ales pe baza votului universal va fi constituit din clericali, conservatori, liberali, progresiști, socialiști, având fiecare dintre acestea mai multe nuanțe. Deputații acestor partide vor emula unii cu alții în a se arăta în parlament de binevoitori poporului, se înțelege de sine însă, că unii vor vorbi sincer, ceilalți numai la aparență. Guvernele nu vor putea avea majorități, decât numai negociind într-una cu partidele și vor fi silit să facă într-una concesii spre binele popoarelor și claselor. Concesiile nu vor satisface nici popoarele nici clasele și aceste prin reprezentatii lor într-una vor pretinde și lupta, până își vor vedea interesele și pretențiile garantate. În decursul acestor lupte popoarele și clasele interesându-se de afacerile statului și înțelegându-se tot

mai mult la ele, la noile alegeri vor trânti după puterea lor intelectuală pe reprezentanții falși. — Astfel prin alegeri parlamentul încet-încet se va curăți de elementele primejdioase intreselor popoarelor și claselor, iar în sfârșit ajungând la majoritate reprezentatii sinceri ai popoarelor și claselor, se vor sfârși concesiile și vor urma exclusiv numai interesele poporului.

În urmare să nu ne așteptăm îndată la minuni. Minuni n'au fost și nu vor fi. Pentru a grăbi mersul afacerilor spre bine va fi lipsă de reducerea timpului unui ciclu electoral de la 5 ani la cel mult 3, ca un mijloc, care va constrânge pe deputați a-și împlini datorințele față de alegători.

Principalele preocupățiuni ale parlamentelor votului universal fiind chestiunile economice sociale, aceste parlamente vor căuta să rezolve onest și drept toate afacerile, cari formează deoparte pedecă pentru cele economice și sociale, de altă parte prin ideologia falsă a claselor supra puse produc numai ură și neînțelegeri între cetățenii statului.

Două chestiuni mari frământă creerii bărbaților serioși de stat: *chestiunea naționalităților și a confesiunilor*. Clasele feudalo-burgheze-capitaliste au interesul, ca aceste chestiuni mai ales cea națională să rămână la suprafață. Deși lozinca egalitate, frățietate și libertate presupune, ca cetățenii unui stat, fie ei de orice naționalitate, sunt din punctul de vedere al dreptului public *coordonati*; opinia publică amestită prin fraze sovuniste: hegemonice, supremație etc. — pretinde *subordonarea* cetățenilor de cutare naționalitate unei alte naționalități, când colo hegemonia, supremația nu e în primejdie — însă ca măr de ceartă chestiunea e foarte bună, căci până oamenii se agită și ceartă de *mândria* și nu de *dreptatea* națională: carul drepturilor merge mai departe; popoarele, clasele în lipsa drepturilor politice și a reprezentanților lor în parlament duc și pe mai departe o viață năcăjită, suferind de foame, de boli, pline de grija mistuitoare a zilelor de mâni și poimâne.

Parlamentul votului universal va rezolva înainte de toate chestia națională în așa chip, ca aceasta să corespundă într'adevăr ideiei de egală îndreptățire, satisfăcând toate postulatele de drept ale popoarelor. Se va începe o cultură neconturbată și reală în limba maternă a băieților, căci numai în limba mamei se pot învăța ele-

mentele cunoștințelor, numai după aceste urmează după voia mea și după împrejurări însușirea unei alte limbi. Ficare om, precum ne dovedește viața, are dreptul de a-și părăsi limba, legea — nu are însă nime nici dreptul *nici puterea de a mă sili* să-mi părăsesc neamul și legea. Statul poliglott e totalitatea popoarelor, aceste prin statul lor nu pot aduce legi în favorul unei părți constitutive și în detrimentul celorlalte. Mregile întinse cu acest scop, fie aceste sub orice deviză frumoasă amăgitoare pusă, le va încunjura tot omul cu simțul viu în sân de ființa sa. Va dispărea șovinismul stupid din mintea popoarelor și trăind în pace își vor stima reciproc *neamul și legea*. Și se vor prăbuși acei despoți ai neamurilor, cari prin șovinism au încercat și reușit atâtea secole să le asume una contra alteia, ca în vremea aceasta ei să stoarcă măduva popoarelor învrăjbite, când chemarea lor era, să fie surori, scăpând de rele și de năcazuri.

Și în frăția popoarelor va fi mare și dulce lupta tuturor pentru drepturile, binele, fericirea și libertatea tuturor.

Popoarele înfrățite vor sdrobi lanțurile asuprirei economice, vor resturna idolii șovinismului ameiților și vor crea patria mândră, puternică și fericită a neamurilor libere în cugete și simțiri.

Frăția popoarelor! ce vis frumos și măreț! Realizarea lui depinde dela luminarea popoarelor și prin lumina aceasta dela puterea lor față de destrăbălății puternici burghezo-feudali.

Unicul mijloc, unica armă spre acest scop măreț este *votul universal, egal, direct, secret și după comune*.

R

I. Costa.

In Sârbia, la fântână.

Fot. căp. Micu.

Icoană din carpați.

*Este ceasul când truditul
Muncitor voios aruncă
La o parte grija zilei
Și uneltele de muncă;
S'au întors dela pășune
Linistitele cirezi,
Umbre cresc pe nesimțite
Prin grădini și prin livezi.*

*Dar un svon de mii de glasuri
Umple zarea fără veste:
Craiul zilei, stând s'apună,
A incremenit pe creste.
Văile răsună toate,
Dealurile viu răspund
Și vijelios se 'naltă
Pulberea departe 'n fund.*

*Sună dealul, valea sună,
Stă văzduhul să se spargă
De tălângi nenumărate
Ce izbesc în bolta largă,
Căci coboară dela munte
Oile, și curg puhoi —
Ca un greu potop de ceață
Înnainte și 'napoi...*

*Un berbec cu coarne 'ntoarse,
Tacticos și prea cuminte,
După gât c'un clopot mare,
Merge singur înainte.
Pe la margine dulăii;
Urechiatul la mijloc,
Cu desagii grei în spate
Anevoie 'și face loc.*

*Iar prin pulberea de aur
Tocma 'n capul celălalt
Crește umbra 'ntunecată
A ciobanului înalt:
Cu căciula într'o parte,
El păsește plin de fală,
Sara purpurie-i schimbă
Zegheu 'n mantă triumfală...*

(Din Poezii, 1910).

St. O. Iosil.

VIATA BISERICESCA

Pagini din trecutul bisericii noastre.

Pentru calendarul partidului pe 1918,

Vai, urâte erau luptele și asupririle religioase în trecut! Astăzi însă ele nici nu mai există aproape. Dar să vedem ce era pe vremuri în patria noastră.

Era prin 1366, când regele Ungariei Ludovic cel mare fu foarte aspru cu preoții de legea răsăritului. Se crede că în Maramurăș asuprirea religioasă silește pe Dragoș să treacă munții și să înființeze Moldova.

Multă asprime, însă cu rezultat puțin, pentru că ginerele și urmașul lui Ludovic: Sigismund spune la 1428, că poruncile înaintașului său nu s'au împlinit și dă poruncă nouă, că sub pedeapsa de moarte și pierderea averii nici un nobil să nu mai sufere pe moșiile lor preoți schismatici, și nici să nu fie de religia aceea; să jure, că nu vor ținea la legea ortodoxă; se oprește căsătoria între ortodocși și catolici; iar copiii au să fie botezați numai în legea romano-catolică, — preotul care ar îndrăzni să boteze în legea ortodoxă să fie scos din țară.

În urma acestor porunci am pierdut o parte din nobili și din cneji, cari și-au cruțat averea și familia, iar alții mai tari la inimă și în credința moștenită au primit jugul iobăgiei, muncind alături cu mulți din neamul lor.

Sub *Huniadești*, cari erau fii de nobili români, trecuți în urma poruncilor regești la legea romano-catolică, biserica noastră a răsuflat mai în tihnă, fiind scutită de asupriri

și pusă sub scutul lor; ba trebuie să amintim, că Matia odată a amenințat pe papa din Roma, că dacă nu-i împlinește ce cere el, va trece cu toată țara lui la biserica ortodoxă.

Nu peste mult vin ani greu peste Ungaria, și întâmplările aduc lucrul până acolo, că Ardealul se rupe de Ungaria și ajunge sub principii proprii, cari ca să-și asigure puterea schimbă legea și trec la calvinism împreună cu cea mai mare parte dintre nobili. Cu aceasta schimbare și noi și biserica noastră trecem prin prefaceri și lupte.

Slujba și la noi se făcea în limba Slavonă neînțeleasă de popor și de mulți dintre preoți. Reformațiunea lui Luther aduce ceva nou: fiecare popor să-și folosească limba și la cele bisericesti. Era chiar timpul potrivit, ca ceea ce s'a copt pe dedesubt de mult la noi, acum să iasă la lumină; doar la noi până aci se tălmicise multe cărți dar nu îndrăneau să le folosească. Reformațiunea însă pășește pe față cu acest lucru, totodată dă drum slobod în lumea mare și naționalismului. Până aici legea era, care-i făcea una, acum vine și limba.

Reformațiunea vrea să se întărească și iată-i pe Sași, că vreau să câștige pe Români la legea lui Luther; caută om, care să adune *cărțile bisericesti tălmăcite în limba noastră*, pune să le tipărească și ici-colo cu tiparul strecură și învățături de-ale lor, ba în unele biserici pune să predice românește.

Tot atunci însă acelaș gând li bătea și pe principii calvini, socotind că făcând pe toți locuitorii Ardealului de aceeaș lege, ca legea să-i unească pe toți, — vor putea întemeia o împărăție puternică. Sașii ca să nu se strice cu puterea ies din luptă și se mulțămesc numai cu câștigul dela tipărirea cărților, iar lupta de convertire o lasă cu totul în mâinile principilor.

Drumul calvinizării noastre mai cu deadinsul îl deschide învățatul principe Gavriil Bethlen. El stăruie să se ridice școli românești, la cari să nu fie oprți de-a merge nici copiii țăranilor. Poruncește să se traducă și pe românește Sf. Scriptură. Inițițează școli calvinești mai înalte, în cari pot intra și Românii. Toate acestea pentru ca să fie mai aproape de întruchiparea gândului mare: *inițițarea unui regat pe teritoriul fostei Dacia*, unind sub sceptrul său cu puterea armei principatele române până la gurile Dunării.^{*)} se apucă de

^{*)} Pentru întâia oară se găsește în istorie ideea unei alianțe româno-maghiare. — *Red.*

lucru, nădăjduind ajutor dela Casa de Habsburg prin înru-dire, dar a fost respins. Se însoteste cu Svedienii și-i scrie lui Ciril Lucaris, patriarh în Constantinopol, că iată ce gând are, și pentru aceasta cere să-și dea învoirea la calvanizarea Românilor. Ciril însă îi răspunde, că pe Români nu-i poate calviniza, și că la ei legătura de sânge e prea puternică, așa că planul lui nu s'ar putea duce la bun sfârșit, iar el ca patriarh ortodox nu-și poate da învoirea la un asemenea lucru. După acest răspuns și părăsește planul.

Urmasul său Gheorghe Rákóczy mai aspru. Biserica noastră e supusă și mai mult superintendentului calvin, care face propuneri și examinări asupra candidaților la scaunul vlădesc. Sub el se schimbă mai mulți vlădici, dintre cari unii au viață de tot zbuciumată. La porunca acestui principe e introdusă în biserică limba românească. Sub el se tipărește un șir întreg de cărți românești în tipografia dela Bălgărad. Vlădicii când ajungeau pe scaun căpătau condiții și porunci; așa a primit Ilie Joreste și Simion Ștefan — cell dintâi șapte condiții grele al doilea cincisprezece. Iată lucrurile mai însemnate din aceste puncte: vlădici au să ridice școli, în cari să se învețe cântările calvinești, traduse românește, să traducă rugăciuni calvinești de sara și dimineața, iar catehismul tradus (de Fogarassy) să-l tipărească și să-l învețe copiii și fetele. În această vreme se tipărește renumitul „Testament nou” dela 1648, cu cheltuiala lui Gheorghe Rákóczy.

Dar în țară iară-i vrajbă. Se ceartă nobilii și principii și vin și Turcii. Și iarăș întorsături nouă. Lucrul început însă nu rămâne baltă. Un lucru s'a băgat de seamă: când vlădicii erau la locul lor, biserica era tare. Principii au găsit leac. Au întărit și au mărit puterea protopopilor, cari apoi făceau ce vrea principele, iar vlădica era fără putere, — chiar numai o umbră, așa se întâmplă, că după cel mai mare metropolit al nostru, Sava Brancoviciu, nu mai întâlnim păstori însemnați în scaunul vlădesc. Dar cu toate efortările și lupta de a ne calviniza s'a dovedit zadarnică; noi însă am ieșit întăriți și cu câștig: aveam cărți pe limba noastră și aveam slujbă în limba noastră.

Dar nu peste mult răbdarea noastră trebuia pusă din nou la probă. Vine altă luptă și mai grea. Ardealul ajunge din nou sub puterea casei de Habsburg, și acum vom pierde mai mult, ca pe vremea principilor, când am pierdut nobilimea. Deastădată vom pierde scaun vlădesc, vom

pierde preoți, biserici, și vom primi ca dar o desbinare și ceartă vecinică.

Cu făgădueli mari și cu ajutorul Iesuiților s'apucă curtea din Viena de câștigarea Românilor la papistăsie, cu acelaș gând ca și principii calvini, — de-ase întări însă față de calvini. Și dorul de a scăpa de muncă, de chin, de suferință al preoțimii și nădejdea de-a ajunge la creangă verde, îi face să primească de bani buni făgăduielile, — și fac trecere la catolicism, dar numai în felul, că recunosc pe papa de cap al bisericii, încolo să rămâie toate cum sunt în biserica răsăriteană. Cei de sus s'au mulțumit și cu atâta, căci drumul de-aici încolo nu mai era așa greu. Uniții ce e drept capătă câteva drepturi, cari sunt departe de făgădueli, — iar pe neuniți îi ajung chinuri și asuprel... Neuniții vlădică nu mai au și nu mai primesc decât la 1761, când se trimit episcopi sârbi și abia la 1811 unul român, ales, pe Vasile Moga. Erau de-ajuns câțiva uniți în sat, ca averea împreună cu biserica să se dea uniților. Dacă nu se supuneau, urmau chinuri, temniță și alte năcazuri. Dar înzădar, Românul le rabdă toate, că Dumnezeu i-a dat multă răbdare.

Din sirele aceste se poate vedea că în trecut s'au luptat mult religiunile una cu alta. Dela începutul domniei fericitului în memorie Francisc Iosif I-iul, însă se începe și în Ungaria vremea libertăților religioase apărute și asigurate de lege. Se șterg astfel nedreptățile trecutului. În timpul dela 1848—67 primesc numeroase instituțiuni și drepturi bisericești amândouă metropoliile românești din patrie.

Astăzi trăim în vremea democrației, care este chemată să lărgiască și mai mult vederile oamenilor, și fiecare om va fi lăsat în liberă voie să-și aleagă religiunea, să se lumineze în limba maternă, să se bucure de libertăți și drepturi.

Vremea ce vine este o vreme a dreptății, a unei vieți omenești mai frumoase. Biserica astfel este datoare să lupte pentru democrația liberă, adică pentru drepturile naționale ale popoarelor.

Gheorghe Maior.

Educația economică a preoților.

Pentru calendarul partidului pe 1918.

S'a făcut multă vorbă despre sesiunile preotești, cari, zic unii, ar fi bine de s'ar vinde, și astfel s'ar întemeia un fond, ce în asemenea măsură să învrednicească pe toți slujitorii altarelor noastre. Dacă dorința asta a unor bărbați, ce judecă lucrurile prea superficial, s'ar întruchipa — nebună greșală s'ar plini. Căci de așa natură ne sunt vremile și împrejurările, încât nu desființate, ci înădite trebuiesc legăturile dintre preoți și poporeni. Iar prin faptul, că preotul s'ar văduvi de pământ, poate s'ar ajunge aceea, ca nimbul lui de „domn” să crească, în schimb însă — ar scădea legătura plină de respect, dar și de adâncă încredere și înțelegere a tuturor nevoilor, legătură sfântă, ce este între părintele și fiul, cari au aceleași îndeletniciri de traiu. S'ar îngreuna foarte rolul pastoral al preotului, și în urma acestuia — câte rele nu s'ar încuiba în rândurile parochienilor!

Dar răul cel mai mare ar fi, că s'ar pierde una din condițiile, ca preotul nostru să fie, ceea ce glasul vremilor pretinde să fie. Imi trece pe dinaintea luminelor sufletești paragina din gospodăria neamului nostru, care paragină — singuri preoții ar fi în stare să o șteargă, urnindu-ne pe largul drum al propășirii economice. Ar fi, deoarece azi puțini sunt, pentru că:

Indrumător, cum vrei să fi
Când singur drumul nu îl știi?

(Gorki).

Azi nu sunt; iar dacă nu sunt — nu e vina lor, ci a unui neam întreg, care dela opincă pân' la vlădică neam de plu-

gari fiind, pentru treburile lui plugărești avut-a mai puțină grijă, mai slab îndemn de prețuire, mai nepricepută nepăsare. Dar vor să fie; dovadă-mi sunt atâția preoți, cari din imbold propriu și-au făcut ograda și gospodăria lor, unde cu dobândă ar putea pelegrina credincioșii noștri din toate zările, ce îi ascund.

Din imbold propriu! Gândiți-vă la un tinăr preot ce se aciuiază într'un sat oarecare, unde nu are pe nimeni să-l povățuească, pe nimeni să-l ajutore. Câtă amărăciune, cât sbucium, câtă orbecăcală până să-și înfiripe și el un rost gospodăresc! De ce? Sigur, pentru că sunt grele începuturile; dar ele sunt grele îndeosebi atunci, când îți lipsește priceperea pentru pornirea lor. Iar în sf. teologie, prea puțină importanță s'a dat și părții acesteia de viață, dela care mult atârnă și felul vieții celeilalte, al celei sufletești.

Nu mă indoiesc, că și conducătorii sf. noastre biserici înțeleg nevoia de a se familiariza generațiile, ce vor veni, de preoți, mai bine, mai temeinic cu problemele economice multe la număr și la fel. Poate nu li-e străin nici gândul, ca ridicându-se la teologiile ortodoxe la 4 ani timpul de studiu, anul cel din urmă să fie închinat în partea covârșitoare problemelor de natura asta, și altora, ce stau în legătură organică cu dânsule, ca juridice, sociale etc.

Cum însă să se familiarizeze, în ce chip? Așa, că li-se dă un profesor cu cunoștințe speciale economice, care să-și nenorocească plumânile în chinul de a le trezi dragostea pentru părțile de viață, ce atâta li va da de furcă-mâne? — Și asta — dar atâta nu e de-ajuns! O deslegare norocită i-s'ar da problemei acesteia, numai așa — dacă — povețele, spuse cu graiul, se vor vâdi prin icoanele grăitoare mai la înțeles voinței din o gospodărie model așezată în —, sau în apropierea orașului cu școala teologică. Nu mă cuget la o înjghebare gospodărească deosebită, ci la una, a cărei temelie să fie o sesiune parochială (atâta pământ), așa cum va fi și a celora, de dragul cărora s'a întemeiat. Iar în cadrul ei, sau pe lângă ea — un câmp de experimentare pentru soiurile de cereale, de plante economice, industriale ș. a., soiuri câștigate sau din alte părți, sau în însăș gospodărie. Și nu va trebui să se uite nici de grădina menită nobilitării plantelor economice — lucru de așa mare însemnătate azi, când la toate răspântiile se strigă „producție mai mare!”

Așa numai ar fi bine! Să se familiarizeze cu toate ăstea, pentru că și ei să le facă în satul lor sărac, căci numai așa

își vor putea învăța fii sufletești cu temeinicie. Iar interesele mari ale neamului — cer, poruncesc să se facă așa.

Par' că mă uit în oborul unui preot — de mâne. Mașini agricole de moda cea mai nouă, cu mult mai bune, și poate nici mai scumpe ca cele vechi, vite alese ținute în grajduri igienice, curate — curate pe dinăuntru și apoi pe dinafară, gunoi bine grijit în afundătură betonată, lângă el fântâna pentru primirea mustului și altele enorm de multe, cari îți fac inima să-ți rădă de fericire.

Par' că-l văd pe tinărul preot, ca conducător al câmpului de experimentare. An de an cu îndărătnicie dăcică probează dintre multele soiuri nobilitate de cereale, cari s'ar dovedi între împrejurările specifice de sol, climă ș. a. ale satului său. Câte desamăgiri, câtă muncă irosită degeaba. Dar a dat totuș de unul, și acesta ridică recolta jugher pe jugher numai cu o majă. Se gândește însă, că în satul lui se seamănă 1000 jughere, deci o mie măji, sau (cu prețul de azi —) 50000 coroane, avere câștigată pe urma muncii tale fericit și adevărat părinte. Se întâlnește cu colegii din satele învecinate, cu cari sate se susține câmpul amintit, căci poate prea greu i-ar fi numai satului său — și ți-e dragul să-i asculti ce edificător vorbesc. Unde sunt tânguelile și în sus, și în jos, ce vă erau nedespărțite până ieri? au pierit ca întunerecul la ivirea luminei.

Și ce aud! Dintre sutele de *atari domni* părinți, cari muncesc în umbra satelor, săvârșesc acolo minunate fapte răsplătite prin mângâierea, ce li-o dă sufletul împăcat, că au făcut bine — s'a ridicat unul, a produs nouă soiuri, cari îi înveșnesc și numele și izvoare de câștig nevisate îi aduc.

Nu visez; vorbesc din realitatea ce am văzut-o în alte zări, și care poate fi și la noi. Deci nu să vă scăpați de sesiuni dragi preoți, ci să învățați cum să le munciți rațional ca să puteți fi pildă vie poporului ce atunci cu mai multă căldură se va alipi și de voi și de sfânta noastră biserică, pe care vânturi turbate caută să o dărime.

Așa; și v'ați făcut un bine vouă înșivă, v'ați ușurat soarta de greul căreia se plâng unii cu prea puțină demnitate. Așa; și a-ți făcut un bine și neamului din care v'ați ridicat și trebuie să-l slujească orice ființă omenie al său.

Preotul econom.

Cazacii.

*Pe cai crescuți în stepe, încet și monoton
Trec în răslețe cete cazaci grozavi de Don...
Din ochi prin întunec le tulgeră schintei,
Cum trec sătuli de iațuri și tinere femei.*

*Se întoarce noaptea de sulilele lor,
Iar cai plini de rane merg greu, încetșor...
Potcoavele în neguri răsund stins și sec
Și noaptea crește oarbă pe drumul unde trec...*

*În urma lor rămâne un sărăcit norod,
Când trenuri duc aiuria al jefurilor rod,
Iar corbii 'n cete dese rostesc voloși pe-aici,
Să s'ospeteze lacomi din bieții lor voinici.*

*Pe cai crescuți în stepe, încet și monoton,
Trec în răslețe cete cazaci grozavi de Don,
Și-așa cum trec, par horde macabre de strigoi,
Ce se afundă 'n neguri ca 'n noaptea de apoi.*

A. Cotruș.

VIAȚA ECONOMICĂ

Vreți să vă îmbogățiți?

Pentru calendarul partidului pe 1918.

Ascultați sfaturile, ce înțeleptul preot Ioan din Auzeni le dă poporenilor săi în toată Dumineca și sărbătoarea, când are vreme și simte trebuință să le dea.

Iubiți credincioși! Deși noi cei din satul ăsta ne putem lăuda, că muncim cu minte, dându-ne seama de orice facem, sau cum se zice — muncim rațional pământul, totuși îmi țin de datorință, ca să vă trag luarea aminte asupra unor munci, pe cari și mai bine ar trebui să le săvârșim. Dacă vrei să duci roadă bogată de pe holdele tale, ai de grijă să nu fii tiranul pământului tău, storcându-i și măduva, fără ca să-i dai nimica îndărăt. Pământul e ca o cassă, loc unde îți ții banii; dacă tot iei dintrânsul fără milă, te vei trezi, că în curând nu vei avea ce să mai iei. Puterea pământului noi o putem cruța prin așa numita rânduire în roată a diferitelor plante, ce le sămânăm. Vedem și între oameni, că nu sunt doi inși, cari să se potrivească la o lucrare oarecare. Unul lucru mai bine, altul mai rău, unul mai sprinten, altul mai moșeste, așa după cum îi e firea, cu care l'a înzestrat Tatăl. Așa sunt și plantele, cari le sămânăm. Tot plugarul știe, că ovăsul sugerează par'că și cel din urmă strop de putere, strică — cum se zice — pământul, pe când trifoiul nu că l-ar strica, dar îl direge, îl îmbunătățește chiar. Unele așadar sunt mai dibace, mai istete, altele mai neajutorate. Din pricina asta, astfel să rânduim sămânarea cerealelor (grâul, orzul, săcara, ovăsul), ca să rămână și celor din anul viitor. Cel mai flămând e ovăsul, după el urmează săcara, apoi grâul și mai puțin hâmisit vine la urmă orzul. Prin urmare dacă vei fi silit să pui în doi ani unul după altul cereale într'o

holdă, atunci vei griji, ca în anul prim să fie orz sau grâu, și nicidecum ovăs sau săcară.

Periți-vă însă de a sămâna ani dearândul în aceeaș holdă — cereale (orz, grâu, săcară, ovăs). Asta din urmămătoarele pricini: cerealele au frunză îngustă, ploaia și razele soarelui, cad ne împedecate pe pământ printre ele, din care pricină pământul se dripește, se bătucesce așa zicând. Răul cel mai mare e însă, că în decursul creșterii lor neputându-le săpa, se înmulțesc în măsură îngrozitoare buruienile. Și credeți iubiților nimeni nu e atât de bogat, ca să poată sătura aceste streine fără de sat. Un alt rău tot pe atât de mare e, că cerealele pe lângă boale și dușmani deosebiți, au și de aceia, sau acelea, cari tot atât de bine se simt în tabla de grâu, ca și în cea de orz.

Toate ăstea le putem încunjura dacă mai schimbăm rândul sămănăturilor împestritându-l cu plante, ce se sapă sau de nutreț. Cucuruzul și sfecla de nutreț (napii) având frunză mai lată, dar îndeosebi cerând firea lor, ca să se sape des — lasă după ele pământul într'o stare mai puțin jalnică, mai puțin rea, ca cerealele.

Tot așa după trifoi, lucernă, baltaciu, mazăriche, sau bichită, cosindu-se ăstea de mai multe ori, cosim și buruienile înainte de a rodi și mare parte dintrânsele în felul ăsta se stârpsc. Iar umbrind bine pământul și în ce privește structura, închegarea lui îl lasă într'o stare mai bună. Unde mai pui aceea, că plantele ăstea de nutreț îmbogățesc, măresc puterea pământului — ceea ce orice plugan o știe!

Așadar sili-ne-vom de acum înainte, ca după o plantă ce înmulțește buruienile (grâu, orz, săcară, ovăs) să urmeze una, care le stârpește (cucuruz, sfeclă, floarea soarelui, tatar); după o plantă, care slăbește pământul (grâu, orz și a. m. d.), să urmeze una, care îl întărește (trifoi, lucernă, mazăriche, baltaciu).

Cea mai minunată rânduire a sămănăturilor, care ar fi bine să o urmăim și noi — e aceasta:

anul I sfeclă, sau cucuruz *în loc gunoit*,

anul II orz (trifoi printrânsul),

anul III trifoi,

anul IV grâu,

anul V iar sfeclă, sau cucuruz *în loc gunoit*

și așa după an se urmează, ajungând aceeaș plantă tot după acelaș răstimp de vreme în aceeaș holdă.

Numai ținând seamă de rânduirea asta rotativă a plantelor — vom putea zice, că ne pricepem la meșteșugul cultivării pământului. Numai în felul ăsta putem cruta puterea holdelor noastre, care din an în an slăbește.

Am amintit de gunoie. Oricare plugar știe, că prin gunoie putem pune mai grabnic o holdă slăbită, prea folosită, iarăși în deplină putere. Durere însă plugarii nostri și aici fac greseli năzdravene. Nu își gunoiesc lanurile dupăcum e mai bine, ci, adeseori după cum e mai rău.

Așa spre pildă, nu fac nici o deosebire între gunoirea locurilor năsipoose și a celor lutoase. Bine lucră însă numai acela, care pământurile năsipoose le gunoiește mai des, dar ducând mai puțin și mai puțin putred gunoi. Și asta din pricina, că năsipul e fierbinte și socotim a-i domoli căldura dându-i de lucru să putrezească gunoiul mai viu, și fiind mai lacom în anul prim și al doilea ar sorbi toate nutremânturile gunoiului, nelăsând nimica sau aproape nimica anului al treilea, dar mai ales al patrulea.

De aceea zic, ca locurile mai năsipoose să se gunoiască mai des, tot la doi sau trei ani, ducând pe jugher 15—25 trăsură bine încărcate; iar locurile mai lutoase tot la 4 ani ducând 25—35 trăsură „tovărâte”.

O altă gresală boacăină e, că obișnuiesc pe unele locuri să gunoiască trifoiul. Adevărat, că trifoiului îi merge cu atât mai bine, cu cât mai în putere e locul. Dar și în cazul ăsta, dacă pământul e slab, nu-l întărim cu gunoi, ci cu mustul dela vite, pe care oamenii nostri îl lasă să se scurgă nevoilor, deși mustul e la gunoi, ceeace e smântâna la lapte. Mustul acesta îl ducem sau toamna, mai bine însă primăvara dupăce s'a desgheat, subțindu-l cu apă multă, așa ca să fie cel puțin 5 părți apă și o parte numai must. Aceste ajută, și nu am vorbe deajuns să vă îndemn dragi plugari români, ca să-l folosiți; gunoiul însă nu, cât ar trebui, ba cum țărani nostri au obiceiul de a nu-l aduna cu grebla primăvara, ba uneori duc pleavă sau gunoiu viu — se întâmplă, că înăbușeste trifoiul, pricinuind astfel mai multă pagubă decât dobândă.

Dar e greșit de a duce gunoi pe trifoiști și din altă pricină. Gunoiul e înzestrat cu atari însușiri, că în niște nodurile, ce se însiruesc pe rădăcinile lui, adună din aerul văzduhului tocmai acel nutremânt, care noi în mare măsură îl dăm pământului prin gunoi. De ce dară să-i dăm ceea ce are? Cu cale ar fi să-i punem la îndemână alte

nutremânturi, ce nu și le poate agonisi prin propria lui osteneală, cu așa numitul fosfor (tânpor), iar în locuri nă-sipoase — așa botezatul kaliu.

Aceste sunt gunoiurile fabricate și cu ajutorul lor în mod nevisat s'ar mări recoaltele, rodurile lanurilor noastre.

Dar cum azi tunurile și mitralierele înghit materialurile din cari se fabrică aceste gunoiuri, lăsăm să vorbim despre ele în alte vremuri, când am putea să ni-le și cum-părăm — dacă Tatăl ne va rândui cu sănătate până atunci.

Nu orice plugar are atâta gunoi, ca tot în al treilea sau al patrulea an să-și gunoiască holdele. Ceice se pricepe însă cu adevărat la măestria cultivării pământului se ajutoară așa, că — precum am amintit deja — seamănă mai mult trifoi, lucernă, mazărice.

În aceeaș holdă însă plantele ăstea nu e bine să le sameni prea des, căci și pământul ca și omul se îngreosează, dacă are de lucru prea des cu anumite soiuri de mâncare. Din vreme în vreme așadar tot va trebui să gunoim. Cum însă — dacă nu se poate? — Oamenii, cari cunosc tainele pământului se ajutoară așa, că folosesc gunoirea cu verdeată. Nu-i vre-o minune: cosește rândul prim de trifoi, iar al doilea rând ară-l afund — și ai folosit tu gunoirea cu verdeată. Îți pare rău să astruci smântâna de otavă? Cred, dar crede și tu plugar român, că prin asta n'ai avut pagubă, ci dobândă. Te vor dumeri despre asta — bogatele roduri din anii următori. Sunt și alte chipuri, de gunoie cu verdeată, cu alte plante și în așa fel, ca să n'ai nici un strop de pagubă — dar înainte de a vi-le spune vouă, va trebui să le încerc eu însumi, căci nu e de ajuns să fie ceva bun în alte părți, ca să se dovedească de atare și la mine; va trebui și împrejurările, între cari munceșc eu să se potrivească cu cele de acolo, ca lucrul acela bun să fie și în satul meu.

Gândiți-vă dragii mei asupra celor auzite. Și acum de plecare vă dau următorul sfat, ce să vă fie merinde pentru drum:

Rupeți cu trecutul, trimiteți-vă copii la școli economice, de cari sunt aproape în fiecare comitat și unde se primesc fără altă pregătire decât isprăvirea școlii din sat. Multe bune vor învăța acolo, și la multe o să vă învețe și pe voi cei rămași acasă. Până atunci însă, cercati

dragii mei să puneți mai multe plante de nutreț. Mai ales trifoi și și mai ales lucernă. Nu cer atâta grije, doar să le grăpați bine — dar să le grăpați — primăvara. Trifoiul ține și doi trei ani, iar lucerna și zece dacă e răpă, și uneori gunoiește cu must în felul amintit. În schimb însă având nutreț mai mult și mai bun, veți putea ține vite mai multe și mai tari. Și cu cât vitele sunt mai multe, cu atât mai mare va fi grămada de gunoi, iar cu cât vitele vor fi mai bine nutrite, cu atât va fi mai bun și gunoiul. Prin urmare o să vă fie cu puțință ca să vă gunoiți mai bine holdele, pe cari — având vite și mai bine nutrite, deci mai tari — o să le puteți și munci mai bine. Și ce va urma? Aceea, că nu va trebui să-ți rupi puterea chinându-te să zicem cu 10 jughere, ci vor fi deajuns 5—6 ca să-ți dea tot atâtea ori poate și mai multe bucate. Celce nesocotește acest sfat venit din inimă de frate — amarnic se va căi. Gândiți-vă dar bine asupra lui; și acum — Dumnezeu, dragul, așa să ne ajute precum vom face.

Gândiți-vă și la ziua de mâne!

E neîndoelnic că vina pentru starea economică înnapoiată în care se frământă peste tot țara noastră și în deosebi noi Românii o poartă în bună parte și oblăduirile de pe vremuri; greul însă cade asupra doarei, neinteresării noastre. În rândurile de mai la vale cerca-voi să lămuresc un chip, prin care guvernul silit de agitarea bărbaților cu dor de propășire — va trebui la urma urmelor cu mai multă serioșitate să caute urnirea vieții economice a țării, din nămolul, unde e ținută astăzi.

Nu poate fiecare plugar să învețe școala economică, cel puțin între împrejurările de astăzi — nu! Dar poate fiecare plugar să se împărtășească de învățăturile, ce se predau în școalele economice — și pe altă cale. Anume: răspândind cărți, ce cuprind acele învățături, dar mai vărtos statornicind pentru fiecare sat, sau mai multe sate cu aceleași împrejurări economice — bărbați cu înțelegere deslășită, și dragoste pentru muncile săvârșite de

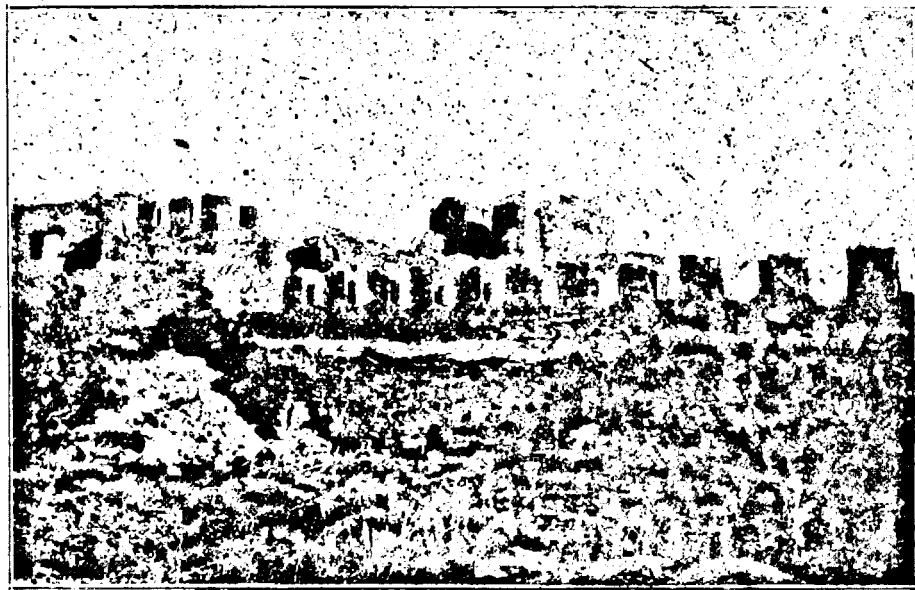
plugari. Bărbații ăștia la fiecare prilej binevenit — și ei înșiși ar trebui să facă prilejurile — ar povățui cu graiul cum să lucre, ce să lucre gospodarii satelor, și oricum, dar neasemuit mai adânc strabate, mai mari, mai dăinuitoare valuri trezește în sufletul omului graiul viu, decât litera cărții, în care nu îți poți pune toată vâpaia sufletului tău, oricât de mester ai fi în ale scrisului. Bărbații ăștia ar conduce înșiși o mică gospodărie, ce ar fi să fie dovedirea în realitate ale celor spuse prin vorbe — și aici țărani în toată vremea prin simțurile lor proprii s'ar putea dumeri, lumina.

Atari bărbați, zic unii, să fie notarii satelor. Ei prin legăturile multe și felurite, cari le au cu oamenii din sat, și prin puterea oficiului lor, ar fi cei mai potriviți să fie cărmuitorii, îndreptătorii treburilor gospodărești. Din pricina asta — notarii să se desărcineze de o mare parte a treburilor de cancelarie și să se înzestreze cu instruire temeinică în ale economiei. Ca asta să se poată — cursul notarial să se ridice la 2 sau 3 ani, când unul sau doi ani, notarii ar avea să studieze mai mult legăturile economice, ce pot fi în sate, scăderile și mijloacele de conbater, respective chipurile de propășire ș. a. Va să zică ei or fi olătelul, ce să dospească pita, ei sufletul economic al satelor.

Minunată idee — într'adevăr. Numai saluta o poate celce simte marea nevoie a răspândirii învățăturilor economice într'o țară atât de agricolă.

S'a fost zis, că bărbații ăștia visați, cu îndatorirea asta ideală — să fie învățătorii. În pedagogiile din țară — noi facem escepție și aici — s'au și sistematizat aproape pretutindeni posturi de profesori temeinic pregătiți, ca în deplină virtute să poată înfiltra dragostea și înțelegerea în viitorii dascăli pentru rosturile economice dela sate.

Dar dacă e de cerut — și trebuie să se ceară — dela un învățător, ca să fie lumina și pentru cei mari, să nu se peardă din vedere, că tot cei mici îi sunt câmpul, unde să-și arunce sământa înțelepciunii. Pentru asta sunt statorniciți. Și oricât de minunată activitate socială, economică ș. a. ar desvolta careva din ceata lor — eu nu mi-as da părerea despre prețul lui de dascăl, decât după ce la cumpănirea ei, as pune ca unități de greutate: sporul, des-teptăciunea, voinicia, îmboldurile și mai presus de toate

Vechea cetate a Adrianopolului.

Fot. căp. Micu.

rândueala de sentimente și interesul de carte ce le-aș afla la „cei mici”. Iar pentruca aici să fie așa cum trebuie, un învățător are să desvualte muncă într'adevăr titanică. Unde mai pui pretențiile atâtor autorități de a propune astfel de lucruri și în așa măsură — cum e cu neputință să faci cu nenorociții, martirii băncilor școlare. Dar aceste pretenții trebuie mult-puțin plinite, dacă vrei ca ție dascăl român, bine să-ți fie pe pământ. Și câte altele — cari cer vreme, vreme și iar vreme.

Scurt: truditul dascăl, ce muncește cinstit și studiază, ca și mai cinstit să muncească, prea puțină vreme și libertate are, ca să poată fi îndrumătorul visat. Sunt treburi economice obștești — cari el să le conducă, dar aceste nu pot fi toate câte privesc viața economică a unui sat. Iși va avea și el cuibul lui de gospodar, bine, rațional chivernisit, își va avea și el clipele libere, dintre cari unele să le poată aduce jertfă luminării de natură economică a gospodarilor, va fi și va trebui să fie un econom de model — dar nu va putea fi pe deplin bărbatul visat, ce trebuie să-l aibă satele, a trebuit de mult să-l aibă.

Un notar însă, care dealtcun și azi muncește mai puțin decât un învățător, — care să se descarce binișor de lucrul cancelariei, ca în schimb să fie vărsat mai bine în ale economiei, un notar astfel contemplat, astfel plăsmuit în dorința unora — acela da, va putea fi mai pe deplin îndrumător, sfătuitor plugarilor. Căci altceva e când numai cuvântul înțelept, și altceva când pe lângă asta lucră și puterea. Iar, ce poate face administrația — pot spune, mai lămurit decât mine, sălile de ședință ale sinoadelor noastre diecezane. Așadară numai saluta se poate ideea, de a face din notari niște conducători de felul arătat. Vor fi într'adevăr o binecuvântare pentru popor, iar succesele lor — fapte, ca ale celui mai desăvârșit eroism.

Pun condeiu însă pe o clipă și mă gândesc la miriștile, de pe cari sosi adinecaori, miriștele legănate de bătaile unui vânt sec, și împânzite de vitele satului. Cu câte lăcomie smulgeau iarba de pe dânsale bielele vite. Le cade așa de bine desmierdarea de vânt: iurășurile lui frâng săgețile de soare, ce le-ar ucide cu căldura lor. Dar nu știu ele sărmanele, că vântul ăsta cu binele, ce-l face acum, are învălită sămânța unui rău, ce mâne covârși-va binele. Ele nu știu bielele, că orice gură de vânt ce le domolește

văpaia — seacă și seacă mai afurisit decât soarele, țărâna, iarba, și astfel mâne degeaba va fi răcoare, degeaba căuta-vor să pască lăcomos — nu vor avea ce!

Ce proastă-i dară bucuria mea. Mă orbește dorul de bine, și nu văd că în binele dorit, prin reformarea amintită a tagmei notariale — se poate ajunge un rău nebănuț de mare. O, noi avem bunuri cu mult mai mari, cu mult mai dragi, cu mult mai de preț, decât cele ce pricinuesc bunăstare materială, îngălare a... corpului. Noi avem sufletul, dragul nostru suflet, pe care ni-l temem, de care suntem geloși, pe care nu vrem să-l pierdem, pe care mi-e cu neputință să-l dăm... cuiva.

Și mi-e teamă, uite,, mi-e teamă, pentru că suntem oameni și mai ales: suntem Români, iar noi toate ni le dăm, chiar și sufletul ni-l dăm celui ce bine ne face. Nu prea avem noi judecată lungă, mai mult a momentului, ba și asta ne lipsește uneori. Astăzi însă cu totă bine să cum-pănim: nu ar fi plinirea dorinții unora, de a reforma astfel tagma notarială, nu ar fi cum să zic, așa ca un cântec de sirenă, ce poate nu ne-ar pierde sufletul în valuri, dar.. multe ar putea să facă cu el apucându-l sirenele în stăpânirea, vraja lor?

În zilele de astăzi omul nu prea are chef de vorbă; așa și eu, deși îmi vibrează cea mai simțitoare coardă a inimii, iar sunetele ei sunt vaiere de adâncă teamă, durere obstească, ce poate — ca tot ce e pornit dela temeliile inimii — ar înfioara și pe alții.

Eu am numai o întrebare: facem noi pregătirile de lipsă pentru lupta, ce va fi? În ce chip credem să facem transeele, opreliștile de sârmă, de unde să ne procurăm tunurile, mitralierele, și — mai ales — voinicii cu inimă de leu?

Dragi preoți și dragi învățători! Așa ni-a croit Tatăl roșul, ca întotdeauna voi să ne stați în focul cel mai mare. Să mă iertăți dară, că și de data asta, la voi mă gândesc, ca neamul să vă încredințeze cu marea cinste de a fi hotărâtori luptei. Sunteți corpul nostru de armată, ce ni-a scris cele mai glorioase pagini în cartea vieții — am tot dreptul dară, la voi să mă gândesc și acum, când viitorul mă neliniștește. Pregătirile voastre economice — vor fi transeele, zelul vostru — tăria focului, credința și dragos-

tea voastră — totul, chiar și sfârșitul luptei. Rugați-vă deci de șefii statului major să se îngrijească a vă ajusta după seriozitatea clipelor ce or să vină. Nu e primejdie amenințătoare acum, dar mai mare, decât gândim poate să fie — mâne.

Vacile noastre.

Plimbându-te prin comunele noastre, dacă ai norocul să te întâlnești cu ciurda satului, rămâi uimit de felurimea culorilor, și deosebirile de mărime ale vitelor dintr'ânsa. Pricina ăstora e, amestecul de soiuri, amestec, care nu ne prea face onoare. De o vreme încoaci însă Românii noștri caută cu plăcere așa numitul soi Pinzgau, ce se deosebeste de alte soiuri, prin culoarea — foarte frumoasă de altcum — roșie întretăiată pe spate, cap, foale și partea din lăuntru a picioarelor de dungă albă, curată. Sașii din Ardeal, și Șvabii din Bănat au fost, cari împă-mânteniră soiul ăsta. Dela dânsii l-am luat noi și azi amenință să surghiunească cu totul vitele noastre de munte, mici, fără de frumsete în culoarea și forma corpului, dar cu neîntrecută putere de povară, mulțămire cu puțin și slab nutret și uimitoare vânjioșie.

S'o spun din capul locului: n'am fost prea norocoși împrumutând dela Sași soiul ăsta. Pentrucă nu se deosebeste nici prin puterea de muncă — pe călduri boii îți scot limba de un cot — nici prin isvor mare de lapte, nici prin vre-o carne deosebit de prețioasă. Singurul lucru de laudă la dânsul e: culoarea.

Dar Românul știe, că:

„Frumos e omul Doamne,
Când mintea e stăpână”.

Oricât de impunătoare înfățișare ar avea cineva, dacă nu-î vor fi tot așa și însușirile sufletești, dacă e un leneș,

un betiv, certăreț, mincinos, dacă mânuțile lui nu mai fac un lucru bun iar gurița lui nu mai spune o vorbă aleasă și la loc, atunci acel om e un urât, un foarte urât om.

Așa să judecăm și la vite. Cred, că o vacă de Siementhal, gălbuie, sau roșietică, ce îmi dă 2500 litre e mai de preț decât una de Pinzgau, ce la an îmi dă numai 1500 litre lapte sau nici atâta. Unde mai adăugați, că și de lucru e mai bun, ba și în ce privește carnea e mai de preț soiul de Siementhal.

Iată atâta lucruri, cari pe un om cuminte îl hotăresc, să crească mai bine vite de Siementhal, decât de Pinzgau. Chiar și Sașii văd, că au ales prost soiul ăsta și azi unii caută să se desbаре de dânsul, înlocuindu-le mai ales cu vite de Siementhal. Ei însă fac și un alt lucru cuminte. Vitele lor de Pinzgau caută să le facă mai de preț, mărink isvorul de lapte al vacilor așa, că țin numai plămada celor ce dau lapte mult. Așa, prin alegere neînteruptă, și mai ales de tauri, ce se trag din viță bună de lapte — pe zi ce trece se pot făli, că vacile lor se fac tot mai de preț.

Așa să facem și noi. A ținea azi o vacă slabă de lapte, azi când nutrețul e atât de pipărat — e curată... neghiobie. Și a vinde una bună de lapte — e și mai mare prostie. De orice culoare ți-ar fi văcuța, nu te despărți de ea, dacă e bună de lapte. Dar oricât de mândră ar fi — dă-i drumul, dacă după înțercarea vitelului îți dă la zi mai puțin de zece litre de lapte.

Dar și cea mai bună vacă de lapte pe lângă o nutrire nepotrivită, își pierde isvorul. La țaranii noștri vezi vaci cari se sparg de grase, și vaci, cari abia se țin pe picioare de slabe. Pricina e, că nu le nutresc cuminte, oricât de mult nutreț ar avea. A nutri pe o formă și pe cea care dă 15 litre și pe cea care dă numai 5 litre — nu e cu cale. Laptele doar se face din nutremântul, care mai rămâne după ce din întreg nutremântul luat se scoate, se subtrage partea de lipsă pentru susținerea căldurii de viață — și o vacă, ce ia numai atâta nutremânt, cât abia se ajunge

pentru viață, își va atăca untura și carnea corpului, ca să dea laptele, ce firea a rânduit-o să-l dea. Așa merge însă numai până la un loc; căci dela o vreme corpul multămește de a slugări de pomană și atunci laptele vacii scade într'una, până ce gura isvorului se astupă cu totul — pricinuindu-ne astfel pagube mari.

De aceea să facem și noi ca alții să ne nutrim vacile, după cum ne răsplătesc. Pe cea slabă de lapte — o nutrim mai slab, căci ea din prisosul nutremântului face grăsime de ceeace nu avem lipsă; pe cea bună de lapte — o nutrim așa cum se cuvine.

Dar — cum se cuvine? Ca să știm asta trebuie să știm înainte, cât ne cântărește vaca, și cât lapte ne dă la zi nutrindu-o bine, foarte bine. Svedienii au aflat prin diferite încercări, că unei vaci, pentru ca să-și sustină viața îi trebuie tot la câte 100 chile — $\frac{2}{3}$ unități, iar pentru facerea unei litre de lapte — trebuie $\frac{1}{3}$ unități. Ce amar însă sunt unitățile ăstia? Iată ce-s:

3 chile fân de livadă foarte bun fac 1 unitate,

5 chile fân de livadă de mijloc fac 1 unitate,

10 chile lucernă verde fac 1 unitate

10 chile trifoi în floare fac 1 unitate,

12 chile altă verdeată (iarbă, baltaciu) etc. fac 1 unitate,

14 chile ciolomade (cucuruz des de nutret) fac 1 unitate,

10 chile napă (sfecle) de nutret fac 1 unitate,

5 chile cartofi fac 1 unitate,

1 chilă orz face 1 unitate,

1:3 chilă tărâțe de grâu face 1 unitate

1 chilă turtă de floare, curcubetă sau rapiță face 1 unitate.

Socotim așa: Iarna eu pot da vacii mele pleavă, paie de ovăs, tulei, fân bun de livadă, cartofi, poate tărâtă și orz.

Ea cântărește spre pildă 450 chile; tot la 100 chile trebuie $\frac{2}{3}$ unități, cu totul: $\frac{4.5 \times \frac{2}{3}}{\frac{2}{3}} = 3$ sau 3 unități. Aceste 3

unități le am: în 3 chile fân = 1 unitate, 4 chile pleavă = 1 un., și în 2 chile tulei și 2 paie de ovăs a treia unitate. Pentru izvorârea celor 12 litre de lapte — cât să zicem, că îmi dă — am lipsă de $\frac{12 \times \frac{1}{3}}{\frac{1}{3}} = 4$ unități. Aceste 4 unități

le am simplu în 4 chile de orz, sau 5.2 chile tărâță. Cel mai bun nutreț însă de felul ăsta, pentru lapte e amestecul de óvár, care se alcătuește din 42 deca pisat de cucuruz, 42 deca turtă și 16 deca tărâte. Acestea fac o chilă, ce e de-ajuns pentru producerea a 3 litre de lapte.

Nu e tocmai ușor — nutrirea vacilor în felul ăsta. Îți dă nițel lucru, și nițică bătaie de cap. Dar în schimb ai siguranța — că bucatele și nutrețurile ți le valorizezi cât numai se poate mai bine. Acolo, unde numai se poate — ar fi păcat de nu s'ar încerca sistemul ăsta de nutrire, cu ajutorul căruia alții au făcut pași voinicești spre bunăstare.

Pavel Grecu.

De-ale noastre.

— Din vremuri mai bune. —

Cântă cucu 'n par la vie,
Eu gândesc, că-mi cântă mie,
Dar el cântă la voinici
Care s'au dus depe- aici,
Ce s'au dus în țări străine,
Unde nu cunosc pe nime.

Păsărică cu cunună
Nu cânta sara pe lună,
Că inima nu mi-i bună,
Că-i legată cu curele,
Mâncată de multe rele.

Mândruliță cu brătări,
Nu m'aștepta 'n toate sări,
Că-s biris la boi domnești
Nu poci veni când gândești.

Măi bădiță Ghiorghiule
Sămăna-ți-aș vorbele
Prin toate grădinile,
Să răsaie busuioc
Să-l iau în mână la joc.

Mândro la voi în grădină,
A prins doru' rădăcină,
Și eu vreau să-l duc cu mine
Două rădăcini îl ține;
Și eu vreau să-l duc acasă,
Două rădăcini nu-l lasă.

Pagubă că-i mic cuptorul)
C'aș juca cu 'nvățătorul.*

*Mai tăcut maică băiat,
Să scot fetele din iad;
Nu știu scoate-le-oiu ori ba,
Ori mai tare le-oiu băga.*

*Cine nu știe ce-i dragu,
Poate crește, ca și iagu;
Doar eu d'aia n'am crescut
Că de tinăr l-am știut.*

*Mândrușo floare subțire,
Tu m'ai scos de tot din fire.
— Eu bădiță te-am și scos
C'ai fost trandafir frumos,
Și ți-am ars și inima
Precum arsă-i și a mea.*

*Frunză verde de pe vie
Moare mândra de mânia,
Că i-am scris pe-o hârtiuță
Că nu o mai ții draguță.*

*Frunză verde lemn domnesc,
M'am jurat, că nu iubesc,
Și-acum Doamne, ce pătesc?
Unde văz ciopor de fete
Trec prin apă mort de sete;
Unde văz fete frumoase
Mi-se pune boala 'n oase.*

*Dela munte vine noru,
Dela mândra-mi vine doru;
Dela munte vine stele
Dela mândra dor și jele.*

*Măi bădiță ochi cumiști,
Ori ce-ar fi să nu mă minți,
Că mă știi, că n'am părinti,
Și mă știi bădișo știi,
Că n'am casă nici moșii
Numa' dor de-a te iubi.*

Culese din satul V. de: Ș. Brâncoveanu.

*) Că-i săracă; n'are lipsă de cuptor mare.

VIATA LITERARA

Pânea cea de toate zilele.

(După un vechiu cântec german.)

„Mi-e foame, dragă mamă; nu e pâne?
Mi-e foame, și să știți că am să mor!”

— „Mai rabdă, puțul mamei, până mâne,
Că mâne ese plugul în ogor”.

„Mi-e foame, dragă mamă; nu e pâne?
De-amar de vreme tot m'ai amânat”...

— „Mai rabdă, puțul mamei, pâne mâne
Că mâne vom leși la sămănat”...

„Mi-e foame, dragă mamă; nu e pâne?
Nu-ți este teamă oare c'oi muri?”

— „Mai rabdă puțul mamei, până mâne,
Că grâul până mâni va răsări”...

„Mi-e foame, dragă mamă; nu e pâne?
Vezi inima mea bate tot mai rar”...

— „Mai rabdă, puțul mamei, până mâne,
Că grâul nostru este la morar”.

„Mi-e foame, dragă mamă; nu e pâne?
Ah, tare mi-este teamă c'o să mor”...

— „Mai rabdă, puilul mamil, până mâne.
Că mâne scoatem pânea dîn cuptor”...

Dar când cresc mirosul pânji coapte,
Odorul mamil galben ca un spic,
Își înclinase fruntea peste noapte
Și de atunci n'a mai cerut nimic.

(Cântece, 1913).

St. O. Iosil.

Despre Scheii din jurul Sibiiului.

Pentru calendarul partidului pe 1918.

În mai multe comune din jurul Sibiiului, sunt *Sași*, cari nu știu săsește, ci vorbesc românește. Poporul nostru îi numește Schei. Numele acesta, știam că înseamnă Slav, și nu-mi puteam explica, cum a ajuns la Sași. Vorbind de nedumerirea mea, am aflat un om, anume Const. Roșca, din un suburbii al Sibiiului, care mi-a spus următoarele:

„Tata, Dumnezeu să-l hodinească, avea scris cu *buchi* (litere cirile) dela strămoșu pe-o scoartă de carte veche, că aici dela Cristian și până la Apold, acum două sute de ani erau păduri mari, în cari trăiau haite de hoți, de nu putea trece nimeni pe-acolo, că nu mai vedea soarele. Orașul Sibiiului a trimis cătane să-i prinză pe hoți și să-i dea legați orașului, capătă locul unde trăiesc hoții, numai să se limpeziască drumurile. — Au venit chiar atunci niște Sârbi din țara lor, că muriau de foame, și-au plecat cu toată casa, cu copii cu totul. Ei s'au legat că-i prind și au făcut târg. Sârbii au cumpărat cu cheltuiala orașului, un butoi mare de beutură, au băgat în ea o buruiănă, de cum beai te ameteai, au pus-o în o căruță și au trimis-o cu o babă pe drumul cu pricina. Sârbii au plecat mai înainte, și s'au dus că vreau să între în banda lor. Hoții i-au crezut și s'au apucat de jurământ. Au fript un bou,

și cu sângele lui făceau jurământul, când iacă vine caru cu beutura scârțâind. Sar cu toții și fură beutura. Beau și se ameteșc. Sârbii îi leagă pe toți. I-au dus la Sibiiu și i-au băgat în temniță, și nimeni n'a mai aflat de ei. — Sârbii — au venit la maghistrat și au cerut să le dea locu. Maghistratu s'a întors, că le dă pământ să se așeze cu familiile, dar numai dacă se fac Sași. Sârbii n'au vrut.. S'au certat, dar de geaba. La urmă s'au împăcat să primească legea săsească”...

La un an după ce am aflat această povestire, am dat și de o dovadă istorică, anume abatele Domenico Sestini, botanist italian, în drumul său prin Ardeal (anul 1780), observă, că la Rusciori sunt **Sârbi romanizați**. (Viaggio curioso-scientifico-antiquario per la Valachia, Transilvania e Ungheria fino a Vienna, pag. 314.)

Gh. Maior.

Trandafirii roșii.

La început, când a fost de-a făcut Dumnezeu pământul, dacă s'au liniștit toate, de-au intrat apele în matca lor, a rânduit El anotimpurile— și a fost să vie pe pământ și primăvara.

Verdeata a prins să mijască pretutindeni și negrul cren-gilor să lege frunză. Și mulțumit de isprava Lui, s'a coborât Dumnezeu din scaunul lui strălucit ca să privească pământul. Și a stat el lung și a privit în cele patru colțuri ale lumii, dar mult i-s'au întristat ochii, văzând că întin-surile mării și ale țărmurilor, dealurile și văile, munții și pădurile par'că prea rămân mâhnite de când răsare și până când se culcă soarele. Iar vietățile rătăceau de colo până colo nepăsătoare, par'că nu s'ar bucura îndestul de farmecul lumii acesteia...

Și a stat el mult la gânduri: ce ar face ca să înveselească pământul? Ar fi coborât stelele din ceruri, să le samene ioi-colo, dar când le făcuse aveau rostul lor și-ar fi rămas gol cerul.

Atunci a făcut păsările.

Dăr cânturile lor răsunau a pustiu, că n'aveau de dragul cui să cânte. Intindeau ele aripile să sboare, dar se lăsau iar în afund de păduri...

Și de-a văzut așa, o clipă i-s'a descrescăt fața și-a zis să fie fluturii.

Zburdălnic și în fel de fel de fețe, cari roșii ca flacăra, cari albastri ca seninul cerului, albi ca zăpada sau negri ca noaptea, au început ei să joace în bătaia razelor de soare și toată ziua aceia a fost veselie pe pământ.

Dar dela o vreme, când s'au săturat de atâta nuntă în văzduh, au purces fluturii în roiuri pân' la Dumnezeu și-au întrebat unde să se culce.

Și atunci meșterul lumilor a rupt un curcubeu de pe cer și l'a fărâmat în cele patru cornuri ale zărilor...

Iar pământul tot, ca prin minune, s'a acoperit de flori...

Vânturile au dat năvală incropite de mireasmă, fluturii și-au găsit leagănul dulce, păsările au început să ciripească și ochii tuturor s'au luminat și întâia oară a răsarit zâmbetul pe fețele muritorilor...

Ce frumoasă era acum firea!

Numai o grădină toată, de tot să stai, și să privești. Nenumărat și felurit era norodul florilor de nu-l mai încăpea locul.

Și-a lăsat Dumnezeu rânduială între ele să-și aibă fiecare colțurile ei, dela cea mai simandicoasă până la cea mai umilită dintre ele.

Iar pe Nufăr l-a sfințit de împărat, și ca să rămână mai ferit de celelalte, palat nu i-a făcut, ci l-a pus pe ape.

Pace și învoire a fost între flori o bucată de vreme și Nufărul împărătea fără nici o grijă.

Dar dulce e leagănul apelor și aducător de somn e cântecul lor! Câte privelisti nu trec între cele două ceruri; nouri călătoresc și oglinzele apelor când se întunecă și când se luminează, încât cine ar putea să nu se lase furat de atâta vis și liniște!...

Și dela o vreme, l-a biruit și pe Nufăr somnul...

Zadarnic trimeteau florile vești de păsările lor și vântul zadarnic venea încărcat cu ele, încrețind apele, — Nufărul veșnic dormea dus și nu mai spunea lui Dumnezeu ce se petrece în împărăția lui.

Atunci un murmur de nemulțămire s'a pornit prin rândurile supuselor fără de prihană și triste au început să se plece una către alta, amestecându-și lacrimile lor de rouă.

Dar pe-o noapte de lună s'au strâns în șezătoare și s'au sfătuit să trimeată cuvânt la Floarea-soarelui care stă în poarta raiului, să se jeluiască Domnului.

Tânguindu-se și-a întors atunci Floarea-soarelui capul de aur către Domnul și-a prins a spune:

„Doamne! Indură-te de noi și nu ne lăsa pieririi, că greu paîngenîș și-a întîns mreaja cernită pe capetele noastre și ne pîndește moartea de ne vei lăsa mai mult în paza somnurosului de Nufăr”.

S'a posomorât atunci la față Domnul și-a zis:

— Să vie Nufărul la judecată!

Dar Nufărul n'a vrut să vie, că prea dulce era leagănul apelor și aducător de somn cântecul lor.

Și de atunci l-a ajuns blăstămul să doarmă, cât o fi lumea și pierit să rămăie la față în vecii vecilor!...

Iar ca să pună alt împărat în locul lui, și-a întîns Dumnezeu dreapta pe un vârf de munte înalt, unde nu calcă nici ingerii cu picioarele lor sfinte, și luând o mână de zăpadă, a făcut un Trandafir-alb..

Și punându-i strajă de spini, ca oricărui împărat, l-a sădit în mijlocul unei grădini fermecătoare ca să stăpânească el mai cu dreptate.

Și s'a făcut pace în lumea florilor...

*

...Și acuma noaptea creștea senină par'că s'ar fi scăldat în clestarul izvoarelor. Vântul venea bălsămat de-ai fi putut spune prin ce flori a trecut...

Și deodată, de departe, dintr'un afund de pădure, o lumină străbătu mai întăiu ca un licuriciu de mică, apoi străluci ca un luceafăr cu săgeți de aur, dăinui o clipă, pieri în umbra frunzelor, cerul deasupra începu să se rumenească ușor, și luna, îndepărtând zările, apăru uriașă la marginea pământului...

Cu fetele întoarse către dânsa, florile dormeau, abia făcând umbră și numai Trandafirul alb veghea neadormit, păzit de straja lui de spini.

Atunci fără de veste, ca o lacrimă răsunătoare ce picură din bolta unei peșteri în adâncul nemăsurat al unei fântâni, o notă clară făcu să tresară Trandafirul.

O umbră se mișcă de-asupra lui pe un ram înflorit și un potopop de suspine trezi umbrarele.

Era privighetoarea.

Obrajii trandafirului sclipeau așa de frumos, bătuti de lună, încât nebunia de patimă, Privighetoarea porni să cânte mai tare și nu mai erau sunete par'că, ci fărâme de cuvinte de dragoste, iar creanga înflorită tot se pleca par'că ar fi vrut s'ajungă cu o sărutare Trandafirul.

Dar el înghețase alb, cum îl făcuse Dumnezeu din zăpadă.

Câteva petale plouară de sus, umbra inaripată se deslipi de pe ram și întinse aripele în lună, și în sbor nebun începu să dea ocol tot mai aproape împăratului florilor... Indrăzneată venea și nu cuteza să s'atingă de spaima străjilor amenințătoare...

Tot mai aproape venea, până când ametită de mi-reasmă și biruită de patimă, atinse fără să vrea străjile; și aripele însângerate întâi, apoi inima, acoperită cu un val de sânge fața albă a Trandafirului...

Tot mai aproape venea, până ce dând un glas sfâșietor, căzu moartă de dragostea împăratului Priveghetoarea.

Iar Dumnezeu atuncea văzând că purpura se cade împăraților, a lăsat să fie și trandafirii roșii pe lume.

D. Anghel.

Din minunile lui Isus ca prunc.

Sfărîmarea Idollor.

Ajungând într'un oraș mare, se opriră în fața unei ospătării situate aproape de un templu de idoli; însă abia poposi familia sfântă într'o cameră a ospătăriei, când se auzi din afară sgomot mare: locuitorii orașului se învălmășiau pe uliți cu brațele în sus și țipând în gura mare, ca ieșiți din minți, speriați și desnădăjduiți.

În clipa chiar când Isus păși pe poarta orașului înăuntru, idolul se resturnă și se sfărâcă în bucăți; aceeaș soartă o avură toți idoli din oraș.

Se împlini astfel profetia lui Isaia: „Mântuitorul va intra în Egipt și idolii se vor sfărâma în fața sa”.

Ingrijat de Maria și Isus din cauza spaimii și tipetelor, Iosif coborî cu ei, puse șeua pe asin, și se refugiază pe o poartă din dos, fără să aibă vreme să-și ia ceva merinde de drum.

Palmierul milos.

Fiindcă se apropiase vremea prânzului și fecioarei Maria fiindu-i foame și sete, trebuia să se odihnească sub un palmier (sicomor) încărcat de rod. Maria zise:

— Vai, cum aş mânca din fructele aceste! Dar oare cum s'ar putea?

Iosif clătină trist din cap și răspunse:

— Nu vezi că ele sunt așa de sus încât nu le pot ajunge cu mâna? Dar nici băta n'o pot arunca până la ele.

Și atunci, copilul Isus zise:

— Palmierule, pleacă-te, și dă din fructele tale mamei mele bune.

Palmierul se plecă și fecioara putu culege câte fructe voi; apoi palmierul se îndreptă mai încărcat de cum era.

Și, în timp ce Fecioara culegea rodul, micul prunc Isus, pe care ea-l pusese jos, a făcut cu degetul său între rădăcinile palmierului, o gaură în nisip, ca, după ce o să se hrănească Fecioara și o să zică: mi-e sete, să nu aibă decât să se plece; căci gaura făcută de degetul său arunca tășnituri de apă curată.

Dar în momentul când ei porniră la drum, Isus se întoarse către palmier:

— Palmierule, îți mulțumesc, și ca semn al mulțumirii mele, vreau ca una din ramurile tale să fie luată și transplantată de îngerii mei în raiul tatălui meu, și ca semn al binecuvântării mele tuturor celor ce or triumfa în credință se va zice: „voi ați atins ramura biruinții”.

În aceeași clipă apără un înger, luă ramura și se prcă cu ea în înălțimile cele mai înalte ale ceriului.

Isus și cei doi tâlhari.

Seara Iosif, Fecioara și pruncul Isus ajunseră pe un desert unde se țineau tâlhari. Deodată ei observară pe doi dintre ei paznici, iar nu departe de ei, dormeau tovarășii lor; acești doi tâlhari erau Dinnas și Gestas.

Cel dintâi agrăi pe celalalt care se grăbia să opriască pe cel trel fugari (fuga în Egipt):

— Lasă, te rog, să treacă mai departe acești călători fără să le vorbești sau să le faci ceva, și eu ți-oiu da patru drahme câte am la mine; și ca zălog pentru cele patru drahme pe cari ți le voiu da la prima ocaziune, eu îți ofer încingătoarea mea; dar să nu trezești pe tovarășii noștri.

Atunci Maria, văzând, că acest tâlhar vrea să le facă bine, i-a zis: „Dumnezeu să te aibă în dreapta sa și să-ți ierte păcatele”.

Și micul prunc zise Mariei:

— O mamă, adu-ți aminte de ce-ți spun în clipa asta: peste 30 de ani Jidovii mă vor răstigni și acești doi tâlhari vor fi asemenea răstigniți lângă mine, Gestas la stânga și Dimas la dreapta; și în acea zi tâlharul Dimas mă va urma în cer.

Și mama replică: scumpul meu copil, Dumnezeu să te ferească de asemenea lucru”.

Cu toată Maria nu înțelese prea bine ceeace voia Isus să zică, inima sa de mamă i-se umplu de groază la auzul acestei preziceri.

Tâlharul cel rău luă încingătoarea și lăsă pe călători să treacă în drumu-le înainte.

Leul imblânzit.

A doua zi la răscrucea unor drumuri, ei întâlniră un leu mare. Iosif și Maria tremurară de frică, iar măgarul nu voi să mai meargă. Iar Isus, adresându-se animalului crud, îi zise:

— Puternic leu, eu știu ce vrei să faci aci: ai de gând să sfârțici un taur; însă acest taur este al unui om sărac care n'are alt bun decât pe el. Mai bine pleacă în acea parte și tu vei găsi o cămilă ce trage să moară.

Și leul ascultă, o luă în partea arătată și găsi cadavrul câmillei la care începu să mănânce.

Scurtarea drumului către Egipt.

Și cum ei continuau astfel drumul, și Iosif pentru că mergea pe jos, suferia de căldură, zise:

— Isuse Doamne, dacă îți va plăcea să apucăm drumul mării ca să poposim în orașele de pe mal. Isus răspunse:

Se odihnesc eroii, după atac.

Fot. căp. Micu.

Tranșee.

Fot. căp. Micu.

— N'avea teamă, vreau să scurtez calea; așa că în câteva ore vom face atâta câtă am face de obicei în 30 de zile!

Și pruncul nu isprăvi cu vorba, că el și observară mușții și orașele Egiptului.

Fântâna de leac.

Se povestea multe lucruri din timpul cât Isus petrecu în orașul Memfis unde rămase trei ani, și în alte orașe, unde Pecioara avea obiceiul să-l scalde în fântână și în urma scaldei lui apa se făcea apă de leac ce vindeca pe leproși.

Și vestea despre puterea apei din acea fântână mersese așa de departe, încât un om care avea plantată o grădină de pomi și văzând că pomii erau sterpi, nu voiau să mai dea roadă, își zicea în desperarea sa:

— Să văd dacă voi stropi pomii mei cu apa în care s'a scaldat fiul Mariei, nu se vor face oare roditori pomii mei?

Și el îi udă cu apă de aceasta, și în acelaș an, pomii dădură un rod întreit de multe decât ca de obicei.

Isus crează paseri.

Când se împliniră trei ani decând stătură în Memfis, ingerul apăru din nou lui Iosif și îi zise:

— Acum vă puteți întoarce în Iudea, că Irod este mort și trebuia ca să se pliniască cuvintele lui Isaia: „am făcut să vină fiul meu din Egipt”.

Atunci Iosif părăsi Memfisul, intră în Iudeea, și se așează în Nazaret, ca să se pliniască o altă vorbă a aceluiș profet: „el se va chema Nazarineanul”.

Intors la Nazaret, dumnezeul copil — fiind martoră toată lumea — făcu multe minuni.

Astfel se povestește că într-o zi de Sâmbăta, Isus se juca cu alți copii lângă o vâlcea a cărei apă o canalizau de făceau pe de lături mici bălți, și Isus pe marginea bălții sale făcu paseri mici de lut cari păreau că beau din apă. Un Jidov trecu pe acolo și zise: „cum poți tu profana ziua Sâmbetii lucrând cu degetele tale”.

Isus răspunse:

— Eu nu lucrez, eu creez!

Și făcând semn cu mâna către paserile de lut:

— Paseri, sburați și cântați!

Și îndată paserile se intraripară găngurind, -- iar ceice ascultară glasul acestor păseri spun că într'adevăr cântecul lor nu este alt ceva decât o laudă Domnului.

Isus învie pe un copil.

Intr'o altă zi, Isus și alți copii se jucau pe terasa unei case și în joc, împingându-se unul pe altul, căzu un copil de sus și muri. Toți copii o luară la fugă, afară de Isus care șezu lângă mort.

Părintii copilului veniră îndată și prinzându-l pe Isus îi ziseră: „tu ai împins de-a căzut copilul nostru de pe coperiș”. Și cum Isus, nega ei strigau și mai tare, și voiau să se răsbune.

— Copilul nostru este mort, și tu l-ai omorât!

Isus zise:

— Eu vă înțeleg durerea, însă să nu vă orbească această durere într'atâta ca să mă acuzați de o crimă pe care n'am comis-o; mai bine să-l întrebăm pe băiat ca să spună el adevărul limpede:

— El însă este mort, răspunseră părinții desperați.

— Este mort pentru voi nu însă pentru mine și tatăl meu care este în ceriuri.

Și așezându-se aproape de capul copilului zise:

— Zenin, Zenin, cine te-a aruncat de pe coperiș?

Și mortul trezindu-se la viață, se puse într'o rană și zise:

— Nu tu, Doamne, n'ai pricinuit căderea mea, ci unul dintre tovarășii noștri.

Apoi îndată după aceste vorbe, copilul căzu din nou la pământ mort.

Toți cei ce erau de față conduseră pe Isus până la casa lui Iosif, laudând și mărimd pe dumnezeescul copil.

La un vopsitor de vestminte.

Jucându-se și alergând cu alți copii într'o zi Isus trecu pelângă prăvălia unui vopsitor numit Salem. În această prăvălie erau un mare număr de stofe de-ale locuitorilor oraș și Salem avea să le vopsiască în diferite colori. Isus intrând în prăvălia vopsitorului luă toate stofele și le aruncă într'o singură bute; Salem întorcându-se cu fața crezu că toate stofele sunt nimicite și se răsti către Isus:

— Ce-ai făcut, fiul Mariei? Strigă el; ai făcut nedreptate concetățenilor mei și mie: fiecare voia o culoare deosebită și tu ai aruncat toate stofele într-o singură bute așa că toate se vor colora într'un singur fel!

Isus răspunse:

— Spune pentru fiecare stofă ce culoare îți convine.

Și el scoase din bute una câte una stofele în colorarea pe care o voi Salem!

Vipera pedepsită. — Cine va fi apostolul Petru?

Intr'o zi, îndecursul lunii adar, a douăsprezecea a anului Iidovesc, care corespunde la noi unei părți din luna Februarie și altei părți din Martie, — Isus adună pe mai mulți copii, cari, fiind el ales rege ca de obicei, îi făcură din hainele lor un tron pe care se așază făcând dreptate, chipurile ca regele Solomon: și când cineva trecea pe aici copiii îl opriau și îi ziceau:

Inchină-te lui Isus din Nazaret, regele Jidovilor.

Intr'aceste sosiră niste oameni cari duceau pe o targă un om tinăr de 23—34 ani, leșinat. Acest tinăr fusese cu tovarășii săi în pădure ca să strângă lemne de foc și găsind un cuib de pasere, întinsese mâna să ia ouăle; însă o viperă ascunsă în cuib l-a mușcat. Tinărul tipă și chemă pe tovarășii săi într'ajutor, dar când sosiră aceștia, el zăcea la pământ ca mort. Il aduceau acum către oraș ca să i-se poată aici ajuta ceva; și când ei fură în dreptul locului unde stătea pe tron Isus, băieții le alergară înainte, cum făceau și cu alți trecători, și le zise:

— Veniți și salutați pe Isus din Nazaret, regele Jidovilor!

Oamenii însă, întristați, nu aveau voie de joc acum, dar copiii îi luară cu puterea și-i duseră la Isus care îi întrebă ce avea tinărul de pe targă.

— Fiule al Mariei, l-a mușcat un sarpe.

— Să mergem și să omorâm sarpele, strigă Isus tovarășilor celui mușcat.

Și cum acestea se codeau se asculte crezând că pierd timpul scump, copii ziseră:

— N'ați auzit porunca lui Isus? Să mergem și, să omorâm sarpele!

Cu toatecă se împotriveau se luară după Isus și când ajunseră la cuib Isus zise tovarășilor celui mușcat:

— Nu-i așa că aici se ascunde vipera?

Ei au zis: da; Isus chemă vipera care veni îndată, spre marea spaimă a lumii de față; însă mirarea fu și mai mare când Isus porunci din nou viperei:

— Șarpe, du-te și suge veninul pe care tu l-ai vârat în vinele tinărului!

Îndată vipera se apropie de tinărul ce se sbătea pe moarte, își puse gura pe pielea lui unde îl mușcase și supse veninul din el; și Domnul blestâmând-o, vipera muri într-o clipă. Și atingând Isus pe omul cel tinăr cu mâna, acesta se vindecă.

Isus îi zise atunci:

— Tu ești fiul lui Ionas, te chiamă Simon, dar te vei chema Petru: tu vei fi învățăcelul meu și te vei lăpăda de mine.

Cum scăpă Iosif nepedepsit.

Se știe că Iosif, părintele lui Isus, era tăietor în lemn, sculptor. Odată Iosif fu chemat la rege și i-se dăde să facă un tron de lemn. Cum Iosif nu luă măsuri bune, după un lucru de doi ani, tronul nu se potrivea în odaia regelui care, nemulțumit, l-a provocat să-l aducă tronul încurând fără greșală. Ajungând acasă, Iosif fu întristat, nu voi să mănânce și era să se culce așa.

Isus, văzându-l așa de îngândurat, îi zise:

— Ce ai tată?

— Am luat măsurătoare greșită la un lucru pe care abia în doi ani l-am dat gata; și ce e mai rău, regele este pornit contra mea.

Însă Isus zise, surâzând:

— Alungă frica, nu-ți pierde curajul. Apucă tu tronul de o parte și eu îl voi apuca de alta și vom trage fiecare în partea lui până ce va atinge tronul măsura dorită.

Și ei prinseră de tron și întinseră.

Atunci Isus zise lui Iosif:

— Du, îndată, tronul la palat.

Iosif ascultă.

Și de data asta tronul avea tocmai măsura recerută.

Regele întrebă pe Iosif, cum s'a făcut minunea aceasta.

— Eu, zise Iosif, am acasă un copil care este o binecuvântare pentru mine și pentru toată lumea.

(Legendele aceste și altele despre Isus se pot găsi în romanul neisprăvit al lui Alexandru Dumas: *Isaac Laquedem*, Paris 1896, I, pp. 182—194. de unde le-am tradus și noi. — Red.)

1. Serenadă.

Nu mai pot să sufăr dragă, glasul dorului amar
 Vreau să pun de-acum tăcerii și durerii stăvilă
 Și-am venit cu harla-n mână la fereastra ta să cânt
 Să-nțelegi iubirea-mi slântă din a harlei tremur frânt
 Să-mi revărs în dulci acorduri dorul sufletului vut
 Beat de-atâta fericire de când ochli-mi te-au văzut
 Și-o să fie-atât de dulce cântul împletit din dor
 Ca o șoapță răsfățată din o gură de izvor
 Ca o dulce armonie de pe strunele cerești....
Demn în glasu-i să-ți slăvească, ochii tăi cei îngerești.

Să ți-l spun?! Muri-va poate fără rost la geam pustiu
 Poate glasul meu să fie dragi visărilor sicriu....
 Și-ncătr'o să-ndrum atunci pașii-n viața-nvolburată
 Când ca sufletul, eternă, este dragostea-mi curată?!...

2. Să uiți...

Să uiți pe toți, cari au trecut
 Și ți-au bătut la poartă,
 Iubita mea tu pentru ei
 Să fii de astăzi moartă.

Că-atâta-i darul ce ți-l dau
 Cât sufletul dim mine.
 Și tot ce-n el e bun și slânt
 'L voiui împărți cu tine.

Dar dacă fericirea ta
 E dusă pe-altă cale
 Tot sufletu-mi va preamări
 Ceasul plecării tale.

Cu ochii umezi voiui privi
 Norocul ce se duce
 Și fără de blăstăm am să-mi iau
 Să-mi duc a vieții cruce...

3. Iar rătăcesc...

Iar rătăcesc pe calea unde
 Intr'un amurg de primăvară
 Ți-a spus privirea-mi rugătoare
 Sfioasă taina-ntăiaoară.

Sub pasu-mi plâng uscate frunze
 Pe margini iarba-i vesteziță
 Că-n lume floarea fericirii
 I-ades cu brumă-mpodobită.

Iar ceața toamnei se-împletește.
 Prin ramuri de platani
 Cum în priviri s'asea
 Pe urma unei bucurii...

Ce-am cântat prinre morminte
 Când arii tunerare-mi cântă
 În toată lunga pribegie
 A zilei — inima înfrântă...?!

Iar sufletul în clipa asta
 Îmi spune-o lege ne-naurată
 — Floarea norocului de moare
 Nu mai învie niciodată..!

Ovidiu Hulea.

Isus și Tâlharul.

Isus n'avea p'atunci decât douăzeci de ani, când se afla într-o călătorie prin India și, cum de obicei umbla singur, intra într-o pădure depe țărmurile Gangelui, râul sfânt al Indienilor.

Pădurea era mare, iarba înaltă și pe de rând s'auziau fășituri de animale, ciripiri de pasări și șuere de șerpi. Isus însă mergea fără grijă, dus în gândurile lui multe și frumoase iar șerpii îi fugiau din cale și fiarele rămăneau nemișcate pe locul lor.

Prin pădurea aceea bântuia pe atunci un hoț groaznic, ce ieșia la drum, jefuia și ucidea fără milă pe oricine. Flotul acesta era vestit, și de banda lui se țineau toți. De hoț și de banda lui auzise și Isus, dar nu se înfricoșase și mersese în pădure, ținând ca armă numai toiagul de trestie.

Ferite de arșița soarelui, flori fel de fel crescuseră la umbra pădurii. Mirosul lor umplea tot aerul, iar fluturii, albinele și păsărelele sburau, îmbătate parcă de soare și de fericire.

Isus ținea malul râului și într'un loc se opri să privească. Niște trandafiri agățători spânzurau de un arbore, până jos în vadul apei.

Isus privi mult și, găsind locul curat, sezu jos, scoase papirus și începu să-și însemneze gândurile ce-i treceau prin cap.

În vremea aceasta, tâlharul venia spre vadul apei. Zărind pe Isus sezând jos pe nisipul prundului, se opri mirat, luă arcu, îl instrună și puse în el o săgeată otrăvită.

Acest bogat, gândia tâlharul, mi-a călcat locurile și trebuie să fie de-o îndrăzneală nemaipomenită, ori un nebun ce nu-și dă sama de primejdia în care a încăput.

Isus, fără să știe, ridică ochii spre trandafirii dela spate și zise:

— Ce frumoși sunt! Cât de frumoase fapte a făcut Dumnezeu!

Tâlharul, care se ascunsese în dosul unui stuf, îi văzu fața blândă, ochii senini și fără pic de răutate în ei și nu slobozi săgeata din arc. Auzind că vorbește singur, tâlharul vru să afle cam ce vorbește și, târindu-se pe brânci, veni până aproape de Isus. Acesta vorbea, desmiertând trandafirul cu mâna:

— Dacă te-ar întreba cineva, o trandafir, pentru ce ești așa de frumos și mirositor, poate n'ai ști să răspunzi! Ești tu frumos pentru tine, mirosi tu pentru tine, îți folosești tie, ori altora?... Viața pământului e o slujbă. Fiecare își are lucrul lui de făcut. Și omul, omul cât se crede de mare și de puternic, e de multeori mai neînsemnat ca trandafirul!...

Hoțul îi luă sama și văzu că Isus n'avea nici cuțit la cingătoare, nici arc lângă el, ci un simplu toiegel de trestie. Se gândia hoțul, cine să fie tânărul acesta?

Isus se sculă în sus, căci văzu niște ciorchini de viță sălbatecă, și începu să mângâie ciorchinii!...

— Iată!... acest curpen e o viță, e un suflet harnic, muncitor și făcător de bine oricui!... Țintuit cu vinele în pământ, s'a ridicat pe ce-a putut în sus spre soare!... Și a adunat musul pământului, și din piatră, din humă, din apă, a încheșat particică cu particică și a făcut acești ciorchini frumoși, dulci și gustoși!...

Pentru cine a făcut el munca asta așa de frumoasă? Pentru el? O nu!

Toată munca lui nu e pentru el! Iată un suflet bun, de treabă, care muncește pentru oricine se întâmplă!... Doamne, Doamne!... ce servitori vrednici, nepretentioși, cinstiți, nedușmănoși, ai lăsat omului să-i slujească!... Și el, omul, nu înțelege bunătatea ta, bunătatea slugilor ce i-ai dat, și în mijlocul serviciilor buni e tot rău, tot patimas, tot orb!

Fu te simt, Doamne!... Faptele tale vorbesc pentru tine. Nebunii nu te pricep!

„Asta e un ucenic de-ai profetului Buda, zise tâlharul și ieși din ascunzătoare cu ochii crunți și posomorât. Cu pași apăsăți veni la Isus, Isus îl văzu și se uită blând la el.

— Pentruce mi-ai încurcat florile? se răsti hoțul.

— M'am rătăcit om bun și deaceea! răspunse Isus.

— Cine te-a pus să rătăcești prin pământurile mele?

— Cred că Dumnezeu!... El duce în neștiire pasul cerbului printre flori! El trimite pasărea să cânte ici-colo.

— Cum te ciamă?

— Isus.

— Știi că toți cei ce trec pe-aici, trebuie să plătească o dare?

— Nu știu; dar dacă spui dumniata, bunule om, așa trebuie să fie.

— Pe Brahma! zise hoțul, nu mă mai numi om bun, că eu nu sunt bun de loc. Sunt om rău, cel mai rău, căci sunt tâlharul Șunda.

— Îmi pare bine că am văzut și eu un om ce se crede rău, fără să fie, îi răspunse Isus.

— Cum, nu tremuri de mine? N'auzi că sunt tâlhar?!... și tu, care n'ai plata ce ți-o cer, vei muri!

— Voiu muri, dacă Dumnezeu va fi socotit că lucrarea mea este sfârșită pe pământ. Viața mea e dar dela Dumnezeu, și poate să mi-o ia sau să mi-o lase.

— Până acuma toți m'au dușmănit și m'au hulit, și când nu eram vrednic de hulă. Eu m'am înrât: dușmănie pentru dușmănie, hulă pentru hulă și săgeți pentru săgeți! Și tu îmi vorbești de omul bun, și tocmai mie, tâlharului!... Omul bun, eu nu l-am întâlnit niciodată! Tata chiar mă bătea ca pe măgarul lui! Cât despre ceilalți, m'ar fi pus în streang mai înainte de-a face cel dintâlu omor, iar nu ca acum, la al o sută patruzeci și unulea!

— N'ai întâlnit om bun, decât acum. Dar eu vroau să fiu frate cu tine, ca răutatea ta să piară cu totul.

— Tu zici asta de frică!...

— Frică n'am, căci dacă e să mă omori, mă vei omori, orice aş face eu; iar de nu e scris să mor, orice-ai face tu, tot nu mă vei putea omori.

— Vreau să-mi dai haina!

— Uite-o!

Și Isus se desbracă.

— Ai rămas gol!

— Sunt plin cu duhul blândetii și al bunătății.

— Ești fricos.

— Nu mi-e frică de nimic, decât de Dumnezeu!...

— Atunci vino după mine.

hoțul îl șopti:

— Colo, o tigroaică are pui, adă-mi doi!

Isus plecă în stuf și se întoarse cu doi pui în grațe.

— Vai, vai! Lasă-i jos și să fugim, că de-o veni, ne sfășie, că i-am luat puii.

— Să mergem încet, că de-o fi scris să ne mânânce tigrul, ne vom întâlni cu el; de nu, nici nu-l vom vedea.

Hoțul rămase mirat. În cele din urmă zise:

— Ia ascultă, faci prea multă vorbă de Dumnezeul tău...

Cum îl socoti tu?

— Stai atunci și ascultă.

— N'ați haina.

Isus se îmbracă și sezură jos amândoi. Isus îi spuse despre Dumnezeu așa de frumos, că tâlharul, căit, începu să plângă.

— Ah!... cât ești de bun!... Tu ești sfânt... zise tâlharul.

— Și de-aici înainte și tu ai să fii bun.

— O, am să fiu, am să fiu!... Cine mi-a mai povestit ca tine despre patimă și adevăr; cine despre rău și despre bine? Cine despre Satan și Dumnezeu? Cine a mai povățuit tâlharul, numindu-l frate? O!... n'am să mai fiu rău!

Deodată se auzi un țipăt și o fetiță ca de 16 ani, galbenă de spaimă, venia în fugă mare a calului. Amândoi văzură un șarpe cu capul pe sus, gata s'o prindă.

— Ia arcul și săgetează-l, că scris este să moară, zise Isus.

Hoțul puse arcul la ochi și-l, străpunse cu săgeata pe sub bărbie. Șarpele căzu mototol și începu să se svârcolească, dar fata era scăpată. Veni lângă ei tremurând, și când era gata să leșine, Isus o sprijini și o dete jos de pe cal.

Fata nu putu să vorbească deocamdată, și fu lăsată jos pe iarbă. Isus vorbi tâlharului:

— Ai văzut; te-ai făcut bun și făcător de bine!

— Ce bine îmi pare!... zise hoțul. Când omoram, tot îmi era teamă că cel lovit n'o fi ucis bine și s'o scula el în potriva mea. Și atunci dam, dam și tremuram! Dar acum îmi crește inima, și teama fuge când sosește facerea de bine.

Fata, venită în fire, vorbi:

— Îți mulțămesc, o Șunda!... Te știu că ești căpitanul de bandiți, căruia tata vrea să-i atârne trupul la poarta orașului. Sunt prințesa Osla și-ți mulțămesc. Voiu cere pentru tine iertarea dela tatăl meu.

Hoțul, măreț, răspunse:

— Mulțămesc lui Isus, că el m'a schimbat așa cum mă găsești. A zidit din nou credința în mine. Cât despre iertare, eu am știut să n'o cerșesc niciodată!

O ceată de călăreți se ivi în cea mai mare fugă. Erau ostașii prințesei.

— Ce ți s'a întâmplat? strigară ei.

— Nimic. Acești oameni au ucis șarpele... Ei văzură mormanul șarpelui și-l ocoliră.

— Dar acesta e Șunda! Pe el copii!

— Stați! zise fata. Șunda m'a scăpat.

— Ori și cum, tot trebuie prins, ca să dea îndărăt banii visteriei!

— Șunda e om bun, zise Isus, lăsați-l liber.

— Lăsați pe Șunda în pace, vă poruncesc! zise fata.

Ostașii și căpitanii se închinară, și fata încălecă pe cal.

— Cum să te resplătesc Șunda? întrebă fata.

— Lăsându-l liber... răspunse Isus. Șunda are treabă de-aiici înainte să clădească temple și case pentru bolnavi!...

— Așa e! zise el. Ce să fac cu aurul strâns?... Voiu face bine tuturor. Voiu face temple, voiu ajuta orfanii și văduvele; voiu face case pentru bolnavi...

— Fii binecuvântat Șunda!...

Șunda își plecă fruntea, Fata se uită cu dragoste la Isus și șopti:

— De n'ar fi profetul Buda... l-aș face Rege.

Printesa porni cu suita ei. Isus porni singur, iar Șunda, înălțând ochii spre cer, ingenunchie și zise:

— Dumnezeu al lui Isus, iartă-mă!... Aici voiu ridica un templu și, dacă te-am supărat cu trufia, să te îmbunez cu cânta și cu rugăciunea mea.

I. C. Vissarion.

Pastorală.

*„Cu bună vremea, rumenă leltă!”
Iar ea-l răspunde 'n treacăt: „Bună tie”,
Și fuge ca o ciută de sglobie,
Pecând zeliru-i tremură 'n altită.*

*Flăcăul stă pe loc lângă portită,
Cu plete lungi, musteață aurie,
Cu pană de păun la pălărie,
Cuțit la brâu și fluturi pe bondiță.*

*E horă 'n sat. Flăcăi voloși și fete
Răsar mereu în sgomotoase cete
Și crângul tot e-un cântec de sirene...*

*Iar eu, culcat în iarba cu sulcină,
Mă uit ca 'n vis la lumea asta plină
De teți-trumoși și mândre cosânzene.*

(Din Statul, 1914).

Mihailu Codreanu.

Dumnezeu.

— După Tolstoi. —

Intr-o țară îndepărtată, trăia odată un împărat, care cu cât îmbătrânea cu atât simțea mai mare mâhnire în suflet.

— În viața mea — zicea dânsul — am gustat și am văzut tot ce este îngăduit omului să guste și să vadă. Ceva însă în toată viața mea n'am văzut, pe Dumnezeu. Vreau să-l văd!

Și dădu poruncă mare boierilor, sfetnicilor și preoților săi:

— Dacă nu-mi veți arată pe Dumnezeu, o să vă pun pe toți la închisoare și am să vă pedepsesc strașnic!

Și le dădu un soroc de trei zile.

În curtea împărătească se stinse veselia. Curtenii unblau, de ici-colo cu capetele plecate așteptându-și groaznicul sfârșit.

În ziua sorocului hotărât, toți boierii, sfetnicii și preoții fură chemați înaintea împăratului. Și boierii, sfetnicii și preoții păstrau tăcere adâncă, iar împăratul tocmai se pregătea să rostească osânda înfricoșătoare. În clipa aceasta însă un copil de păstor păși în fața împăratului și-i zise:

— Dă-mi voie, Măria Ta, să-ți împlinesc eu dorința!

— Bine — răspunse împăratul. Dar bagă de seamă că ți-e capul în joc...

Și copilul de păstor luă de mână pe împărat și-l duse într-o piață și-i arătă soarele strălucitor și-i grăi:

— Privește în sus!

Împăratul vru să ridice capul ca să arunce o privire spre soare, dar razele orbitoare îi pricinuiră durere în ochi și-i siliră să plece capul și să închidă ochii.

— Ce-ți trăznește prin minte, băete — zise dânsul către păstor — nu cumva vrei să orbesc?

Și atunci copilul de păstor zise:

— Vezi, stăpâne? Și soarele e numai o mică rază a măriei lui Dumnezeu, un colțisor neînsemnat al împărăției lui Dumnezeu. Cum ceri tu atunci să vezi pe însuș Dumnezeu cu ochii tăi slăbiți și înlăcrimați? Caută deci de-a vedea pe Dumnezeu cu ochii sufletului tău!...

Aceasta plăcu împăratului care grăi astfel către copilul de păstor:

— Văd că ai o minte luminată și un suflet înălțat. Mai răspunde deci la următoarea întrebare: „Ce a fost înainte de a fi Dumnezeu?”

Păstorul stătu pe gânduri o clipă apoi vorbi:

— Stăpâne, nu te supăra, dar te rog să numeri...

Împăratul începu să numere:

— Una, două, trei...

— Nu, nu, — îl întrerupse păstorul — nu numeri bine. Începe înainte de unu.

— Cum asta? Nu știi că înainte de unu nu este nimic?

— Înțeleaptă vorbă ai rostit, stăpâne; nici înaintea lui Dumnezeu n'a fost nimic.

Aceasta plăcu și mai mult împăratului care grăi iar către păstor:

— Am să-ți fac un dar împărătesc dacă o să-mi mai răspunzi la o întrebare: „Ce face Dumnezeu?”

Iar păstorul răspunse:

— Bine, o să răspund și la întrebarea aceasta, dar împlinesc-mi întâi o rugăciune. Schimbă cu mine hainele tale.

Și împăratul își scoase hainele împărătești și le dădu păstorului, iar el însuși se îmbracă cu hainele păstorului. Și păstorul se urcă pe tron, luă sceptrul în mână și, arătând spre împăratul îmbrăcat ca păstor care stătea la picioarele tronului, glăsui astfel:

— Iată ce face Dumnezeu: pe unii îi ridică pe tron, iar pe alții îi gonește de pe tron...

Și se îmbracă iarăși în hainele lui de păstor.

Împăratul rămase multă vreme pe gânduri, apoi zise, înșeninat:

— Da, acuma văd pe Dumnezeu!

L. Rebreanu.

Sturzul.

*Intr'insul par'că supraviețuiește
Un dor de strămoșească haiducie,
Căci lăueră cu-atâta voinicie
Încât poiana întreagă clocotește.*

*De-un tremăt vechiu tot codrul se trezește
Și 'nvie 'n el pierduta poezie:
Bujor nu-i mort; în munți Jianu 'nvie;
La Șanta 'n văl Codreanu se ivește.*

*Ca azi, căluțul meu, de vreme multă
Urechea nu-și îndreaptă și n'ascultă....
— Mai flueră-mi, măi sturzule, odată...*

*Mai flueră... ca 'n vânt să se stârnească
Un duh viteaz de flintă descărcată
În inimă de lîftă păgânească!...*

(Din Statui, 1914).

Mihailu Codreanu.

Povestea cucului.

De cum încep a se ivi frunzele pe copaci pe lângă cântecul mîilor de păsări ce răsună prin grădini și păduri, din când în când auzim și câte un glas: „Cucu! Cu! Și dacă ți-i pe aproape vezi o pasăre sură, mare, care se așează când pe un copac, când pe altul și zice: „Cucu” par’că ar striga pe cineva. Mai cu seamă, cum casa noastră era între livezi, apoi de dimineată până în seară nu auzeam decît: „Cucu”. Iar într’o dimineată de primăvară, când încă numai răchițele erau înverzite și încă ofturile iernei tot se mai auzeau din când în când, dinspre munți, tată-meu veni de afară și zise: „Cântă cucu”.

— Dacă e așa, mi-am zis eu, plin de bucurie tot am dat de primăvară.

— Apoi Cucu, răspunse mama, cîcă e făcut tot din oameni.

— Da, da, zise tata, și să vă spun; și tata culcându-se pe pat începu:

— „Amu, într’un sat, aproape de Iusalim trăiau doi frați: unul Ion și celălalt Cucu.

Amu, Ion era mai mare și era însurat, avea casa lui, nu știu ce, acolo ca gospodari, da Cucu era flacău, să fi fost de seama lui Tanasă a nostru, așa ca de vre-o optsprezece ani, și ducea gospodăria cu Ion.

Ion era căruțaș, de iștia ce duc negustori pe iarmaroace, chirigiu — și nu prea sta acasă, era Cucul care ducea toată gospodăria. Da, dela o vreme lumca a cam dat să vorbească că nevasta lui Ion ar cam fi pus ochii pe băetan.

În adevăr, femeea cam ținea la el, era ascultător și harnic. Băiatul și el o asculta, că n’aveau pe nimeni: părinții le muriseră; alți frați ori soră nu era, și asculta și el, ca de o

cumnată a unui frate mai mare, dar gândul lui era dus la fetele din sat. Nu-i vorbă că și Catrina — ori cum i-a fi zis cumnate-sei — îl îngrijea să aibă cămașa curată să poată eși și el la un joc, ițarii, acolo, să fie și el în rândul lumei.

Dar de, știi că este o vorbă:

Frunză verde lobodă:

Gura lume-i slobodă.

Gura lumei n'o poate astupa decât pământul, gurile rele vorbeau și vrute și nevrute; că prea ese Cucu gătit la horă. că Ion să sbuciumă pe drumuri și ea sede și se sbegue pe acasă, că una, că alta. Și cu asta vorbește azi, vorbește mânc i-a intrat românului în cap, că nevasta s'ar ține cu frate-seu. Și lucru necurat, destul să-ți între astfel de gărgăuni c'apoi nu scapi cu ușorul. Și de atunci a început să-l roadă pe om teama de lucruri necinstite și să-și blasteme zilele; dar tot era îngăimat, dacă n'a văzut nimic, cum putea să zică ceva, și a dat a-și spiona nevasta și fratele.

De, dacă stai cu omul într'o casă trebie să spui o vorbă. o glumă, să scapi un zâmbet, o șoaptă, ceva care n'are nevoie de multă ciorovăială. Și vorbeau băetanul cu femeia, de treburile casei, vre-o snoavă de prin sat, de gospodarului i-se năzăreau vorbele cu zece înțelesuri, și le tâlcuia în mintea lui că ar fi însemnând cine știe ce și când se uitau unul la altul i-se părea că din dragoste se uită. De multe ori femeia să uita în coife și zicea: „Cucușor, ia tu fugulița și adă o cofă cu apă”. Dar lui i-se părea că asta o făcea din dragoste. Și-i seca inima omului și-l ardea ca și cum 'ar fi turnat cine-va o oală cu apă fierbinte pe inimă. Și zi cu zi îl rodeau lucrurile astea de n'avea nici somn acătărei.

Da nevasta o băgat de seamă ceva și i-o zis: „Măi omule, ce ai tu, văd că slăbești? Ce ai, ești bolnav? As, a răspuns el, abia ținându-se; da ia, truda. Du-te încolo, ba încolo, dela o vreme te sature de toate.

O văzut el, că se dă de gol, și-o pus în minte să-i prindă.

Și, într'o zi, se făcu că se duce la un târg, departe, cu chirie.

Dar n'a mers decât până la un rătes și dupăce se cinsti bine să-și facă coraj, se înturnă târziu noaptea, acasă. Lăsă carul în drum; câinii îl cunoșteau; luă bărdița din car și întră în ogradă.

Amu, cum is acoperișurile la unele case la țară cu pae ori cu stuh și casa lui era învelită cu pae. Lună era, lună, se sui

pe sură, de acolo pe casă; făcu o gaură cu mâinile în pae și intra în pod cu barda la el; din pod se coborî pe scară. Ascultă, da îi vâjâiau urechile; capul lui era un clopot și îi bătea ca un ciocan în capul pieptului și mai și băuse, și amu i-se năzărea că aude râset, glasuri de dragoste, și la asta n'a mai stat la cumpene, ci a dat busna în casă răcnind. În casă lumină dela lună; băatul dormea pe lăiță și femeia pe cuptor. S'au speriat, se înțelege, când au auzit răcnet, da băatul l'a văzut femeia a eșit de pe cuptor și cu gura la el: — Ce, Ioane, ai cu bărdița în mână și a strigat: „Bădică ce vrei să faci?” Și dând năvală la una din ferestre, eși afară și a dat a fugi; ai inebunit? Cine a spart fereastra? Unde-i Cucu?”

Lui Ion doar i-a căzut barda din mâni și a început a se trage de cap, că a văzut că nu-s vinovați.

Și s'o dus băatul spăimântat peste câmpi, prin grădini, tot uitându-se înapoi îngrozit. Și ajunsese într'o vale, la un munte, și s'o așezat pe o stâncă și o început a se boci, și nu știa nici el ce e de capul lui. Și a plâns până s'a făcut inima în el cărbune și încetul cu încetul a prins să se usuze întâi picioarele, pe urmă mâinile, da ochii lui plângeau înainte și s'a uscat tot și s'a topit de jale și n'a rămas din el decât un isvoraș ce curgea din stâncă.

Iar Ion a spus nevestei după aceia tot și s'au luat amândoi în urma lui tot strigându-l: „Măi Cucule! Măi Cucule! Vino acasă! Unde ești?” Și au colindat toate meleagurile, au căutat toate fântânile și toate iazurile cu oameni cu cângi; de acolo au luat-o amândoi prin păduri, da-vor de el, de unde să deie când el era amu isvor. Și au ajuns la stâncă din care curgeau lacrimi. Și erau așa de trudiți și însetați că și-au pus gura la isvor, și cum au sorbit fiecare s'au și prefăcut în două păsări sure.

Da ei, sburau amu și nu știau ce-i de ei și așa colindau pădurile tot strigând: „Cucu! Cucul!” Câtă vreme or fi strigat nu știu, da zice că, era pe la coptul cireșelor și de, ca păsări ce erau au trebuit și ele să se ouă, da așa erau de zorite în căutarea băetului, că nu au avut măcar timp să-și facă un cuib și își așezară ouăle în culcușul altor păsări, să le clocească, și de atunci cică Cucul nu-și clocește el ouăle ci le lasă altor păsări să le scoată pui că sunt zoriți cu căutarea lui Cucu. Și unblând ei așa au dat de un cireș și au mâncat din el, și în ceas au și amortit și nu li-s'a desmortit glasul de cât la a doua primăvară, când spre osânda lui Dumnezeu sfântul,

ei și eu puli lor au început a cânta iar prin livezi și păduri:: „Cucul Cucul!”

Și de atunci, cică, cucul cum mănâncă cireșe se lasă de cântat. Iar oamenii tot auzindu-i strigând „Cucul!” i-a botezat cu numele ăsta, cum le zice și azi. Și Cu asta am încălecat pe o șea și v'am spus povestea așa; iar dacă tu o știi, de prin cărți, măi Ionică altfel, citește-mi-o și mie și spune-o și la alții că și povestea asta are un tâlc cine poate pricepe, că vezi tu, că așa l-se năzare omului câte odată câte o prostie, și se apucă de comedii. Și pe urmă îl osândește Dumnezeu, de nu știe nici el ce-i de capul lui.

Dar eu, povestea asta n'am uitat-o și cum n'am dat în nici o carte de ea, am scris-o, iar care știi și alta, despre asemenea pasăre, scrieți-o de aveți talent, de nu, spuneți-o din gură, poate ajunge și la urechile mele.

I. Dragoslav.

Testamentul unui poet necunoscut.

*Las florilor iubirea mea, ca 'n ele
In toată primăvara să 'nfloriască;
Iar dorul, vântul să mi-l stăpânească
Și să mi-l spună nopților cu stele...*

*Las setea mea de-azur la rândunele.
Avântul, vulturii mi-l moștenească;
Revolta-mi, fulgerele s'o 'mpărțiască;
Izvoarelor, las cântecele mele.*

*Durerea visurilor necântate,
O las întreagă mării sbuciumate,
Ca 'n ea să-și întrupeze sguduirea...*

*Și mor, gemând că n'am putut pe lume
Să cuceresc din clipa-mi nemurirea
Și-aceluia ce-am fost, să-i las un nume.*

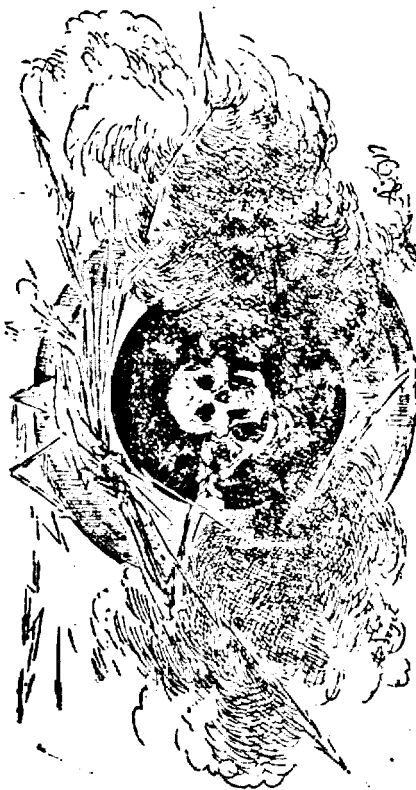
(Din Statul, 1914.)

Mihailu Codreanu.

Alarma.

A. Menzel.

A. Menzel.

Granata.

Cântecul sămințelor.

Hai, flăcăi, cu toții, haide, lăsați somnul!
Că pe câmp azi plugul și-l purcede Domnul;
Ș'a venit Sân-Petru și dânsul să vadă....
Un înger îndeamnă boii de zăpadă,
Și unde trage brasa lui Prea-Sântul
Panglică de aur scapătă pământul,
Iar pe luciul brazdei stând după cormană
Precista aruncă vieței stânta mană,
Ș'aruncând se roagă dulce la Prea-Sântul:
„Binecuvântează, Doamne, tot pământul
Fă să fie albă lumea cum e raiul,
Cât omul să crească lugerul și paiul;
Mai nenumărate ca tirele ierbii
Fă mândrele spice, iar la vară 'n ierbii
Adună-le, Doamne, grămădește snopii,
Clăile să urce mai sus decât plopii
Să-și aibă tot omul codrul lui de pâne,
Să-și aduc'aminte de tine, Stăpâne!”

(Din *Fantazii*, 1909.)

D. Anghel.

DE TOATE.

Dați la fondul ziariștilor!

Decând s'a iscat ideea unui fond al ziariștilor, al gazetarilor noi, sunt abia patru ani. Știm foarte bine de ce a întârziat ideea asta; în trecut am avut puține foi căci nu le-a prea priit aerul, și era mai puțină învățătură de care să se împărtășească grosul poporului, țărânimea. Dar cu cât trece timpul cu atât țărânimea își cere dreptul ei de lumină, cere foi și așteaptă să fie bine scrise și să tragă mult folos din ele.

Și ca foile noastre să fie bine scrise, de oameni cari să se priceapă într'adevăr la munca cinstită încordată gazetărească a trebuit să se înființeze și la noi *fondul ziariștilor*. Menirea adevărată a acestui fond este întâiu de toate ca să se crească gazetari culți, cu multă lumină de carte, în streinătate; deci să se împartă ajutoare pentru trimiterea lor la școli mai înalte, pentru publicarea de cărți scrise de ei în cari să se pună problemele vieții noastre publice. Iar altă menire a fondului este ca gazetarii obosiți și cu familie să fie ajutați și scutiți de grijile vieții.

Este temei de laudă și bucurie că dela înființarea fondului ziariștilor, adevă de patru ani încoace, s'au făcut daruri frumoase din partea publicului românesc, cărturari și țărani. Iată de pildă că din Analele Fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria se poate vedea că la finea anului 1916 fondul ziariștilor a crescut la 133.223.83 coroane, o sumă destul de frumoasă.

Dar lucrul început nu trebuie să rămâie la calea jumătate. Fondul ziariștilor trebuie sporit cu alte contribuțiuni date din inimă curată de mecenai, cărturari și țărani. Foile noastre trebuie să fie și mai puternice decât în trecut, căci și cititorii noștri vor fi mai mulți și setea de lectură mai mare, și aceasta este una din binefacerile democrației că face pe oameni să lubească cititul care va fi pâinea adevărată spirituală.

Dăruți deci, cărturari și țărani, la fondul ziariștilor din prisosul banilor voștri, gândiți-vă la muncitorii trudnici ai condeiului. purtați-le grije — în schimb ei vă vor da aurul su-

fletului lor curat, neprihănit și plin de avânt! E datorie obștească să se înmulțească fondul ziaristilor și ar fi necesară o propagandă mai intensă, la sate și orase, pe care de pildă o pot face și domnii avocați, preoți, învățători și țărani mai desghetați în atingerile lor cu cei mulți.

Dăruți la fondul ziaristilor, mari și mici, bogați și săraci, pentruca presa noastră românească în viitor să fie puternică și temută și să poată face școala cea mare a celor mulți — educațiunea obștească.

Banii să se adreseze Epitropiei *Fondului ziaristilor* (Si bitu—Nagyszeben, Banca generală de asigurare).

Un strein despre Români.

Inima ți-e cutremurată de fiori dulci când mai citește prin cele cărți și foi ale neamurilor streine laude despre frumsețile sufletului românesc, despre calități și virtuți alese.

Nu suntem un neam bogat, pentrucă nu ni-a fost cu putință să adunăm grânarii, să iubim învățătura și să avem drepturile neamurilor luminate.

Dar așa cum suntem, în sărăcia noastră ne știm duce viața în cinste, și răbdarea este stălpul înțelepciunii — cum zice un proverb turcesc. Da, răbdarea este bună că învață pe om cu năcazul și din starea de om sărac mai bine se poate pretui adevărul și dreptatea când ajunge vremea lor.

Să ne facem nițică inimă bună, citind rândurile acestea ale unui strein, căruia i-a plăcut printre noi:

Țăranul român merită toată stima. Eu am cunoscut pe omul gliei din aproape, și cu fiecare prilej am simțit că-mi crește afecțiunea față de el.

Sub chipul său de nepăsător, țăranul român ascunde un spirit viu, o inteligență deșteaptă. În repetite rânduri mi s'a dat dovadă; cercetările antropologice nu fac ele singure destulă lumină.

Calătorii adeseori și-au însemnat disprețul față de țăranul român. Adesea s'a zis că el e viclean și ursuz. Să nu se creadă că o asemenea definițiune ar fi justă. Să nu se uite însă că acești oameni au ca scuză lungul lor trecut de sulcerințe și oarecum de sclăvie economică în care ei au fost ținuți aproape totdeauna.

Țăranul român, dacă n'a inventat — și ca să se știe — aria încântătoare care deosebește obiectele familiare, casa de lemn adesea frumos sculptat, părțile împodobite ale porțului său și broderiile interiorului său, — a știut, înnume, care ru se întâlnește la țărani din apus, da!, să conserveze această

artă și să o transmită urmașilor săi. Cătuțele așa de simple ale lor au fost păstrătoare ale poeziei românești și ale tradițiilor naționale.

Tăranul român, oricât de necărturar ar fi el în general, este un artist și un poet. Ducevă-ți la orice muzeu Etnografic românesc și vă veți convinge de instinctul său sigur al frumetii; citiți numeroasele volume unde sunt adunate legendele povestirile, baladele, rapsodiile populare și veți înțelege profunzimea, melancolia grația inspirațiunii sale. Tăranul român, are, cum se zice aurii, mândrie. Bine făcut, svelt, mișcările sale au o eleganță naturală pe care burghezii, cu eleganța studiată, sunt departe să-i egaleze...

Ce va fi cu școala noastră confesională?

Ministrul cultelor și instrucțiuni, contele Apponyi, a luat noi măsuri contra școlii românești confesionale. A dispus că o grămadă de școli populare dela granița României să fie închise sau statificate. Apoi a mai dispus ca pedagogiile românești unde ni-se cresc învățătorii noștri, să nu se poată deschide decât când vrea ministrul luându-se din mâna bisericii noastre dreptul de liberă dispunere în această privință. Pelângă pedagogii s'a așezat câte un comisar ministerial atotputernic. Din vrierile lui Apponpi doar numai aceea nu s'a împlinit ca să aibă dreptul de amestec în numirea și a profesorilor — atât i-a reușit bisericii noastre să poată face. Dealtfel încă nu s'a rezolvit chestiunea pedagogiilor, căci mai ales consistoriile din Arad și Caransebeș protestează energic contra unor puncte cari dau comisarului consistoriului o putere așa de mare încât se știrbește autoritatea bisericii și a școlii cu caracter românesc și susținută din bani românești.

Aci dăm o parte din scrisoarea contelui Apponyi adresată la 2 Iulie 1917 conducerii celor două mitropolii românești din patrie:

„Trimit în scopul conducerii, orientării, inspecționării și controlării a ordinei de învățământ și a vieții spirituale a institutelor pedagogice din chestiune la fiecare institut separat câte-un comisar ministerial și anume cu un astfel de cerc de acțiune ca să-și poată exercita influența asupra tuturor ramurilor și a totalității învățământului din institut atât sub raportul educațiunii cât și în deosebi și sub raport didactic.

„Ba voi face obiect de considerare ca în scopul asigurării spiritului ce are să se afirme indispensabil la învățământ

tul singuraticelor obiecte de învățământ, să dispozes și profesori pentru propunerea acestor obiecte de învățământ la institutele interesate.

„Aceasta este forma cea mai blândă a intervenției de stat deja indispensabil necesare, care nu atinge caracterul confesional și nici relativ la cele mai multe obiecte de învățământ, limba de învățământ. Am numai aceea încredere, ca în locul necondiționatei statificări să încerc această formă a cooperării. Dar a face cel puțin atât în poziția mea plină de răspundere, în care trebuie să stau de pază asupra integrității patriei și intactității sufletelor juvenile, este datorință indispensabilă.

„Dupăce însă pregătirea corespunzătoare a măsurilor intenționate reclamă timp mai îndelungat și după ce nu consider de admisibilă începerea învățământului în preparanțiile menționate înainte de a se lua aceste dispoziții, am onorul a ruga respectuos Ex. Voastră să binevoiți a dispune relativ la institutele pedagogice din Sibiu, Arad și Caransebeș, ca învățământul în anul școlar 1917—18 să nu se înceapă până ce nu sosește relativ la aceste institute concesiune specială dela acest loc”.

Intre orbii noștri...

Ce bine îmi aduc aminte de ziua primă ce am petrecut-o între orbi. Mi-a lăsat în suflet urme ce nu se vor șterge nici odată. Când m'am dus la ei m'am umplut de îngrijorare. Cât de greu va fi — îmi ziceam — să mângâi pe acei cari de un an de doi sau de câteva luni și-au pierdut vederea, lumina ochilor care e mai scumpă fiecărui om. Ne cuprinde mila numai când vorbim despre ei sau îi vedem în treacăt, căci ne închipuim ceva insuportabil, ceva greu de tot a trăi o viață întreagă numai și numai în întunec, care nu se face întunec decât noaptea în visuri. Câtă nenorocire pe viața unui om. Ce jale mi-a fost când unul mi-a spus odată cu multă durere în vorbă: „Noi de acuma numai noaptea vedem când visăm. Azi noaptea am visat că eram într'un câmp înverzit și îmi cădea așa de bine cum stăteam culcat pe pajiștea verde, să-mi umplu ochii privindu-l”. Visul i-a fost dorul și gândurile lui din întunerecul de peste zi căci era primăvara. Toți am tăcut. Și ar fi început să plângă și cei cu ochi și cei fără ochi — căci lacrimile nu le-a săcat cum nu le-a săcat nici durerea -- de nu duceam gândul meu și al lor la cele ce începusem să le spun despre cartea ce am adus-o să le-o cetesc.

Mă văd și acuma cu câtă grijă încearcam să le vorbesc la început, încunjurând tot ce putea atinge durerea lor. Nu știu cum mi-a reușit, căci fetele lor cari nu privesc nicăiri nu

le poți ceti pânăce nu te dedai cu ele. S'au bucurat când le-am spus că voui merge să le cetesc de două ori pe săptămână câte o oră și mai bine cum mi-a încăpea vreme. Și așa vre-o lună tot cu grijă le-ăm vorbit până ne-am cunoscut și ne-am împretinit, încât acum după un an de zile mă simt de tot mulțumit că am ajuns să fiu cel mai bun prieten al orbilor. O știu și ei și eu că suntem prieteni buni, eu de abia apuc să sosească zilele când merg la ei, ei tot așa și ascultă cu mult drag tot ce le spun sau le cetesc. Durerea și orbirea lor îi face să dorească a li-se spune cât mai multe căci cum nu văd is de tot plini de singurătate.

Cum intri în institutul lor (II Debröi-ut 15), încă dela poartă știi și fără să cetesti tabla (Vakok întézeté) că intri la orbi. Li afli primblându-se în grupe sau câte unul plpăindu-și neîntrerupt cu betele drumul, care anume e de peatră sau asfalt ca să le sune și să-l știe ținea. Putini is legați la ochi căci aici îi trimit din spitale dupăce vindecă ce e mai greu, cei mai mulți au ochilari negri ca să le scutească orbitele ochilor de vânt și praf, iar la cei cari numai li-s bolnavi ochii și zăresc puțin să nu-i atingă soarele prea tare. De cumva e Duminecă de regulă îi găsesc adunați în cete fiecare la neamu său plini de voie bună și în sfat ca și oricare alți oameni. Să nu credem că dacă cineva a ajuns schilav sau orb a pierit voia din el. Firea omului rămâne bună, rea, glumeață sau tăcută, cu cumpăt la vorbă și fapte sau flusturatică tot omenească aproape așa cum a fost rămâne ori cum să-l ciunțești sau slutești pe om. Și zice un proverb: Să nu dea rele Domnul, câte poate suferi omul. De pildă George Dumitru bănătan (din Balint lângă Lugos) un feciorandru de vre-o 20 de ani ce ar face neavând nici ochii nici mâinile dela cote — așa că alții îl îmbracă și desbracă și-i dau de mânăcare — dacă nu și-ar fi păstrat firea nepăsătoare și glumeață și pe când era întreg și sănătos. A dat Dumnezeu omului multe nenorociri dar i-a dat putere să le și poarte.

La început până s'au vindecat și le-au alinat durerile de cap toți spun că credeau c'or nebuni. Unul l-am cunoscut și el a nebunit dar ulterior s'a vindecat. Suferința mare totuși a lăsat urme cari se simt și văd în suflețele lor. Orbii au devenit mai buni mai miloși. Durerea le-a înmuiat inimile și firea, sunt mai simțitori și foarte religioși. Ei între ei se simt cu mult mai bine de cum s'ar simți între noi acestia cari vedem, se știu pe o formă de suferinzi, își au sfaturile și glumele lor își au viața lor de întunerec pe care ei și-o cunosc mai bine.

Ei știu că lumii care vede îi e milă o bucată de vreme ca apoi să le fie spre greutate. Cum ne-a povestit sergentul Boer Samuilă (Ohaba, Făgăraș): „Când m'am dus primăvara acasă la câteva săptămâni dupăce mi s'au vindecat ranele —

cu câți mă întâlneam toți începeau să plângă în cât îmi era singur milă de mine. A doua oară când m'am dus n'a mai plâns nimeni, ba mi-am auzit și vorbe că dacă am orbit ce am mai și căutat acasă, căci orb și așa nu-s bun de nimic". Așa e lumea rea și îl esti bun numai până ce îți trage folosul.

Celce îi ocrotesc în această casă de orbi s'au îngrijit să aibă orbi și de lucru, nu numai bentr utrecerea urâtului — care le fac mult bine — ci și pentru a le da puțința să-și câștige singuri pâinea cea de toate zilele, și așa orbi cum sunt. S'a dat voie ori-și-cui să privească lucrătoarele lor. În cea dintâi unde-s mai mulți fac perii de curățit podelele de periat hainele, perii de cap de șters praf, de măturat etc. Și toate acestea fără să vadă nimic, numai pe piănite. Cel mai mulți lucră la perii de curățit podinele căci acestea sunt mai ușor de făcut. Partea de lemn pregătită anume din fabrică cu găurele.

Iarba din care le fac iar li-se dă tăiată, udată gata. ei însă trebuie să o împartă pentru fiecare gaură, și să o bage trăgând-o în lat de drot în găurele, ceea ce prin întunec nu e chiar lucru ușor. La început nu-s în stare să facă nici o perie pe zi cu vremea însă prin praxă și dedare ajung să facă și 20—30 bucăți la zi. Mai greu e până învață să taie firele pentru a fi pe o formă și să bată cuele în scândurica ce vine pe partea de deasupra a periiilor. Tot așa le lucră și pe celelalte, cari însă is mai grele, mai migăloase.

Ajunge n altă sală unde se împletesc cotărite și coșuri de nule de tot felul și de toată mărimea. Spun ei că împletitul îl învață în câteva zile, învață greu începerea lui, facerea scheletului, bețele pe care împletesc căci aici de-a gata capătă numai nuiielele și bețele. Te minunezi ce sunt în stare să facă după ce s'au dedat și lucră de mai multă vreme. Și nici nu li-e truda de geaba, căci pentru fiecare bucată capătă plată la perii dela 4—24 fileri la cătorite mai mult așa că sunt orbi harnici între ei și români cari câștigă la lună 40—60 cor. Și acești bani sunt mai mult o cinste, dacă ar lucra într'o fabrică ar putea trăi ca ori și care alți muncitori. Este unul cu nevastă cu tot lucră și ea alături cu el. După răsbolu au o meserie cinstită și bine plătită.

Lucrul le face bine pe care numai ei știu să-l prețuiască, uită de toate trecându-le ușor vremea.

Cari au voie ori sunt mai cu stare de acasă (de pildă ofi-ceril, căci și dintre ei sunt orbi), învață să scrie și să ce-tească. Toți cari au știut scrie scriu și acuma atât doar că folosesc neste grădele de drot ce le pun pe hârtie pentru a scrie drept și în rânduri. E însă și mașină de scris, care scoate literile impuse în hârtie încât le pot și ei ceti.

Învață să cetească și cu litere anume pentru orbi, cari sunt din puncte impuse în hârtie și așezate în diferite forme

asa că pipăindu-se știu ce înseamnă și care stă de carte învătă să cetească repede aproape ca noi, nu cu ochii ci cu vârful degetelor, cari cu vremea se fac tare simțitoare.

Acestă casă a orbilor a mare binefacere pentru acești nenorociți în acest crâncen războiu. E în grija statului dar sub scutul grofitei Dessewfy Dezsőné, directorul și câțiva învățători de ai lor. Și noi n'avem decât să mulțămim acestor oameni de bine, cari aceiași bună grijă au și de fii neamului nostru, cari când sunt mai puțini sunt 10 și îi înșir cu numele de dragul celor ce le sunt acasă la ei. Samuilă Boer sergent din Ohaba (Făgăraș) reg. 31, Baica Irimie căprar în reg. 43, din Docleni (Carasșeverin), George Beneș reg. 22, Mező-Samsod, Stefan Gecașan reg. 22 din Znig (Samorlea lângă Medias) are 7 copii, Petru Cărăbaș reg. 43, din Peștere (Carasșeverin), Adam Băndaciu reg. 43, din Soceni (Carasșeverin), George Dumitru reg. 43 din Balint lângă Lugos, Dumitru Dogariu reg. 2, din Râșnov și încă vre-o câțiva cari is duși acasă pe concediu.

Mi-se umple sufletul de multă mângâiere de câte ori mă gândesc la ei și știu că sunt prieten al lor și am scris acestea ca să Vă produc în suflete mila aceea ce o simțim și trebuie să o simțim fiecare când vorbim despre orbi, mai ales când ei sunt odraslele sângelui nostru.

Budapesta, Septemvrie 1917.

D. Antal,
stud. la filosofie.

Convingeri și adevăruri.

Pesimismul e cea mai grozavă insultă la adresa lui Dumnezeu. A susține, că totul e zadarnic, că pentru om nu există, decât desamăgiri și remuscări, e ca și când am spune, că Dumnezeu a sădit în mintea și în spiritul omului concepțiunea despre ideal și fericire, dar s'a îngrijit totodată, ca nici când să nu apuce drumul spre aceasta. Într'un asemenea caz ar trebui să recunoaștem în Dumnezeu un tiran fără păreche.

Mai ales în societățile sus puse materialicește, se găsesc adeseori oameni atât de rătați, încât consideră ca acte de eroism pe toate acelea, cari contribuie la deplina satisfacție a culii lor, cari le fac cunoscut numele și poziția; se obicinuesc cu cele mai mari desfrânări și nu arareori săvârșesc chiar și crime, numai pentru a-si ridica prestigiul în mijlocul celor asemenea.

Nebunul imploară, intelectul urmează legile vecinice și nestrămutate ale naturii.

De multe-ori profanăm atât de mult pe Dumnezeu, încât îi atribuim cele mai urâte patimi omenești, ca răutatea, pofta de răsunare, invidia et.

Absolutul și eternitatea aparțin lui Dumnezeu; al omului e relativul și efemeritatea.

Militarismul, în uzul și înțelesul de astăzi, e singura instituțiune barbară și falsă, pe care au mai păstrat-o veacurile și care se menține încă sub masca civilizațiunii.

Studiul îndulcește chiar și momentele de scârbă și desgust.

În orice lucru, în orice faptă omenească, bună ori rea, există un adevăr, care se impune judecătii desinteresate a cugetătorului și care e mai presus de orice îndoială.

A te izola de o societate viciată, cu scopul de a câștiga virtuți, nu înseamnă a fi nici însuș o personalitate în afară de orice influință rea, întoarce-ți atențiunea asupra astorfel de societăți; muncește și luptă zi și noapte pentru ridicarea lor!

Dorința nebună de a impune, este izvorul celor mai mari răătăcirii.

Sunt unii oameni, cari nu cugetă, sau cugetă puțin și defectuos; aceștia se numără între cei mai periculoși dușmani ai societății.

Nu pretinde nici odată prea mult dela creerul tău, ci obicinuiește-l unui exercițiu zilnic, impunându-i din ce în ce mai mult.

Cu cât e spiritul mai alimentat de știință, cu atâta e mai liber.

O cugetare profundă e cea mai sănătoasă hrană a minții și cel mai sigur avânt al spiritului.

Sunt anumite oare, în cari creerul omului funcționează din belșug; nu e bine să le lăsăm neîntrebulate.

Idealul nostru național nu trebuie să fie creșterea de genii și de alteți, ci de oameni sănătoși, capabili de a cugeta și de a munci.

Un rău mare social nu se poate vindeca, până când nu devine general, adică simțit de toți.

Descoperirile cele mai mari ale minții omenești purced în esență din observarea unor lucruri și fenomene neînsemnate, cari pentru ignorant nu prezintă nici un interes.

Care e faptă mai mare? Acea de a combate și a nimici un rău, sau de a scoate la iveală un adevăr nou? E greu a alege și am fi poate nedrepti susținând una sau alta. Principalul e, că ambele determină un progres, ambele intră prin urmare în cadrul faptelor eroice.

Suntem atât de orbiți de sentimente personale, încât rar disprețuim, cecace trebuie și foarte adesea cecace nu ne convine.

I. Safta.

Una — alfa

din cari ceice vreau pot învăța.

Vara sunt musculițe, cari azi se nasc și azi și pier. Păziți-vă de faptele, cari au aceeași soartă!

Sf. Grigorie de Nazians zice: pentru omul înțelept tot pământul e raiu.

Papa Leo al Romei și Ioan Postitorul, patriarh în Constantinopol, cât au trăit s'au afurisit și s'au numit unul pe altul: anticrist, iar după moarte, au ajuns amândoi sfinți.

Ni-se spune că în America de sud e un sat, în care gușa e atât de lătită, încât oamenii, cari nu-s gușați se socotesc între schimonosti și slutiți. Prin acest sat au trecut odată niște Europeni. Cât bați în palmi s'au adunat în jurul o ceată de oameni hohotind de râs și strigând: „Uitați-vă, oamenii ăștia n'au gușe!” — Cu câte lucruri bune facem și noi asemenea!

Plato (un mare învățat grec) într'o zi se rugă de vecinul său să-i bată servitorul, care greșise rău. — „Bate-l tu”, i-a răspuns acela. „Nu pot, că acuma sunt mânios”, a adăus învățatul.

Împăratul roman August, când s'a despărțit de învățătorul său Apolodor, l-a rugat să-i spună cel din urmă sfat. Și a zis Apolodor: — „De câteori te vei mânja, să nu faci nimic, nici să nu poruncești, până nu vei zice alfabetul grecesc dela alfa până la omega” (adică dela început până la sfârșit).

— „Dar, dacă-mi trece mânia până-l voi zice?”

— „Chiar asta o vreau”, i-a răspuns învățătorul.”

Pilde grăitoare

din vieța celor fără de graiu.

Lupul câștigase hirotonie în Tara sârbească, și întors acasă, într'o zi de sărbătoare chemă toată obștea dobitocească, dela Leu până la șoricel la sfânta slujbă. Ce bucurie în Sion; nu avuseră popă de mult. Dar când a ajuns la predică, ce cucernicie la înalți dignitari, ce aprobări la vistiernicul Vulpoi, și ce emoție pătrundea obștea neînțelegătoare a înaltelor învățături, rostite de vestitul popă din Tara sârbească. Adânc se plecară credincioșii, când închelă sfântul:

— Primiți, iubiții mei, dragostea muncii și ostenelele mele depuse pentru voi pe acest altar, și vă gândiți la vorbele mele.

Dar cum amvonul era prea strâmt și el prea tapân, în toată vremea predicei a privit tântă la oale, care la urmă behăind oftă:

— „O Doamne, predica nu-mi sună mie, pentru că dragostea și osteneala lui o plătește tot pielea mea.

Cineva îndrăsnise să atace predica părintelui Lup. Nimeni nu ştia dela cine a pornit, până când Vulpea, nevasta Vistierului află, că „nechematul” fusese ficiorul lui Brezoi dela stâna din deal. Părintele s'a simţit jignit rău, şi ca să se repare, în taină a convocat sinodul, cerând satisfacţie şi pedepsirea tinărului Brezoi, care greşise, fiindcă spusese adevărul. Sinodul îi dădu dreptate şi totodată a înţelege, că pedeapsa el e mai competent să i-o dea. Lupul se învoi să-şi apere singur demnitatea.

Privi bine departe, şi văzu stâna închisă iar turma departe pe vale. O luă deci drept la stâna. Îi dădu roată şi-apoi strigă:

— Brezoi, Brezoi, vai de tineretele tale.

Am uitat să spul, că stâna era slabă, şi cum bătea vântul zdur... s'a răsturnat ceva cu zgomot depe poliţă. Părintele s'a speriat rău, a uitat de dar, şi-a tăiat-o peste arături.

Cum ajunsese acasă, se duse drept la Dna Vulpe şi-i spuse:

— E fricos rău Brezoiu. n'a cutezat să iasă din stână; dar i le-am spus eu de-afară, de nici lătra n'a putut.

*

Dihorul şi cu Vulpea s'au împretinît de dragul găinilor unui ţăran şi negustoriau împreună.

— „Ştii ceva prietene?” zise într'o zi Vulpea „omul ne-a sînit, să ne vedem de cale”.

— „N'ai decât s'o faci”.

— „Doar vrei să negustoreşti singur?”

— „Intocmai cum vrei şi tu”.

Şi dimineata se întîlniră lângă găinar.

*

Măgarul căpătase tovarăş de drum pe Vulpe, care-i povesteste o întîmplare din viaţa ei, aşa de fermecător, încât încântându-şi tovarăşul, acesta exclamă:

— „Minunat, tu ai fi bună pildă în o fabulă”

— „...pentru măgari” continuă vulpea depărtându-se.

*

— „Şti ce vere?” zise o bucată de cerc cătră un arc de otel, „hai să vedem, care ne putem încovoia mai tare”.

— „Ha, ha!” răsé otelul „şi tu te poţi încovoia?”

— „Ba bine, că nu” — şi se făcu covrig. „Acum să te văd pe tine!”

Arcul, atins, se opinti, dar nu-l putu ajunge.

— „Ha, ha!” adaugă cercul.

Arcul se infurie şi-şi pune toate puterile, dar când să-l ajungă pe cerc — tanc! şi-şi dete duhul.

Iar cercul răsé prosteste şi-şi bate şi azi pieptul: că el e mai tare.

*

— „Uite” zise un putregaiu aprins, cătră vecina sa lasca „ce prăpădit e focul depe dealul din faţă, nici măcar fum nu are”.

— „Dar par'că are flacăra şi atunci de bunăseamă şi căldură”.

— „Dacă n'are fum, ce folos”.

*

Un iepure sta lihnit de foame în vreme de iarnă şi se gîndia mişcînd din fălci:

— „Vai ce mare ar fi, dacă toate verzele din lume ar fi numai o varșă”.

Și era fericit.

Pisica pusese pe cătel să-i învârtă tocila, ca să-și tociască ghiarele. În apropiere locuia în șoricel, care scoasese o din borta, și nu se putea mira de-ajuns de ceea ce vedea. Curios întreabă:

— Dnă ce faceti?

— Imi tocesc șalbătăcia.

— Și pentru ce?

— Ca să-mi cruț posteritatea de o rușine.

Serban Brâncoveanu.

Întâmplări diferite.

Dreptul de proprie ocârmuire al popoarelor recunoscut în Austria. În ședința din 14 Iulie 1917 a comisiei austriene pentru reforma constituțională a rostit ministrul prezident Dr. Seidler, un important discurs, în care a declarat, că reforma constituțională în Austria are să se facă pe baza deplinei recunoașterii a dreptului de proprie ocârmuire a popoarelor.

Ministrul prezident recunoaște, că în Austria nu s'a pus pe deplin în practică articolul 19 al legii fundamentale despre egala îndreptățire a naționalităților și declară, că trebuie să se caute căi noi pentru realizarea deplină a acestui principiu, promițând comisiei întregul său sprijin în direcția aceasta.

„Să descidem cale — a zis Dr. Seidler — evoluției firești. Guvernul vă stă bucuros la dispoziție în direcția aceasta. Astfel veți dovedi D-voastră cu fapte, că în Austria nu există nici popoare oprite și nici voință de a oprima popoare și că dreptul de proprie ocârmuire al fiecărui popor este pe deplin asigurat între cadrele unității statului. *Prin aceasta vom lipsi străinătatea ostilă și de ultimul pretext de a se amesteca în afacerile noastre interne*, asigurându-se tuturor popoarelor Austriei acel drept sfânt și inviolabil ca în toate afacerile interne să decidă singure. Aceasta e calea, care duce la pacea cinstită în lăuntru și în afară. Toți dorim această pace din adâncul inimei și suntem ferm hotărâți a o și realiza”.

Germanii despre pacea fără anexeuni. Partidele majorității noului dim camera imperială germană au adoptat următoarea rezoluțiune: „Pe pragul anului al 4-lea de războiu declară camera imperială germană, ca și la 4 August 1914 așa și acum, că *poporul german nu este condus de pofa de cuceriri*. Germania a prins arma întru apărarea libertății și independenței sale, întru păzirea integrității sale teritoriale și respingând ideea cuceririlor forțate de teritor, dorește camera

imperială pacea înțelgerii și a reconcilierii stabile a popoarelor. Cu această pace sunt incompatibile violențe politice, economice sau financiare. Camera imperială respinge deci orice plan, al cărui scop e izolarea economică și dușmănia după războiul a popoarelor. Numai pacea economică împreună cu libertatea Marilor poate asigura după încheierea războiului, *stabila conviețuire pacinică a popoarelor*. Considerând aceste și condusă de aceste scopuri va reclama camera imperială cu aplomb crearea organizațiilor internaționale de arbitraj.

„Până atunci însă, până ce resping guvernele inamice” o asemenea pace și amenință Germania și asociații ei cu cuceriri și violențe este hotărît poporul german să țină neclintit împreună întru apărarea drepturilor sale și ale asociațiilor, pentru viața și dezvoltarea poporului german. Poporul german știe bine, că în unire este neinvins”.

Dări nouă. Ministrul de finanțe, Dr. Gratz, pregătește câteva proiecte de lege pentru dări nouă în Ungaria. Se va introduce darea de carteluri; se vor spori taxele de scutire militară și darea după câștigul din război. Se mai plănuesc diferite măsuri, cari au în vedere îmbunătățirea valutei.

Congres de femei. În 16—18 Septemvrie se întrunește la Stockholm congresul internațional de femei. Se vor desbata chestiuni însemnate pentru omenirea întreagă; între altele: lăurăuirea femeilor pentru a preveni războaiele viitoare. Au să participe la congres și reprezentante din Ungaria.

Numărul dușmanilor noștri. Ziarul *Matin*, polemizând cu o gazetă germană, face socoteala, că populațiunea din țările, cari stau pe picior de război cu puterile centrale, e compusă din un miliard și treisute milioane de suflete. Atăția sunt dușmani puterilor centrale, cari cu Bulgaria și cu Turcia împreună, au numai cam 220 milioane de suflete.

Episcopul Gherlei. Vineri 30 Maiu a depus noul episcop greco-catolic al Gherlei, *Dr. Iuliu Hossu*, jurământul de fidelitate în mâinile Maiestății Sale Regelui *Carol*, în palatul regal din Buda. Formula jurământului a cetit-o contele Apponyi Albert, noul ministru de culte și instrucțiune al țării.

Redactorul „Românului” avansat afară de tură și decorat. Pentru ceice se apucă să bârfiască „Românul”, ce agărea la Arad, căutând a-și crea prin suspiționarea altora, situații, merită să relevăm, că dl Constantin Savu, fostul redactor al „Românului”-ui, internat mai întâiu anul trecut pe vremea aceasta și apoi înrolat ca simplu soldat, dus nu de mult pe câmpul de luptă rusesc ca caporal, s'a distins atât de mult în luptele din 30 și 31 Iulie pe Zbrucz, unde au trecut pe pământ rusesc, încât a fost avansat, sărind 2 grade, din caporal deadreptul cadetaspîrant și decorat cu medalia de argint clasa II. Lăsăm altora comentarul! *B—l.*

Doi generali români. Cu ocaziunea avansărilor extraordinare, făcute la ziua nașterii Moinarhului, au fost înaintați la rangul de generali de brigadă și domnii coloneli *Truian Băcilă* și *George Domășnian*, ambii din armata comună.

Profesor universitar român. Profesorul dela Năsăud *Dr. Nicolae Drăgan*, în urma hotărârii consiliului profesoral dela universitatea clujană, este chemat ca docent la facultatea filozofică a universității dela Cluj, și anume pentru cursurile de limbă și literatură română veche. Ministrul de culte și instrucțiune publică a luat la cunoștință hotărârea numitului consiliu profesoral.

Orfanii de războiu. Până la 31 Martie s'au numărat în Ungaria cu totul 97.972 orfani de războiu, din cari pe teritoriile municipiilor comitatense (lasate) se află 82,789. ale municipiilor orășenești 7385 și în orașe cu magistrat regulat 7302. Din numărul total se află 94% la mame, 2% la epitropi și alte 2% la rudenii și 1% la binefăcători și abia 0.20% la reuniuni caritative, adică cu totul abia 184 orfani sunt susținuți de societate.

Decorații regimentului nostru de infanterie nr. 43 în lupta X de pe Isonzo. Cu datul de 7 Iunie 1917 se scrie ziarului „Drapelul” dela posta de campanie nr. 647, că distingându-se de nou în luptele dela Isonzo compania 10 a regimentului nostru de infanterie dela Caransebeș nr. 43, au fost decorați următorii frați ai noștri:

Cu medalia de argint cl. I.: locțiitorul de oficer Iosif Popescu (pentru a doua oară), apoi sergentul Samson Popovici, Caporalul Valeriu Iorgoviciu. Fruntașul Zaharie Gimboșa. Infanteriștii Ion Aldescu și Ion Turcus.

Cu medalia de argint clasa II: Serg. maj. Ion Rus, Sergentul Petru Gontia, Caporalii Ion Cojoc, George Cleuța, Nicolae Leu, Ion Dragomir și George Toader. Fruntașii Petru Paguba și George Angeloni. Infanteriștii George Bogdan, Trăilă David, Zaharie Florentin, George Hulba, Vasile Costa, George Marincu, Iuliu Petcu, Stefan Remelei, Manolea Schein, Ion Tambor, Danilă Clopotar și Nicoleta Muntean.

Cu medalia de bronz pentru vitejie: Caporalul Partenie Vacarescu. Fruntașii Nicolae Moșorca, Constantin Marcu și Miron Russ. Infanteriștii George Ardelean, Danilă Ademescu, Alexe Bișa, Teodor Bălică, George Banciu, Petru Dehalian, Petru Degan, Petru Dereu, Nicolae Floroni, Cornel Iclozan, Dumitru Cladovanlon Nicoară, Constantin Nicola, Ion Petruțiu, George Raduțiu, Ion Trifu, Ion Todorescu, Saviu Ursu și George Jile. — Mărire vouă bravi ostași români!

Foc nemaipomenit în Salonic. În orașul Salonic al Greciei s'a aprins foc grozav într-o întreagă parte de oraș -- partea Vardarului. Peste o miie de case au ars de tot.

Când ar fi gata America de pace? Ministrul afacerilor din afară ale Americii, Lansing a răspuns astfel la nota de pace a Papei dela Roma: „Noi nu putem accepta cuvântul actualilor stăpânitori ai Germaniei ca garanții pentru ceva ce are să fie durabil, dacă nu este sprijinit prin dovada, că este expresiunea voinței și intențiunei a însuși poporului german, așa ca celelalte popoare ale lumii să fie îndreptățite a-le accepta. Se crede că Germanii o să facă și minunea de a schimba țara lor în țară democratică. Astfel chiar în toamna asta ar putea fi pace.

† A. C. Popoviciu.

În străinătate, în orașul Geneva al Elveției, s'a stâns la 20 Febr. 1917 un mare cărturar român, de naștere din Lugoj (născut la 1863), Aurel C. Popoviciu Scriitor mare, filosof mare, toată viața lui a scris și a luat în apărare averea sufletească a Românilor, tradițiile, moravurile, și a luptat pentru drepturile naționale. Nimeni ca el nu se știa învățat printre cei mari și ușa fericitului în memoria noastră arhiducele Francisc Ferdinand era totdeauna deschisă pentru el, și îi fusese un sfătuitor cinstit și de încredere. Nimeni ca el nu urmăria pe bolta cerească încotro merge steaua destinului nostru...

† **Ermil Borcea.** La 24 Februarie 1917 s'a stâns din viață scriitorul care toată viața lui (47 de ani) n'a făcut altceva decât a scris la glume și haz ca să râdă, să petreacă și ulte năcazurile neamul nostru.

Dumnezeu să-l ierte!

† **Tit Bud,** vicar din Maramurăș, unul dintre cei mai harnici și bătrâni preoți români. A scris mult pentru popor, a colectat cântece populare din Maramurăș și a scris istorie românească. Se bucurase în viață-i de multă cinste pentru meritele sale literare chiar și la Românii din România.

† **Dr. Iuliu Pordea,** avocat cu bun nume, căci a apărat pe Români în procesul cu Hajdudorogul unguresc din Sătmar. A murit la 30 Ian. în Gherla.

† **Iacob Mureșianu.** A fost profesor de cântări la școlile din Blaj. Peste tot el a fost un mare artist, și a compus numeroase cântări în spirit românesc. Este înrudit de aproape cu marea familie a Murășenilor din Brașov care s'a bucurat de mare cinste în mijlocul neamului nostru. Prin moartea lui Iacob Mureșianu școalele din Blaj au o mare pierdere!

† **Dr. Ioan Rațiu,** Un foarte bun profesor din Blaj. A murit în vrâsta bărbătească de 47 de ani, în 9 Ianuarie 1917. Școala românească din Blaj a rămas văduvită de unul dintre cei mai harnici luminători ai ei.

† **Ioan Soraciu.** La 20 Februarie s'a stâns la Brașov un profesor blând și bun, care învăța pe studenții români dela

școala noastră comercială de acolo economie națională. Avea 72 de ani și școala românească se lipsește de un om priceput în tainele bogăției.

† **Isaia Goldiș.** S'a stâns la 24 Aprilie un preot bătrân de tot, înălbit la păr ca un patriarh, în vârstă de 92 de ani, 60 de ani a servit altarul Domnului pentru care îi păstrează neuitată amintire un sat, dar neamul întreg nu-l uită, căci i-a dat ca povățuitor pe fiul său d. Vasile Goldiș, marele bărbat al vieții românești publice, cunoscut de toți.

Glume.

Spaniole.

Soldatul, micuț soldat
Ce duci în ranța din spete?
— Duc cinstea unui împărat.
Și inimioara unei fete. —
— „Oamenii sunt însuș dracul”.
O să-ți spue-ori ce femei:
Însă nu știu cum, dar veșnic
Vor ca dracul să le iee.

(Din *Fantazii*).

D. Anghel.

Culmea lenii.

— Azi nu mă scol, căci mă simt așa de obosit.
— De ce? Doar ai dormit toată noaptea.
— Adevărat, dar am visat că am tălat doi stângini de lemne.

Scântee.

Cine-i nevoit să umble cu stomacul gol, are pe toți la stomac, câți sunt sătui.

Soartea și mintea.

Cu *soartea* sa nu-i multumit
Mai nime azi; nici n'a prea fost. —
De *mintea* sa e îndrăgit,
Și va fi veșnic, chiar și-un prost.

Unul de voie, altul de nevoie.

Tăranul: Miluește-mă cu ceva boierule că de grilii și năcazuri am slăbit cu totul!

Boierul: Pară-ți bine. Uite, eu ca să slăbesc, mă costă parale; trebuie să mă duc în fiecare an la Marienbad.

(Din cartea de hazuri *Bobârnaci și Hazaronii* a rețetărilor scriitor Ernil Borcea, care-și zicea și Haralambie Călămar).

Fondată la 1887.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII. SOCIETATE PE ACȚII.

Centrala: ARAD, Calea arhiducelui Iosif nr. 1 și 2

:-: (Casa proprie) vis-à-vis cu casa orașului. :-:

Filiale: CHIȘINEU, (Kisjenö) Casa proprie. ȘIRIA,

(Világos) și BOROȘINEU (Borosjenö) Casa proprie.

Capital de acții: Cor. 2.500.000. Fonduri de rezervă:

G. 2.400.000. Depuneri spre fructificare: Cor. 27.000.000.

:-: Circulația anuală: 300.000.000. :-:

DIRECTIUNEA: Mihail Veliciu, președinte; R. Ciorogariu, v.-președinte; Dr. Nicolae Cioclan, P. Truția, T. Vășianu, Dr. A. Demian, Axente Secula, Dr. Ștefan C. Pop și Sava Raicu, director executiv.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE: Dr. Sever Isoravme, Dr. Cornel Ardelean, Dr. Ioan Németh, Procopiu Givulescu și Dr. George Ve sa.

DIRECTORUL EXECUTIV: Sava Raicu.

FUNCTIONARII La centrală: a) George Popovici, cassar; Ioan Moldovan, șef-licvidator; Silviu Hulber, Vasile Avram, funcționari; George Papp, Eugen Beșă funcț. prov.; Ioan Baba, Zina Secheșan și Cornelia Ambruș practicanți. Agăția Țiapoș Lucia Pinter, Marioara Țiapoș, Eugenia Vășian scriitoare. **Inrolați:** Ilie Papp, șef-contabil; Petru Vasilon, Mihail Popoviciu, Virgil Antonescu, Eugen Popoviciu, Alexandru Anciu, I. Brut Păcurariu, Nicolae Poparadu, Ion Tatu, Dimitrie Stefanoviciu, Ioan Șistaroveștan, Nicolae Moldovan, Teodor Guiu, Eugen Ciorogariu funcționari; Constantin Tămășdan, Corioian Lupșa, Eugen Mădin și Dimitrie Cristea practicanți; Gheorghe Lucaciu și Pavel Iapa servitori.

CANCELARIA AVOCATIALĂ: Vasile Papp, jurisconzult; Traian Pacu, cancelist și Augustin Rubenescu concepist, Iuliana Lopos și Marioara Șimon scriitoare.

b) **La filiala Chișineu:** George Adam, șef; George Boțioc, cassar; Dorica Ardelean, scriitoare și Teodor Hențiu, servitor. **Inrolați:** Petru Ungurean, funcționar; Ioan Hențiu și Lazar Onu, practicanți

c) **La filiala Șiria:** Atanasie Popoviciu, șef; Dimitrie Crișan funcționar prov.; George Debeleac, servitor. **Inrolați:** Romul Bogoevici, cassar; Ilie Moldovan, practicanț.

d) **La filiala Boroșineu:** George Stan, șef; Petru Oprean, funcționar; Ioan Suciu, cassar; Nicolae Batrina, servitor. **Inrolați:** Ioan S. Hălăngean, Dimitrie Apătean, Mircea Ciorogariu, George Ponta, Nicolae Ardelean și Sever Grozescu practicanți.

CENSORI: Ioan Ardelean, Iuliu Bodea, Ioan Bogdan, Dr. Teodor Burdan, Vasiliu Ciorogariu, Petru I. Comsa, Zaharie Cupareșcu, Pavel Dirlea, Pavel Dobreu, Ioan Georgia, Cornel D. Grozda, Iuliu de Herbay, Dr. Iacob Hotăran, Filia Leuca, Mihail Lucuta, Teodor Magoș, Teodor Memete, Dr. Emil Monția, Teodosiu Moțiu, Romul Motorca, Demetriu Muscan, Ignatie Pavloviciu, George Purcariu, Dimitrie Raicu, Nicolae Rocsin, Gerasim Serb, Iancu Ștefan, Dr. Marius Sturza, Ilie Urs, Petru Vancu Nicolae Zigre.

Institutul primește depuneri de bani spre fructifi. ar în sus și plătește deponentilor cele mai favorabile interese depunerile contribuțiunea o solvește institutul separat. pot face și ridica și prin poștă.

Acordează: credite personale pe lângă cambiu, or cu acoperire ipotecară, credite ipotecare și avansuri pe (lombard).

Informațiuni mai deaproape se dau deadreptul la f cerere și în scris.

DIRE